

ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน : กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขต
เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Knowledge and Behavior of the People Regarding Solid Waste Separation
: A Case of Pak Phraek Tambon Municipality , Amphoe Thung Song ,
Changwat Nakhon Si Thammarat

สุพรรณณี พลอยพุ่ม

Supanee Ploypum

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Master of Science Thesis in Environmental Management

Prince of Songkla University

2541

๑

เลขที่	TD ๕๘๑. 152N๓A ๕๗3 ๒541 ๗ 2
Bib Key	144143

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน : กรณีศึกษาเฉพาะ
พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ผู้เขียน นางสาวสุพรรณิ พลอยพุ่ม
สาขาวิชา การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา 2540

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลปากแพรก โดยสุ่มตัวอย่างครัวเรือนอย่างเป็นระบบ (Systematic Sampling) จำนวน 360 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้ไคสแควร์ (Chi - square Test) และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรม โดยใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยแต่ไม่มีพฤติกรรม การคัดแยกมูลฝอย ส่วนใหญ่กำจัดมูลฝอยโดยใช้บริการของเทศบาล ด้วยการนำมูลฝอยทั้งหมด เทใส่ถุงรวมกันแล้วนำไปทิ้งในถังรองรับมูลฝอย ซึ่งให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงทิ้งมูลฝอย รวมกันทุกประเภท

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรพบว่า ตัวแปรทางด้านอายุมีความสัมพันธ์กับ ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ระดับการศึกษา และแหล่งข่าวสารความรู้เรื่อง การคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และพบว่าตัวแปรทางเพศและแหล่งข่าวสารความรู้มีความ สัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตาม ลำดับ

ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยและพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์กันเชิง บวกในระดับต่ำ ($r = 0.12$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

Thesis Title Knowledge and Behavior of the People Regarding Solid Waste Separation : A Case of Pak Phraek Tambon Municipality , Amphoe Thung Song , Changwat Nakhon Si Thammarat

Author Miss Supanee Ploypum

Major Program Environmental Management

Academic Year 1997

Abstract

The purpose of this research was to study knowledge and behavior, the relationship between socio - economic factors and knowledge and behavior of the people regarding solid waste separation in Pak Phraek Tambon Municipality. The systematic sampling method was utilized to draw 360 samples, interviewed by questionnaires and observation. Sample questionnaires were analysed by percentage, mean, standard deviation, Chi - square test (χ^2) and Pearson correlation.

The result showed that sample interviewed had acquired sufficient knowledge of solid waste separation, but did not always behave according to that knowledge. The disposal of solid waste was a one - can system.

Relationship between age and knowledge was at $\alpha = 0.05$. Education and source of solid waste separation information were highly related at $\alpha = 0.01$. Sex and source of solid waste separation information were related to behavior at $\alpha = 0.05$ and 0.01 respectively.

Knowledge and solid waste separation behavior showed a low correlation ($r = 0.12$) with significant level at $\alpha = 0.05$.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยแรงใจ ความช่วยเหลือ การอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการให้คำแนะนำ น้ำใจและกำลังใจที่ดีจากทุกๆ ท่านเหล่านี้

ขอขอบพระคุณ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพร เพ็ญจันทร์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 - ดร. สมทิพย์ ดำเนินวิชย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จัตรีไชย รัตนไชย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์
 - รองศาสตราจารย์ณรงค์ ณ เชียงใหม่ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์บรรเจิด พฤตภักดิ์ หัวหน้าภาควิชาคณิตศาสตร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการใช้สถิติในการทดสอบ
 - บัณฑิตวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนเงินทุนในการวิจัย
 - คุณสมพร กาญจนโสภาค เจ้าหน้าที่งานสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
 - คุณสุธีระ ทองขาว ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - คุณสิรินทร์ - สมคิด รัตนพันธ์ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
- ตลอดจนประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอทุ่งสงทุกๆ ท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำงานวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนๆ รุ่นพี่ รุ่นน้องทุกท่านรวมทั้งคุณพ่อ - คุณแม่ และญาติพี่น้องผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ที่มีสามารถกล่าวนามในที่นี้ได้ทั้งหมด

สุพรรณิ พลอยพุ่ม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
รายการตาราง	(8)
รายการภาพประกอบ	(9)
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ปัญหาที่ต้องการทราบจากการวิจัย	4
สมมุติฐานการวิจัย	4
กรอบแนวความคิด	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
ข้อจำกัดในการวิจัย	8
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรม	9
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมูลฝอย	15
แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย	20
แนวความคิดเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	27
3 วิธีการวิจัย	29
ประชากรเป้าหมาย	29
การสุ่มตัวอย่างและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
4 ผลการวิจัย	34
ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม	34
ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน	40
พฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน	48
ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมกับ ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย	54
ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย	66
ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการคัดแยกมูลฝอย	67
5 อภิปรายผลการวิจัย	70
สรุปผลการวิจัย	70
ข้อเสนอแนะ	74
ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติที่ชัดเจนและต่อเนื่อง	77
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	89
ภาคผนวก ข โครงการรณรงค์แยกถังรองรับมูลฝอยและนำมูลฝอยมาใช้ โดยการ recycle	100
ประวัติผู้เขียน	103

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1. อัตราการเกิดมูลฝอยตามชนิดของแหล่งกำเนิด	17
2. ส่วนประกอบของมูลฝอยในประเทศไทย	18
3. จำนวนและร้อยละของลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม	36
4. สื่อที่น่าจะให้ผลดีที่สุดในการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย	38
5. จำนวนและร้อยละของถังรองรับมูลฝอย	39
6. จำนวนและร้อยละของผู้มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยทางด้านบวก	41
7. จำนวนและร้อยละของผู้มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยทางด้านลบ	44
8. ข้อดี ข้อเสียและการคัดแยกมูลฝอยของทางเทศบาล	46
9. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย	47
10. การกำจัดมูลฝอยชนิดต่างๆ ด้วยตนเอง	49
11. การกำจัดมูลฝอยโดยใช้บริการของทางเทศบาล	50
12. การใช้ประโยชน์จากของเหลือใช้	52
13. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีการคัดแยกมูลฝอยแยกตามอาชีพ	53
14. การให้ความร่วมมือในการคัดแยกมูลฝอย	53
15. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอย	54
16. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้แยกตามตัวแปร	58
17. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย	59
18. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมแยกตามตัวแปร	64
19. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอย	65
20. จำนวนและร้อยละของปัญหาในการกำจัดมูลฝอย	67
21. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย แยกตามการคัดแยกมูลฝอย	68
22. จำนวนและร้อยละของปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย	68
23. ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการคัดแยกมูลฝอย	69
24. ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดผลในการคัดแยกมูลฝอยที่ชัดเจนและต่อเนื่อง	77

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. แผนที่เขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	6
2. การคัดแยกและกำจัดมูลฝอย	26

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ปัญหามูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ซึ่งเราคงปฏิเสธไม่ได้ว่านับวันจะทวีความรุนแรงและก่อปัญหาใกล้ตัวมากขึ้น มูลฝอยมักเป็นสิ่งที่ทุกคนมองข้ามไป ทั้งๆ ที่ทุกคนมีส่วนในการสร้างมูลฝอยให้เกิดขึ้นทั้งนั้น โดยเฉพาะแล้วคนๆ หนึ่งมีส่วนผลิตมูลฝอยถึงวันละ 0.8 - 1.0 กิโลกรัม (โครงการจัดทำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง, 2535 : 2) โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในเมืองและชนบทที่มีการขยายตัว มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ค่อนข้างเร็ว ทำให้การเพิ่มขึ้นของมูลฝอย การเปลี่ยนแปลงลักษณะของมูลฝอยมีอัตราที่สูงขึ้นผลที่ตามมาคือปัญหาในการจัดการมูลฝอยที่มีปริมาณมากขึ้น ส่วนประกอบของมูลฝอยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป (สุพร คุตตะเทพ, 2535 : 522)

โดยสภาพมูลฝอยเป็นสิ่งที่คนไม่ต้องการแล้วทิ้งไป แต่ในความเป็นจริงแล้วภายในตัวของมูลฝอยนั้นยังคงมีสิ่งที่มีคุณค่าและประโยชน์อยู่บ้าง มากน้อยตามแต่ชนิดและส่วนประกอบของมูลฝอยนั้นๆ ในปัจจุบันส่วนประกอบของมูลฝอยกำลังเปลี่ยนแปลงไป วัสดุที่ย่อยสลายได้ยากมีแนวโน้มเพิ่มปริมาณมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพลาสติก โฟม โลหะ รวมทั้งวัสดุที่เป็นอันตรายต่างๆ ที่จะมีส่วนในการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและการกำจัดค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังมีส่วนทำให้สถานที่กำจัดมูลฝอยมีอายุการใช้งานสั้นกว่าปกติ (โครงการจัดทำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง, 2535 : 3 - 4) แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในปัจจุบัน จึงมิใช่แต่เพียงกำจัดหรือทำลายให้มูลฝอยหมดไปแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องพยายามทำให้เกิดประโยชน์ผลตอบแทนให้มากที่สุดด้วยในเวลาเดียวกัน (ปริดา แยมเจริญวงศ์, 2531 : 13) เช่น การนำไปไม้ เศษวัชพืชมาทำเป็นปุ๋ยหมักสำหรับบำรุงดินในการเกษตร มูลฝอยประเภทกระดาษพลาสติก โลหะ แยกไว้ใช้ประโยชน์อื่นหรือแยกไว้ขาย เพื่อนำไปเปลี่ยนสภาพ ผลิตเป็นเครื่องใช้ชนิดใหม่ต่อไป (วิชาญ มณีโชติ, 2535 : 10) ดังนั้นในการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้องนั้น ควรมีแนวทางในการที่จะนำเอาของเหลือใช้จากคนกลุ่มหนึ่งหรืองานชนิดหนึ่งให้ไปเป็นวัตถุดิบของงานอีกชนิดหนึ่งให้ได้ ซึ่งจะมีผลทำให้ปริมาณมูลฝอยที่จะนำไปกำจัดนั้นมีปริมาณลดลง หรือไม่มีเลยในที่สุด (สุพร คุตตะเทพ, 2535 : 522)

มูลฝอยเป็นของเหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆในการดำรงชีวิตของมนุษย์ อาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามกิจกรรมและแหล่งกำเนิดมูลฝอยนั้นๆ เช่น มูลฝอยจากบ้านเรือน ที่พักอาศัย มีลักษณะเป็นเศษอาหารที่เหลือใช้จากการหุงต้ม เศษผ้า เศษของที่ไม้ใช้แล้วต่างๆ เป็นต้น มูลฝอยจากตลาดมักเป็นพวกเศษอาหารสด ผัก ผลไม้ (สิทธิชัย ต้นธนะสุษดี, ม.ป.ป. :) มูลฝอยจากแหล่งชุมชนในเขตเทศบาล โดยทั่วไปมักมีความสกปรกมาก เพราะมีการปนเปื้อนทั้งสารอินทรีย์ เชื้อโรค และสารพิษ ซึ่งพบว่า มูลฝอยจากชุมชนจะประกอบไปด้วยมูลฝอยสด กระดาษ และพลาสติกเป็นส่วนใหญ่ถึง 65 % (ธนาคารกสิกรไทย, 2534 : 19) ส่วนมูลฝอยจากสำนักงานธุรกิจมีกระดาษเป็นองค์ประกอบอยู่สูงถึง 63.6 % (สุรีพร ธนศอาดดา, 2537 : 35) ในขณะที่การจัดการมูลฝอยที่พบในบ้านเรายังคงใช้วิธีการเก็บรวบรวมและกำจัดเท่าที่สามารถทำได้ ตามศักยภาพของแต่ละครอบครัว ซึ่งโดยทั่วไปมักเป็นระบบการเก็บรวบรวมโดยใช้ถังใบเดียว (One - can System) สำหรับใส่มูลฝอยทุกชนิดรวมกัน โดยไม่มีการคัดแยกมูลฝอยเป็นประเภทต่างๆ (สุวรรณา เตียรต์สุวรรณ, 2533 : 26 - 27) และที่สำคัญที่สุดคือ เริ่มมีมูลฝอยบางส่วนที่มีลักษณะเป็นมูลฝอยอันตราย เช่น ภาชนะบรรจุสารเคมีต่างๆ ขวดยาฆ่าแมลง รวมปะปนอยู่ แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าจากองค์ประกอบต่างๆ ของมูลฝอย แม้ว่าจะมีวัสดุมีพิษปะปนมาด้วย ดังนั้นหากสามารถมีการจัดการแยกประเภทมูลฝอยให้ชัดเจน ก่อนจะนำมากำจัด จะเป็นการช่วยให้การจัดการมูลฝอยตลอดจนการใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาในการกำจัดมูลฝอยจึงเป็นปัญหาที่จะโยนไปให้ใครคนใดคนหนึ่งหรือหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดรับผิดชอบไม่ได้ การแก้ไขปัญหามาโดยการอาศัยเทคนิคการบริหารและเทคโนโลยีในการจัดการต่างๆ จึงอาจเป็นการกระทำที่ไม่ได้ผลนัก มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นตัวการสำคัญในการทำลายสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติรอบๆ ตัว ทั้งโดยตั้งใจและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จากสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความคิดแบบบริโภคนิยม ความมั่งงาย เห็นแก่ตัว ความโลภ การเล็งเห็นแต่ผลประโยชน์เฉพาะหน้า และจากความคิดที่ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ไกลตัวหรือไม่ใช่เรื่องของตนเอง ยอมนำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุกๆ ขณะ แม้จะมีการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ทั่วโลกก็ตาม เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกับรากฐานของพฤติกรรมและจิตสำนึกของมนุษย์ในสังคม การเริ่มแก้ไขจึงควรเริ่มที่ตัวมนุษย์เองก่อน (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2535 : 1)

ถ้าบุคคลหรือกลุ่มคนต่างๆได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม แล้ว จะเป็นการช่วยหยุดหรือลดปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การร่วมกันแก้ไขและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อไปได้ ซึ่งการพัฒนาให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม ตลอดจนทัศนคติควบคู่กันไปด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลในการกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกมาทั้งสิ้น (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2535 : 2 - 3)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้กำหนดให้จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเมืองศูนย์กลางของภาคใต้ตอนล่าง ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ โดยกำหนดให้มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การเกษตร การศึกษา และวัฒนธรรมของภาคใต้

เทศบาลตำบลปากแพรก หรือเทศบาลทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตำบล มีพื้นที่ 7.17 ตารางกิโลเมตร ได้รับการกำหนดให้เป็นชุมชนศูนย์กลางที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 2 รองลงจากชุมชนเทศบาลนครศรีธรรมราช โดยเทศบาลตำบลปากแพรกและพื้นที่ใกล้เคียง ทำหน้าที่เป็นเมืองศูนย์กลางการบริหารระดับอำเภอ ศูนย์กลางอุตสาหกรรม การก่อสร้างและอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากยางพาราในระดับประเทศ ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์และรถไฟ และเป็นศูนย์กลางการบริการทางด้านตะวันตกของจังหวัด นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่สำคัญระดับเขต ระดับภาค ตั้งอยู่หลายหน่วยงาน (งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลปากแพรก, 2536 : 37) จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้หนาแน่นไปด้วยประชากรเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ในปี พ.ศ.2537 มีปริมาณมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัดในแต่ละวันมีมากถึงวันละ 33 ตัน จากจำนวนประชากร 23,527 คน ในขณะที่ทางเทศบาลสามารถนำไปกำจัดได้เพียงวันละ 25 ตัน หรือคิดเป็น 75 % ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละวันซึ่งจะต้องนำไปกำจัดทั้งหมด (กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลปากแพรก , 2537 : 48) ทำให้เกิดปริมาณมูลฝอยตกค้างในแต่ละวันมีจำนวนมากถึง 8 ตัน ในจุดนี้ทางเทศบาลก็มีได้ริ่งนสนใจพยายามหาวิธีการและทางออกในการจัดการแก้ไขปัญหาในการกำจัดมูลฝอยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

ทางเลือกทางหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อลดปริมาณมูลฝอยที่ทางเทศบาลต้องรับผิดชอบนำไปกำจัดในปริมาณที่สูง และยังเป็น การช่วยลดปัญหาในการจัดหาที่ดินที่จะใช้เพื่อเป็นสถานที่กำจัดมูลฝอยจากปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีโครงการคัดแยกมูลฝอยและมีการรณรงค์ควบคู่กันไปในเขตเทศบาล ซึ่งได้เริ่มปฏิบัติกันมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 โดยมีเป้าหมายว่าสามารถที่จะ

ช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่จะนำไปกำจัดในแต่ละวันได้ 30 % ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมดในแต่ละวัน (กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลปากแพรง, 2537 : 48) การคัดแยกนี้เป็นการคัดแยกมูลฝอยก่อนการนำมูลฝอยไปทิ้งหรือไปกำจัด โดยแบ่งมูลฝอยออกเป็น 4 ประเภท คือ มูลฝอยเปียก กระดาษ พลาสติก แก้วและโลหะ ทางเทศบาลได้มีการรณรงค์ให้ความรู้การจัดกลุ่มอบรมควบคู่ไปกับการจัดวางถังและภาชนะรองรับมูลฝอยไว้ตามจุดต่างๆ ทั่วพื้นที่ในเขตเทศบาล ในจุดนี้เองที่ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษากับประชาชนในพื้นที่นี้ เกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลปากแพรง เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลพื้นฐานอันจะนำไปสู่แนวทางการจัดการ และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในระดับท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนตามลักษณะตัวแปรทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแหล่งข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน

ปัญหาที่ต้องการทราบจากการวิจัย

ความรู้และพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

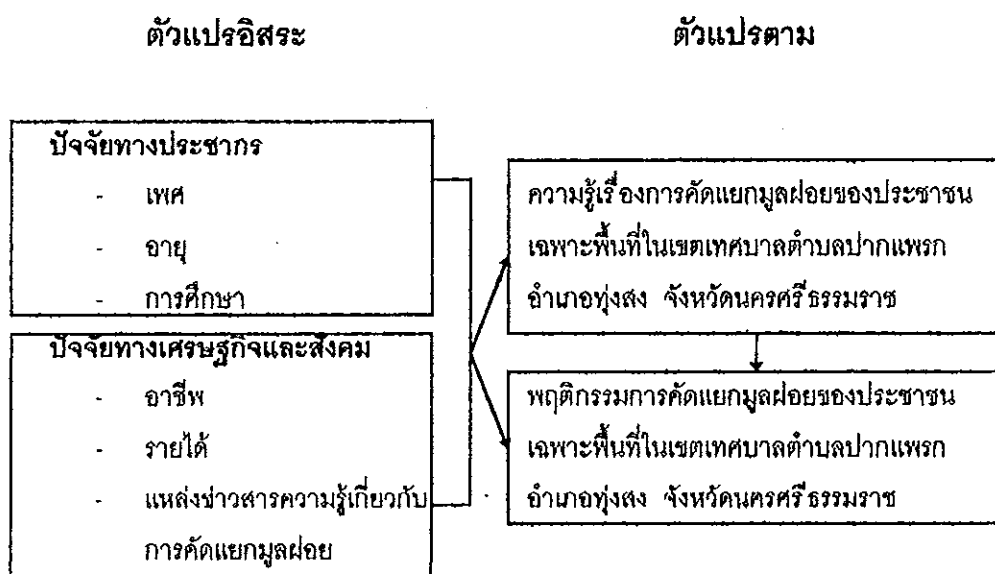
สมมุติฐานการวิจัย

1. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแหล่งข่าวสารความรู้ จะมีความรู้และพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกัน

2. ความรู้กับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กัน
ในเชิงบวก

กรอบแนวความคิด

กรอบแนวความคิดในการวิจัยเรื่องความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของ
ประชาชนกรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรี
ธรรมราช มีดังนี้

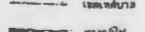

ขอบเขตของการวิจัย

1 การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอ
ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบคลุมพื้นที่ 7.17 ตารางกิโลเมตร (ภาพประกอบ 1) จำนวน
ประชากร 23,527 คน

แผนที่เขตเทศบาลตำบลปากแพรก
มาตราส่วน 1 : 8,000

สัญลักษณ์

- ถนน
- คลอง
- เขตเทศบาล
- ทางรถไฟ

ภาพประกอบ 1 แผนที่เขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย จะทำการศึกษาเฉพาะมูลฝอยประเภทหลักๆ ที่ทางเทศบาลตำบลปากแพรงได้จัดให้มีถังหรือภาชนะรองรับ ได้แก่ มูลฝอยเปียก กระดาษ พลาสติก แก้วและโลหะ และทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพรงเท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้มีการดำเนินการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอย และโครงการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่อยู่แล้วในขณะที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

ปัจจัยทางประชากร

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา

ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

- อาชีพ
- รายได้
- แหล่งข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย

3.2. ตัวแปรตาม คือ ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความรู้ หมายถึง ความจำ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย โดยมีความเข้าใจถึงความหมาย คุณประโยชน์ ตลอดจนการนำไปใช้
2. พฤติกรรม หมายถึง การปฏิบัติ การกระทำของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย แต่ละประเภท
3. การคัดแยกมูลฝอย หมายถึง การคัดเลือกเพื่อแยกมูลฝอยบางชนิดเอาไว้ใช้ประโยชน์ ก่อนนำไปทิ้ง หรือการคัดแยกไว้เพื่อเอาไปไว้ขาย บริจาค รวมทั้งการคัดแยกเพื่อนำมูลฝอยไปทิ้งให้ถูกประเภท
4. ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพรง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร เทศบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนผู้ที่สนใจนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาและหามาตรการในการส่งเสริมและป้องกันปัญหาในการจัดการมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นต่อไป

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการทำการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการเพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้มีโครงการคัดแยกมูลฝอยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 แต่ในระหว่างที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการในการบริหารเมื่อปลายปี พ.ศ. 2538 ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลในพื้นที่ไปแล้วบางส่วน ประกอบกับได้รับคำยืนยันจากผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการนี้ว่า แม้จะไม่มีโครงการดังกล่าวในนโยบายของผู้บริหารชุดใหม่ แต่โครงการดังกล่าวนี้จะยังคงดำเนินต่อไป จึงทำให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่เขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรม
2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมูลฝอย
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรม

แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) (1959 : 308) ได้ให้ความหมายของความรู้ ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ และข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมสะสมไว้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 10) กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการฝึก หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ทฤษฎี ซึ่งเกี่ยวกับกฎโครงสร้างและวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ เป็นต้น

สรุปว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ซึ่งมนุษย์ได้จากการสังเกต ประสบการณ์ การค้นคว้า หรือจากการรับรู้ และเก็บรวบรวมไว้

ชม ภูมิภาค (2516 : 192 - 193) กล่าวว่า ความรู้ประกอบด้วยสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้
คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะ เป็นการจดจำสิ่งต่างๆ อย่างโดดเดี่ยว เป็นการเชื่อมโยงของสัญลักษณ์กับสิ่งที่ป็นรูปธรรม เป็นรากฐานของความคิดที่เป็นนามธรรม
2. ความรู้เกี่ยวกับความหมายของความ เป็นความรู้เกี่ยวกับความหมายของสัญลักษณ์ ของศัพท์ต่างๆ เป็นข้อความหรือศัพท์ทางเทคนิค
3. ความรู้เกี่ยวข้องข้อกับข้อเท็จจริงเฉพาะ เช่น ความรู้เกี่ยวกับชื่อบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ เวลา
4. ความรู้เกี่ยวกับวิธีทางในการจัดการเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะ เช่น ความรู้ในการจัดระเบียบ การศึกษา การวิจารณ์ รวมถึงวิธีการสืบสวนมาตรฐานในการตัดสินใจ เป็นความรู้อยู่กลางระหว่างรูปธรรมและนามธรรม
5. ความรู้ในระเบียบแบบแผนของกลุ่ม เป็นสิ่งที่กำหนดเอาไว้โดยข้อตกลงของกลุ่มของวงอาชีพ
6. ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้ม หรือเหตุการณ์ตามลำดับต่อเนื่อง เป็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ
7. ความรู้เกี่ยวกับการแยกจัดประเภท
8. ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์
9. ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ เช่น ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์
10. ความรู้เกี่ยวกับนามธรรมของวิชาด้านต่างๆ ด้านใดด้านหนึ่ง ส่วนมากเป็นทฤษฎี กฎเกณฑ์ เป็นระดับสูงสุดของนามธรรม
11. ความรู้เกี่ยวกับหลักการและสรุป
12. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง เป็นการรวมหลักการ หรือการสรุปเข้าเกี่ยวข้องกันเป็นระบบ

การวัดความรู้

บุญธรรม กิจปริดาบวิสุทธิ (2531 : 21 - 25) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมคือ แบบทดสอบ ถือว่าเป็นสิ่งเร้า เพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอบให้แสดงการตอบสนองด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด เขียน ทำทาง เป็นต้น เพื่อให้สังเกตหรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น

ไพศาล หวังพานิช (2526 : 35 - 36) กล่าวว่า รูปแบบของข้อสอบมี 3 ลักษณะ คือ

1. ข้อสอบปากเปล่า เป็นการสอบโดยใช้การโต้ตอบด้วยวาจา หรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบกับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือบางครั้งเรียกว่า การสัมภาษณ์
2. ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบายเรื่อง บรรยายเรื่องราว ประพันธ์ หรือวิพากษ์วิจารณ์ เรื่องราวเกี่ยวกับความรู้ นั้น และแบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้สอบพิจารณาเปรียบเทียบ ตัดสินข้อความ หรือ รายละเอียดต่างๆ มี 4 แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบเลือกคำตอบ
3. ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตามแสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง มักเป็นข้อสอบในเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ปฏิบัติจริง

แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 15) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ได้ เช่น การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความสนใจ

ชัยพร วิชชาวุธ (2523 : 1) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของมนุษย์ไม่ว่าการกระทำนั้นผู้กระทำจะกระทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และไม่ว่าคนอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม การพูด การกระพริบตา การได้ยิน การเข้าใจ การรู้สึกโกรธ การคิด ต่างๆ เป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น

ชูดา จิตพิทักษ์ (2525 : 2) กล่าวว่า พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลนั้น ไม่รวมเฉพาะสิ่งที่แสดงปรากฏออกมาข้างนอกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งที่อยู่ในใจของบุคคล ซึ่งคนภายนอกไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง

สรุปว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองของมนุษย์ที่มีต่อสถานการณ์หนึ่งๆ โดยมีจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าการกระทำนั้นจะสังเกตเห็นได้หรือไม่ก็ตาม

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (อ้างถึงในสุนทรีย์ จินธรรม, 2531 : 24) ได้จำแนกพฤติกรรมโดยอาศัยการสังเกตออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมภายในหรือพฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior) คือ การกระทำหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งสมองจะทำหน้าที่รวบรวมและสั่งการมีทั้งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การเต้นของหัวใจ การบีบตัวของลำไส้ และที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความคิด ความรู้สึกทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งมีอยู่ในสมองคนไม่สามารถสังเกตเห็นได้

2. พฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior) คือ ปฏิบัติการของบุคคลหรือกิจกรรมของบุคคลที่ปรากฏออกมาให้บุคคลอื่นเห็นได้ทั้งทางวาจา การกระทำ ทำทางต่างๆ เช่น การพูด การหัวเราะ การกินอาหาร การรักษาความสะอาด การปลูกต้นไม้ พฤติกรรมภายนอกเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

สุรพล กาญจนะจิตรา (2530 : 28 - 29) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการกระทำทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำมนุษย์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ว่า การกระทำทางสังคมนั้นประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง โดยแยกรูปแบบการกระทำทางสังคมของบุคคลได้ดังนี้ คือ

1. ความคิดเห็น
2. อารมณ์ หรือ ความรู้สึก
3. การคาดคะเนพฤติกรรม
4. พฤติกรรมที่แสดงออก

และกล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลว่า ขึ้นอยู่กับ

1. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ให้เกิดการกระทำ คือ
 - 1.1 เป้าประสงค์
 - 1.2 ความเชื่อ
 - 1.3 บรรทัดฐาน
 - 1.4 นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี
2. ปัจจัยผลัก (Push Factor) ให้เกิดการกระทำ คือ
 - 2.1 ความคาดหวัง
 - 2.2 ข้อผูกพัน
 - 2.3 แรงเสริม
3. ปัจจัยสนับสนุน (Support Factor) ให้เกิดการกระทำ
 - 3.1 โอกาส
 - 3.2 ความสามารถ
 - 3.3 การสนับสนุน

พัฒน์ สุจำนงค์ (2522 : 80 - 82) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนี้

1. กลุ่มสังคม ได้แก่ กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเพื่อนโรงเรียน เพื่อนร่วมสถาบันเดียวกัน เป็นต้น
2. บุคคลที่เป็นแบบอย่าง ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง ครู ผู้มีชื่อเสียงทางสังคม เป็นต้น
3. สถานภาพ อาจเป็นสถานภาพที่สังคมกำหนดให้ เช่น เพศ อายุ ศาสนา หรือ อาจเป็นสถานภาพที่บุคคลนั้นหามาได้ด้วยตนเอง เช่น ยศ ตำแหน่ง
4. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น ในปัจจุบันมนุษย์ใช้เครื่องทุ่นแรงต่างๆ ในการทำงาน แทนการใช้แรงงานเหมือนอย่างแต่ก่อน
5. กฎหมาย พฤติกรรมบางส่วนของมนุษย์จะถูกควบคุมด้วยกฎหมาย
6. ศาสนา แต่ละศาสนามีกฎเกณฑ์ ข้อห้าม ที่แตกต่างกัน ดังนั้นในสถานการณ์อย่างเดียวกัน คนที่นับถือศาสนาต่างกันก็อาจแสดงพฤติกรรมที่ต่างกันได้
7. ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่างๆ
8. สิ่งแวดล้อม คนที่อยู่สิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน พฤติกรรมก็ต่างกันด้วย เช่น คนในชนบทกับคนในเมือง
9. ทัศนคติ
10. การเรียนรู้ : ในทางจิตวิทยาถือว่า พฤติกรรมส่วนมากของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยตลอดตั้งแต่เด็กจนถึงโต

การวัดพฤติกรรม

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (อ้างถึงในสุนทรี . จินธรรม, 2531 : 24) ได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาพฤติกรรมมี 2 วิธี คือ

1. การศึกษาพฤติกรรมโดยทางตรง ทำได้ 2 แบบ ดังนี้
 - 1.1 การสังเกตแบบให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว (Direct Observation) เช่น ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน โดยบอกให้นักเรียนในชั้นได้ทราบว่า ครูจะสังเกตดูว่า ใครทำกิจกรรมอะไรบ้างในห้อง การสังเกตแบบนี้ บางคนอาจจะไม่แสดงพฤติกรรมที่แท้จริงออกมา
 - 1.2 การสังเกตแบบธรรมชาติ (Naturalistic Observation) คือ การที่บุคคลผู้ต้องการสังเกตพฤติกรรม ไม่ได้กระทำตนเป็นที่รบกวนพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกสังเกต และเป็นไปในลักษณะที่ผู้ถูกสังเกตไม่ทราบว่าถูกสังเกตพฤติกรรม การสังเกตแบบนี้จะได้พฤติกรรมที่แท้จริงมาก และจะช่วยให้สามารถนำผลที่ได้ไปอธิบายพฤติกรรมในสถานที่ใกล้เคียงกัน ข้อจำกัดของวิธีสังเกตต้องทำเป็นเวลาดิตต่อกันเป็นจำนวนหลายครั้ง

การสังเกตพฤติกรรมทั้งที่ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ผู้สังเกตจะต้องมีความละเอียด ต้องสังเกตให้เป็นระบบ และมีการบันทึกเมื่อสังเกตพฤติกรรมได้แล้ว นอกจากนี้ ต้องไม่มีอคติต่อผู้ถูกสังเกต ซึ่งจะส่งผลการศึกษาเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

2. การศึกษาพฤติกรรมโดยทางอ้อม แบ่งได้หลายวิธี คือ

2.1 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ศึกษาต้องการซักถามข้อมูลจากบุคคล หรือกลุ่มของบุคคล ซึ่งทำได้โดยการซักถาม เฉลี่ยหน้ากันโดยตรง หรือมีคนกลางทำหน้าที่ซักถามให้ก็ได้ แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- การสัมภาษณ์โดยตรง ทำได้โดยผู้สัมภาษณ์ซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเรื่อยๆ ตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้

- การสัมภาษณ์โดยอ้อมหรือไม่เป็นทางการ ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ทราบว่าผู้สัมภาษณ์ต้องการอะไร ผู้สัมภาษณ์จะพูดคุยไปเรื่อยๆโดยสอดแทรกเรื่องที่จะสัมภาษณ์เมื่อมีโอกาส ซึ่งผู้ตอบจะไม่วัดตัวว่าเป็นสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์เจาะจงที่จะทราบถึงพฤติกรรม วิธีการสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลมากมาย แต่ก็มีข้อจำกัด คือ บางเรื่องผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ต้องการเปิดเผย

2.2 การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมาก และเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ หรือสอบถามกับบุคคลที่อยู่ ต้องการทราบแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคตได้

ข้อดีประการหนึ่งคือ ผู้ถูกศึกษาสามารถที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปกปิดหรือพฤติกรรมต่างๆที่ไม่ยอมแสดงให้บุคคลอื่นทราบได้โดยวิธีการอื่น ซึ่งผู้ถูกศึกษาแน่ใจว่าเป็นความลับ และการใช้แบบสอบถาม จะใช้เวลาศึกษาเวลาใดก็ได้

2.3 การทดลอง เป็นพฤติกรรมโดยผู้ถูกควบคุมจะอยู่ในสภาพควบคุม ตามที่ผู้ศึกษาต้องการ โดยสภาพแท้จริงแล้วการควบคุมทำได้ในห้องทดลอง แต่ในชุมชน การศึกษาพฤติกรรมของชุมชนโดยควบคุมตัวแปรต่างๆ คงเป็นไปได้น้อยมาก

2.4 การทำบันทึก โดยให้บุคคลแต่ละคนทำบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งอาจเป็นบันทึกประจำวัน หรือศึกษาพฤติกรรมแต่ละประเภท เช่น พฤติกรรมการกิน พฤติกรรมการทำงาน เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรม

กรรณิการ์ กันธะรักษา (อ้างถึงในทิพย์ภา บุรี, 2529 : 14) กล่าวว่า ความรู้มีส่วนสำคัญที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมและก่อให้เกิดความสามารถ

ในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น เนื่องจากความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้ทราบว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไร และจะต้องสามารถปฏิบัติได้จริง

Fabiyi (อ้างถึงในทิพย์ภา บุรี, 2529 : 14) กล่าวว่า ความรู้และการปฏิบัติจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและต้องพึ่งพาอาศัยกัน การเสริมสร้างความรู้ก็ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรม การปฏิบัติด้วยเสมอ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมูลฝอย

ความหมายของมูลฝอย

พระราชบัญญัติการสาธารณสุขพุทธศักราช 2535 ได้ให้ความหมายของคำว่า มูลฝอย หมายถึง สิ่งปฏิกูลที่เป็นของแข็ง (Solid Wastes) ทั้งที่เนาเปื้อยได้และไม่เนาเปื้อย ได้แก่ มูลฝอยเปียก มูลฝอยแห้ง ขี้เถ้า ซากสัตว์ เศษสิ่งของที่ทิ้งจากอาคารบ้านเรือน ตลาด โรงงาน อุตสาหกรรม ฯลฯ แต่ไม่รวมสิ่งขับถ่ายจากมนุษย์

กรมควบคุมมลพิษ (อ้างถึงในทิพวรรณ แฉ้วสกุล, 2538 : 35) ได้ให้ความหมายของคำว่า มูลฝอย ว่ามีความหมายครอบคลุมกว้างขวาง ซึ่งอาจหมายถึงและรวมถึงของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ หรือกระบวนการผลิตทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เช่น มูลฝอยในชุมชน (Municipal Solid Wastes) มูลฝอยหรือของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Wastes) มูลฝอยติดเชื้อ (Infectious Wastes) เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2524 : 136 - 137) ได้ให้ความหมายของคำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมูลฝอย ไว้ดังนี้

มูลฝอย หมายถึง บรรดาสิ่งต่างๆ ซึ่งในขณะนั้นคนไม่ต้องการและทิ้งไป ทั้งนี้รวมตลอดถึงเศษผ้า เศษอาหาร มูลฝอยสัตว์ ซากสัตว์ เถ้า ฝุ่นละอองและเศษวัตถุ สิ่งของที่เก็บกวาดจากเคหสถาน อาคาร ถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม และที่อื่นๆ

มูลฝอยเปียก หมายความว่า มูลฝอยพวกเศษอาหาร พืชผัก เศษเนื้อสัตว์ และเศษสิ่งของส่วนใหญ่ที่ได้จากการประกอบอาหารจากตลาด หรือเศษที่เหลือจากการรับประทานอาหาร มูลฝอยเปียกจะมีลักษณะส่วนมากประกอบด้วยอินทรีย์วัตถุ ซึ่งมักจะเป็นพวกที่ย่อยสลายได้ง่าย ดังนั้นถ้ามูลฝอยเปียกถูกทิ้งไว้นานเกินควรจะเกิดการเน่าเสีย และเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนได้ง่าย โดยปกติมูลฝอยเปียกมีปริมาณความชื้นประมาณ 40 - 70 % ของมูลฝอยทั้งหมด

มูลฝอยแห้ง หมายความว่าถึง มูลฝอยที่มีลักษณะไม่เกิดการบูดเน่าได้ง่าย ทั้งที่ติดไฟได้ และไม่ติดไฟ เช่น เศษกระดาษ เศษผ้า เศษแก้ว กระจบอง ขวด ไม้ โลหะต่างๆ กิ่งไม้ รวมทั้งผง และฝุ่นละอองต่างๆ เป็นต้น

มูลฝอยที่ย่อยสลายได้ หมายความว่าถึง สารอินทรีย์ในมูลฝอยที่สามารถย่อยสลายได้ด้วยจุลินทรีย์โดยใช้ปฏิกิริยาชีวเคมี เช่น เศษอาหาร เศษผลไม้ เป็นต้น

มูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้ หมายความว่าถึง สารอนินทรีย์หรือสารอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ยากในมูลฝอยที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ด้วยจุลินทรีย์ โดยใช้ปฏิกิริยาชีวเคมี เช่น เศษโลหะ เศษกระดาษ ดุงพลาสติก เป็นต้น

มูลฝอยที่เผาไหม้ได้ หมายความว่าถึง มูลฝอยที่สามารถลุกไหม้ เช่น เศษกระดาษ เศษไม้ เป็นต้น

มูลฝอยที่เผาไหม้ไม่ได้ หมายความว่าถึง มูลฝอยที่ไม่สามารถลุกไหม้ได้ เช่น เศษโลหะ เศษแก้ว เป็นต้น

ชนิดของมูลฝอย

กองวิชาการ สำนักงานรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร (อ้างถึงในสิทธิชัย ดันณะสฤณี, ม.ป.ป. :) ได้จำแนกชนิดของมูลฝอย ไว้ดังนี้

1. มูลฝอยที่เผาเปื้อยได้ง่าย (Garbage) ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก เศษเนื้อ ที่ได้จากการเตรียมและการปรุงอาหาร มูลฝอยชนิดนี้จะเป็นพวกที่ย่อยสลายและเผาเปื้อยได้ง่าย มีความชื้นสูง
2. มูลฝอยที่ไม่เผาเปื้อยหรือเผาเปื้อยได้ยาก (Rubbish) ได้แก่ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษกิ่งไม้ หญ้า ฟางข้าว แก้ว กระจบอง ยาง เศษโลหะต่างๆ ฯลฯ มูลฝอยชนิดนี้จะมีทั้งชนิดที่เผาไหม้ได้และเผาไหม้ไม่ได้
3. ขี้เถ้า (Ashes) เป็นมูลฝอยที่เกิดจากสิ่งของที่เหลือจากการเผาไหม้ เช่น เถ้าที่เกิดจากเตาไฟที่ใช้ในการปรุงอาหาร หรือเถ้าที่เกิดจากการเผาไหม้ ถ่าน ถ่านหิน หรือวัตถุติดไฟอื่นๆ
4. มูลฝอยจากถนน (Street Refuse) ได้แก่ เศษสิ่งของต่างๆ ที่กวาดจากถนน ตรอก ซอย และที่อื่นๆ เช่น เศษผลไม้ ใบไม้ เศษอิฐ กวดทราย กระจบอง ดุงพลาสติก เป็นต้น
5. ซากสัตว์ (Dead Animal) ได้แก่ ซากสัตว์ที่ตายแล้วทุกชนิด เช่น สุนัข แมว หนู มูลฝอยชนิดนี้จะเผาเปื้อยเร็ว และมีกลิ่นเหม็น

6. ซากยานพาหนะ (Abandoned Vehicles) ได้แก่ ยานพาหนะทุกชนิดที่หมดสภาพการใช้งาน หรือใช้งานไม่ได้แล้ว รวมตลอดทั้งชิ้นส่วนประกอบของยานพาหนะด้วย เช่น ยาง แบตเตอรี่ และอื่นๆ

7. มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Refuse) ได้แก่ เศษวัสดุที่เกิดจากการผลิต หรือขั้นตอนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเศษวัสดุชนิดใดก็ได้แล้วแต่ชนิดของโรงงานนั้นๆ และเศษวัสดุจะมีมากหรือน้อยขึ้นกับขนาดของโรงงาน

8. มูลฝอยจากการก่อสร้าง (Construction Refuse) ได้แก่ เศษวัสดุก่อสร้าง เช่น เศษไม้ เศษปูน อิฐหัก หิน ทราวย เป็นต้น

9. มูลฝอยจากการรื้อถอนสิ่งก่อสร้าง (Demolition Refuse) ได้แก่ เศษที่เกิดจากการรื้อถอน หรือทำลายสิ่งสลักหักพัง เช่น การรื้อตึกเก่า อาคารเก่า บ้านเรือน เป็นต้น

10. มูลฝอยประเภททำลายยาก (Hazardous Refuse) ได้แก่ มูลฝอยที่ต้องใช้กรรมวิธีในการทำลายเป็นพิเศษจึงจะทำลายได้ เช่น พลาสติก फिल्मถ่ายภาพ กากแร่ธาตุต่างๆ เป็นต้น

ปริมาณมูลฝอยแยกตามแหล่งที่เกิด

มูลฝอยเป็นเศษเหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆ จากมนุษย์ จะมีปริมาณมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับกิจกรรมนั้นๆ เช่น อาคารบ้านเรือน สำนักงาน โรงพยาบาล ตลาด เป็นต้น (ตาราง 1)

ตาราง 1 อัตราการเกิดมูลฝอยตามชนิดของแหล่งกำเนิด

ชนิดของแหล่งกำเนิด	อัตราการผลิต
1. อาคารบ้านเรือน	315 กรัม / คน / วัน (1.09 ลิตร / คน / วัน)
1.1 ที่พักอาศัย	296 กรัม / คน / วัน (1.01 ลิตร / คน / วัน)
1.2 ธุรกิจส่วนตัว	343 กรัม / คน / วัน (1.77 ลิตร / คน / วัน)
2. สำนักงาน	32 กรัม / ตารางเมตร / วัน
3. โรงพยาบาล	660 กิโลกรัม / วัน
4. โรงแรม	2.9 กิโลกรัม / ห้อง / วัน
5. ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่	26 กรัม / ตารางเมตร / วัน
6. ตลาด	320 กรัม / ตารางเมตร / วัน

ที่มา : ดัดแปลงจาก JICA (1981) อ้างโดย สิทธิชัย ตันธนะสฤษดี (ม.ป.ป.)

ส่วนประกอบของมูลฝอย

สุวรรณา เตียรต์สุวรรณ (2533 : 22) กล่าวว่า องค์ประกอบของมูลฝอยของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปตามสถานที่ ความหนาแน่น ขนาด สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของชุมชน มูลฝอยในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ประกอบด้วยเศษอาหาร อาหาร สารอินทรีย์ ส่วนที่เหลือเป็น กระดาษ พลาสติก โลหะ ความชื้นที่มีค่าสูงถึง 55 % ทำให้เผายาก ซึ่ง เสนีย์ กาญจนวงศ์ ,สมใจ กาญจนวงศ์ และTakashi Ikeguchi (2535 : 6) กล่าวว่า โดยทั่วไปเศษอาหารมีมากใน ถูคูฝนซึ่งเป็นถูดที่มีผลไม้ออกมามากและฝนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความชื้นของมูลฝอยในถูดนี้ เพิ่มขึ้น ส่วนประกอบของมูลฝอยในประเทศไทย แสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ส่วนประกอบของมูลฝอยในประเทศไทย

ส่วนประกอบของมูลฝอย	เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก	
	กรุงเทพฯ ¹	ต่างจังหวัด ²
1. มูลฝอยที่เผาไหม้ได้		
- เศษอาหาร	30.0	54.2
- กระดาษ	19.0	15.5
- พลาสติก	7.6	12.0
- หนัง , ยาง	1.0	0.6
- สิ่งทอ	3.3	3.7
- ไม้	21.7	2.1
2. มูลฝอยที่เผาไหม้ไม่ได้		
- แก้ว , กระจก	2.6	3.3
- โลหะ	2.5	2.7
- หิน	6.4	1.5
3. เบ็ดเตล็ด	5.9	4.1

หมายเหตุ 1 : JICA (2527)

2 : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2527)

ที่มา : สุวรรณา เตียรต์สุวรรณ (2533)

ผลกระทบของมูลฝอยต่อสภาพแวดล้อม

สิทธิชัย ตันธนะสุภดี (ม.ป.ป. :) กล่าวว่า มูลฝอยได้ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสภาพแวดล้อม ดังนี้คือ

1. ปัญหามลภาวะทางน้ำ

มูลฝอยมีอินทรีย์สารที่เน่าเปื่อยปะปนอยู่ เมื่อทิ้งลงแม่น้ำลำคลอง ผลที่ตามมา นอกจากจะทำให้แหล่งน้ำเกิดการตื่นขึ้น เป็นอุปสรรคต่อการสัญจรทางน้ำแล้ว ยังมีส่วนทำให้แหล่งน้ำนั้นเกิดการเน่าเสียขึ้น และทำให้เกิดอันตรายในการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และสัตว์น้ำ รวมทั้งผลเสียในด้านความสวยงามและในการใช้แหล่งน้ำนั้นเพื่อการพักผ่อน

2. ปัญหามลภาวะทางอากาศ

ปัญหากลิ่นเหม็นจากมูลฝอยมีตัวอย่างปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในบริเวณสถานที่กำจัดมูลฝอยหลายแห่ง นอกจากปัญหาเกี่ยวกับกลิ่นแล้ว มลภาวะทางอากาศอาจเกิดขึ้นได้จากควัน และละอองเถ้าถ่านต่างๆ ที่เกิดจากการเผาไหม้ของมูลฝอย โดยเฉพาะการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และอาจเกิดสารพิษได้ รวมทั้งการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองและเศษมูลฝอยชิ้นเล็กๆ ต่อบริเวณใกล้เคียง

3. เป็นบ่อเกิดของโรค

การเก็บมูลฝอยไปทำลายไม่หมด การกำจัดหรือทำลายมูลฝอยโดยไม่ถูกวิธีล้วนเป็นบ่อเกิดและเป็นแหล่งสะสมของหนู แมลงวัน สัตว์เลื้อยคลาน ตลอดจนเชื้อโรคต่างๆ

4. ทำให้บ้านเมืองขาดความสะอาดและความสวยงาม

เป็นการเสื่อมเสียชื่อเสียงในด้านการรักษาความสะอาดของประเทศชาติ และมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วย

5. เป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจ

ค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมและกำจัดมูลฝอยของกรุงเทพมหานครโดยเฉลี่ยลูกบาศก์เมตรละ 19.95 บาท ในสหรัฐอเมริกา 60 - 160 บาท / คน / ปี ซึ่งพบว่าทุกแห่งเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชนผู้ให้บริการได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้จริงในทุกแห่ง เงินค่าธรรมเนียมที่เก็บได้เป็นเงินค่าชดเชยส่วนหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้แล้วการกำจัดที่ไม่ถูกต้องยังส่งผลกระทบทำให้สูญเสียทางเศรษฐกิจในด้านอื่นๆ ตามมา เช่น มูลฝอยที่ทิ้งลงในแหล่งน้ำ ทำให้น้ำสกปรก เน่าเสีย และยังเป็นการทำลายสิ่งมีชีวิตในน้ำอีกด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

การจัดการมูลฝอยประกอบด้วย (อุษณีย์ อุยะเสถียร, 2533 : 39)

1. การเก็บรวบรวมมูลฝอย (Refuse Collection) เป็นงานสำคัญอันดับแรกที่จะต้องได้รับในการจัดระบบและวางรูปแบบในการเก็บรวบรวมให้ถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บรวบรวมมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ซึ่งจะเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับวิธีการกำจัดมูลฝอยอีกด้วย

ระบบการเก็บรวบรวมมูลฝอยที่นิยมใช้ มีดังนี้คือ

1.1 ระบบถังรองรับมูลฝอยใบเดียว (One - can System) ระบบนี้พบว่ามูลฝอยที่เกิดขึ้นทุกชนิดจะถูกนำทิ้งลงในถังหรือภาชนะรองรับเพียงใบเดียว มูลฝอยดังกล่าวจึงอยู่ในสภาพของผสมที่มีความหลากหลาย แตกต่างกันในสภาพของแหล่งกำเนิดนั้นๆ ซึ่งเหมาะสมที่จะนำไปกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) ถ้าใช้กับวิธีอื่นๆ มีความสิ้นเปลืองมากไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร

1.2 ระบบถังสองใบ (Two - can System) โดยกำหนดให้ถังใบหนึ่งเก็บมูลฝอยจำพวกเศษอาหารหรือมูลฝอยเปียก (Garbage) เท่านั้น ซึ่งจำเป็นต้องนำไปกำจัดทุกๆ วันไม่ปล่อยให้เอาไว้ให้เกิดเหตุรำคาญ ส่วนถังอีกใบหนึ่งใช้เก็บมูลฝอยซึ่งมักจะเป็นพวกมูลฝอยแห้ง (Rubbish) เช่น กระดาษ พลาสติก ขวดต่างๆ เป็นต้น

มูลฝอยในถังใบที่สองนี้อาจเก็บได้นานกว่าถังใบแรก จึงไม่จำเป็นต้องเก็บทุกวันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณและความเหมาะสมในการจัดเก็บ ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการเก็บมูลฝอย และสามารถแยกมูลฝอยเหล่านี้มากำจัดด้วยวิธีการที่เหมาะสมได้อีกด้วย

1.3 ระบบถังสามใบ (Three - can System) เหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีการกำจัดมูลฝอยหลายวิธีตามสภาพของมูลฝอยที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ถังรองรับมูลฝอยใบแรกใช้สำหรับเก็บมูลฝอยจำพวกเศษอาหาร หรือมูลฝอยเปียก ซึ่งเหมาะที่จะต้องเก็บทุกวัน ในขณะที่ถังใบที่สองและใบที่สามนำไปใช้เก็บมูลฝอยอย่างอื่น โดยแยกเป็นมูลฝอยที่เผาไหม้ได้ (Combustible Refuse) และมูลฝอยที่เผาไหม้ไม่ได้ (Non - combustible Refuse) ทำให้สามารถแยกมูลฝอยเหล่านี้ไปสู่กระบวนการกำจัดที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การกำจัดมูลฝอย

การกำจัดมูลฝอยในปัจจุบันมีวิธีกำจัดอยู่ 4 วิธี คือ

2.1 การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) (ทิพวรรณ แฉ้วสกุล, 2538 : 39 - 40)

การกำจัดมูลฝอยแบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล หมายถึง การกำจัดโดยการบดอัดมูลฝอยด้วยเครื่องจักรกลเพื่อให้มูลฝอยยุบตัว และมีความหนาแน่นมากขึ้น แล้วทำการอัดปิดทับด้วยวัสดุคลุมกลบ (Cover Material) ซึ่งมักใช้ดินที่มีความเหมาะสม คือ เป็นพื้นที่ว่างไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือ มีคุณค่าน้อยในการทำเกษตรกรรมและไม่เป็นที่ลุ่มหรือมีน้ำท่วมขัง

กรมควบคุมมลพิษ (อ้างถึงในทิววรรณ แฉ้วสกุล, 2538 : 39 - 40) กล่าวว่า การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเป็นวิธีการนำมูลฝอยมาเทกองบนพื้นที่ที่เตรียมไว้ ใช้เครื่องจักรกลเกลี่ยและบดอัดให้ยุบตัวลง ใช้ดินกลบทับและบดอัดให้แน่น ต่อจากนั้นนำมูลฝอยมาเกลี่ยและบดอัดเป็นชั้นๆ สลับด้วยชั้นดินกลบ เพื่อป้องกันปัญหาในเรื่องกลิ่นและแมลง รวมทั้งการชะของน้ำฝน ตลอดจนจนเหตุรำคาญอื่นๆ

มูลฝอยที่ถูกบดอัดและปิดทับด้วยวัสดุคลุมกลบนั้น จะเกิดการย่อยสลาย (Decomposition) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งโดยเฉพาะมูลฝอยที่เป็นอินทรีย์วัตถุ เช่น มูลฝอยจากตลาดสดจำพวกพืช ผัก ผลไม้ อัตราการย่อยสลายของมูลฝอยนั้นในแต่ละประเทศจะไม่เหมือนกัน สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นเมืองร้อน อัตราการย่อยสลายของมูลฝอยจะเกิดขึ้นได้เร็วกว่าประเทศที่มีอากาศหนาวเย็น การย่อยสลายของมูลฝอยโดยทั่วไปจะเกิดขึ้นในช่วง 3 - 5 ปีแรก

ผลของกระบวนการย่อยสลายทำให้มูลฝอยยุบตัว จะเกิดก๊าซมีเทนและน้ำเสียขึ้น ก๊าซที่เกิดส่วนใหญ่จะประกอบด้วยก๊าซมีเทน คาร์บอนไดออกไซด์ และอื่นๆ แต่ถือว่ก๊าซมีเทนมีความสำคัญที่สุดเพราะสามารถติดไฟได้ น้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการย่อยสลายของมูลฝอยจะมีความเข้มข้นของสารละลายอินทรีย์สูง แต่ปริมาณน้ำเสียจากการหมักมีไม่มากนักแต่อาจเกิดน้ำเสียจากการชะล้างมูลฝอย (Leachate) ขึ้นได้ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากการกำจัดมูลฝอยด้วยวิธีการฝังกลบนี้ด้วย โดยการวางท่อเพื่อนำไปบำบัดการปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าว จะต้องทำให้เสร็จสิ้นในแต่ละวันโดยไม่ปล่อยให้มูลฝอยเหลือค้างอยู่บนดิน และต้องมีการระบายก๊าซออกจากบริเวณที่ฝังกลบมูลฝอย

ในกรณีที่ทำกรกลบฝังของเสียที่เป็นอันตรายจำเป็นต้องมีการดาดกันป่อด้วยแผ่นพลาสติก เพื่อกันการซึมของน้ำเสียที่มีสารพิษซึมลงสู่ชั้นน้ำใต้ดิน และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพน้ำด้วย

การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล มีอยู่ 2 วิธี คือ

2.1.1 แบบกลบบนพื้นที่ (Area Method) เป็นการฝังกลบบนพื้นที่ที่เป็นหลุม บ่อ และต้องการถมให้เป็นพื้นที่สูงกว่าระดับดินเดิม โดยทำการบดอัดมูลฝอยตามแนวราบก่อน แล้วจึงบดอัดทับในชั้นถัดไปสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่มีการขุดดิน

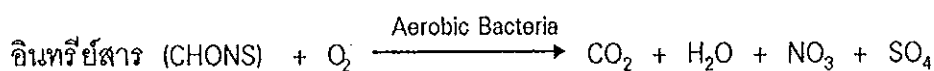
2.1.2 แบบกลบในร่อง (Trench Method) โดยการขุดพื้นที่ให้เป็นร่องดิน โดยการขุดดินลึกลงไปให้ได้ตามที่กำหนด แล้วเริ่มบดอัดมูลฝอยให้เป็นชั้นบางๆ ทับกันหนาขึ้นเรื่อยๆ จนได้ระดับตามที่กำหนด ความลึกของการขุดร่องจะถูกกำหนดด้วยระดับน้ำใต้ดิน อย่างน้อยระดับกันร่องควรจะอยู่สูงกว่าระดับน้ำใต้ดินไม่น้อยกว่า 1 เมตร

2.2 กรรมวิธีการทำปุ๋ยหมักจากมูลฝอย (Composting)

การกำจัดมูลฝอยแบบทำปุ๋ยหมัก เป็นกรรมวิธีที่นิยมกันอย่างมากในกลุ่มประเทศยุโรป เพราะมีแนวคิดจากการสว่นหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ให้ถูกทำลายไปโดยไม่ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์

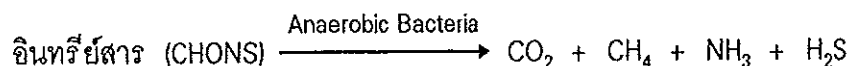
แต่การกำจัดแบบทำปุ๋ยหมักยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง โดยเฉพาะปริมาณสารอินทรีย์ในมูลฝอย รวมทั้งการปะปนของโลหะหนักในมูลฝอย โดยทั่วไปการทำปุ๋ยหมักสามารถทำลายมูลฝอยได้ประมาณ 30% ของมูลฝอย ส่วนที่เหลือก็จะต้องนำไปฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล หรือบางส่วนก็นำไปเปลี่ยนสภาพและนำไปใช้ใหม่ (Recycle) การหมักมี 2 วิธี คือ

2.2.1 การหมักแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic Decomposition) จะเกิดปฏิกิริยาดังนี้ (Metcalf and Eddy, 1979 : 406 - 410)

ขบวนการย่อยสลายแบบใช้ออกซิเจนจะเกิดขึ้น เมื่อมีสภาวะที่อำนวย เช่น มีปริมาณออกซิเจน พอเพียง การหมักด้วยวิธีนี้จะเกิดขึ้นเร็ว ใช้เวลาประมาณ 5 วัน และไม่ส่งกลิ่นเหม็นรุนแรง

2.2.2 การหมักแบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic Decomposition) จะเกิดปฏิกิริยาดังนี้

ขบวนการนี้จะส่งกลิ่นเหม็นฟุ้งกระจายไป และเกิดขึ้นช้ากว่าแบบใช้ออกซิเจนมาก ใช้เวลาดังแต่ 2 เดือน ถึง 6 ปี

อนึ่ง ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดสภาวะการย่อยสลายที่เหมาะสม ได้แก่

- 1). ความชื้นของวัสดุที่นำมาหมัก ควรอยู่ในช่วง 40 - 60 %
- 2). อัตราส่วนระหว่างคาร์บอนและไนโตรเจน ควรอยู่ในช่วง 25 - 35
- 3). อุณหภูมิ ควรควบคุมอุณหภูมิในกองปุ๋ยไม่ให้สูงเกิน 75°C

4). การถ่ายเทอากาศ ควรมีการเติมอากาศให้แก่กองปุ๋ย หรือพลิกกลับกองปุ๋ย เพื่อเป็นการเติมออกซิเจน

2.3 การเผาในเตาเผา (Incineration)

การเผาในเตาเผาเป็นการให้ความร้อนแก่มูลฝอยที่เป็นของแข็ง ของเหลว และ ก๊าซ ซึ่งจะต้องใช้ความร้อนระหว่าง 600 - 1,300 องศาเซลเซียส จึงจะทำให้เกิดการเผาไหม้ อย่างสมบูรณ์ แต่เนื่องจากคุณลักษณะของมูลฝอยมีความแตกต่างกัน อันเนื่องจากแหล่งผลิต มูลฝอย ดังนั้นรูปแบบของเตาเผาจึงแตกต่างกันไปด้วย

อย่างไรก็ดีรูปแบบของเตาเผา จะต้องใช้เทคโนโลยีในการควบคุมกระบวนการเผาไหม้ ได้แก่ อุณหภูมิ ควัน ไอเสีย เถ้า และฝุ่นละอองที่ปนออกไปกับควัน และปลิวออกไปทางปล่องควัน เตาเผาที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถลดปริมาณของมูลฝอยให้เหลือน้อยที่สุดและ ส่วนที่เหลือจากการเผาไหม้จะต้องมีลักษณะคงรูป ไม่ย่อยสลายได้อีกต่อไปและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างปลอดภัย

2.4 การเทกองกลางแจ้งให้สลายตัวตามธรรมชาติ (Open Dump) (สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร อ้างถึงในจากรวรรณ ทับเที่ยง, 2536 : 3) เป็นวิธีการที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างด้วยกัน คือ

- ภาวะมลพิษทางน้ำ ดิน และอากาศ
- แหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค
- การเสียต่อสุขภาพ
- ทำให้ชุมชนขาดความสง่างาม
- ก่อให้เกิดเหตุรำคาญในเรื่องกลิ่น
- การสูญเสียทางเศรษฐกิจ

จากรวรรณ ทับเที่ยง (2536 : 3) กล่าวว่า การกำจัดมูลฝอยดังกล่าวในบ้านเรากำลังมีปัญหา ปัจจุบันจึงมีแนวคิดที่จะคัดแยกวัสดุจากมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือเข้าสู่กระบวนการเพื่อผลิตสิ่งใหม่ๆ ขึ้น เพื่อลดปริมาณมูลฝอยที่จะถูกเก็บขน เพื่อนำไปกำจัดครั้งสุดท้าย ซึ่งจะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดมูลฝอย ได้ผลประโยชน์ตอบแทน ประหยัดทรัพยากรและพลังงานตามธรรมชาติที่ต้องใช้ในการผลิตสินค้าอีกด้วย

3. การใช้ประโยชน์จากมูลฝอย

แนวความคิดในการนำมูลฝอยมาใช้ประโยชน์นั้น เพื่อลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องกำจัดและเพื่อจะได้นำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น เศษกระดาษและกระดาษแข็งที่สามารถที่จะนำกลับมาทำเยื่อกระดาษ พลาสติกที่สามารถที่จะนำกลับมาทำพลาสติกเม็ดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ เศษโลหะนำมาหลอมใช้ใหม่ ยางนำมาปรับปรุงคุณภาพแล้วผสมกับยางใหม่ เพื่อทำยางรถยนต์ ขวดและเศษแก้วนำกลับมาหลอมใช้ใหม่ มูลฝอยที่เผาไหม้ได้ อาจนำมาหมักทำปุ๋ยหรือหมักทำก๊าซชีวภาพ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาทำการศึกษานในปี 2530 พบว่า เท่าที่เป็นอยู่มีการค้ำมูลฝอยโดยแรงงานจากกองมูลฝอยต่างๆ สามารถกู้วัสดุมาใช้ได้ประมาณ 4 - 6 % โดยน้ำหนักของมูลฝอย โดยถ้ามีแผนการดำเนินงานที่ดีสามารถนำวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์ได้ประมาณ 16 % โดยน้ำหนักของมูลฝอย และถ้าใช้ทั้งวิธีคัดแยกมูลฝอยผนวกกับการหมักมูลฝอย ให้เกิดก๊าซเชื้อเพลิง สามารถทำให้ปริมาณมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัดขั้นสุดท้าย (ฝังกลบ) เหลือ 33 % โดยน้ำหนักของมูลฝอยสด แต่ถ้าใช้ทั้งวิธีการคัดแยกมูลฝอยผนวกกับการหมักมูลฝอยและการทำเม็ดเชื้อเพลิงจากมูลฝอย จะสามารถที่จะลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องกำจัดขั้นสุดท้ายลงเหลือเพียง 11 % ของน้ำหนักมูลฝอยสด

แนวความคิดเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย

การจัดการมูลฝอยที่ดีไม่ได้หมายถึงการกำจัดมูลฝอยอย่างถูกต้องเหมาะสมเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการมุ่งที่จะหลีกเลี่ยงหรือลดปริมาณมูลฝอยจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งก็คือ จะทำให้มูลฝอยที่เกิดขึ้นมีปริมาณน้อยลงและลดการเสี่ยงภัยจากมลภาวะที่เกิดจากมูลฝอย

ไพโรจน์ พรหมสาส์น และประสูตร เหลืองสมานกุล (2539 : 4) กล่าวว่า การแก้ปัญหามูลฝอยในปัจจุบันจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยจะต้องเน้นที่การลดการเกิดมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด แทนที่จะคอยควบคุม หรือกำจัดเมื่อเกิดมูลฝอยขึ้นแล้ว

การคัดแยกมูลฝอยเป็นกระบวนการหนึ่งในการจัดการมูลฝอย ที่ถูกนำมาใช้เพื่อลดปัญหาปริมาณมูลฝอยที่กำลังเพิ่มอย่างรวดเร็ว โดยการนำเอาทรัพยากร / มูลฝอย ที่ยังมีคุณค่ากลับมาใช้ประโยชน์อีก

สุเมธ แสงนิมนอล (2537 : 51 - 59) กล่าวว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ศูนย์รีไซเคิลรัฐแมริแลนด์ ได้มีการคัดแยกมูลฝอยโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยตั้งแต่จุดกำเนิด คือ มีการแยกมูลฝอยตั้งแต่ในบ้านเรือน โดยทางศูนย์ได้มอบถังรองรับมูลฝอยให้บ้านละ 2 ถังเพื่อให้ประชาชนแยกใส่มูลฝอย ถังหนึ่งใส่มูลฝอยเปียกและอีกถังหนึ่งใส่มูลฝอยแห้ง

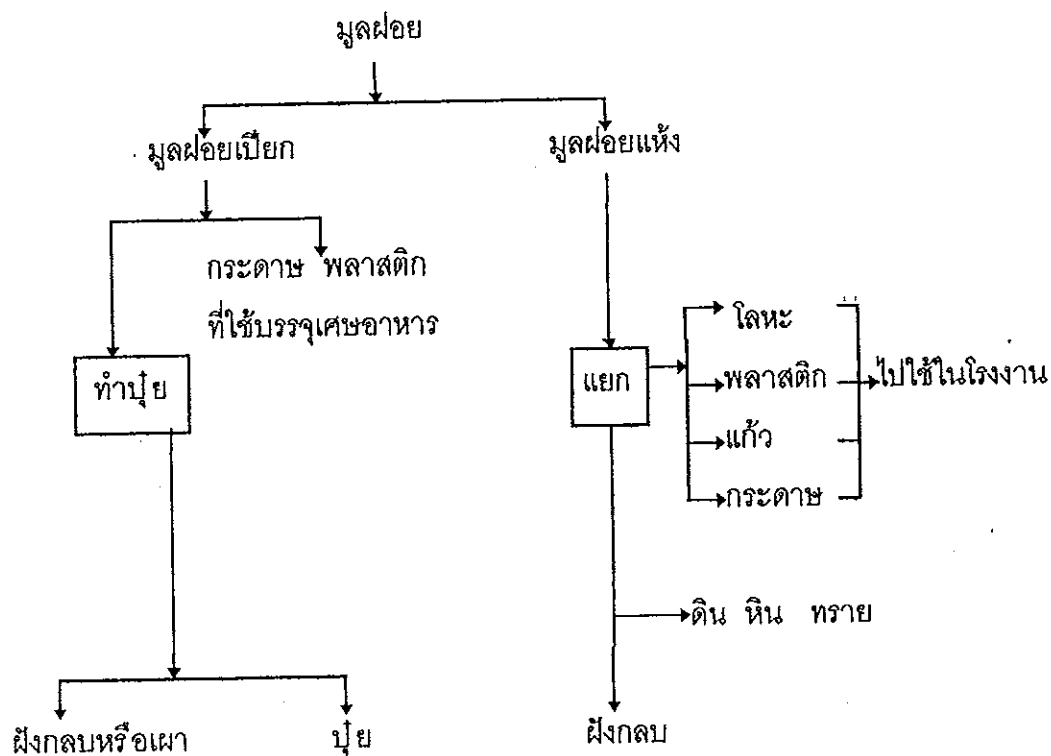
หลังจากนั้นนำมูลฝอยเปียกในถังไปเททิ้งแบบฝังกลบในที่ดินที่จัดหาไว้ ในขณะที่มูลฝอยแห้ง ซึ่งได้แก่ ขวดแก้ว พลาสติก กระดาษ โลหะต่างๆ จะถูกนำเข้าสู่ศูนย์รีไซเคิล เพื่อคัดแยกมูลฝอยเป็นแต่ละประเภท และนำกลับไปสู่กระบวนการรีไซเคิลต่อไป

สุพร คุดตะเทพ (2535 : 522 - 528) กล่าวว่า เมืองมาซิเต ประเทศญี่ปุ่น ได้นำเอากระบวนการนำมูลฝอยกลับมาใช้ (Recycling) โดยพนักงานสุขาภิบาลจะเดินประชาสัมพันธ์ไปตามบ้าน เพื่ออธิบายถึงประโยชน์ของการคัดแยกมูลฝอย มีการพิมพ์แผ่นพับให้ความรู้ในเรื่องนี้แก่เด็กในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เมืองนี้ได้มีการแบ่งมูลฝอยออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. หนังสือพิมพ์
2. มูลฝอยติดไฟ (รวมเศษอาหาร , พลาสติกเบา , กระดาษชำระ)
3. มูลฝอยไม่ติดไฟ (พลาสติกแข็ง , แก้วแตก , เศษโลหะ)
4. ขวดแก้ว
5. กระป๋องอลูมิเนียมและเหล็ก
6. มูลฝอยอันตราย (แบตเตอรี่ และวัสดุที่มีปรอทกับแคดเมียม)
7. มูลฝอยชิ้นใหญ่ (เครื่องเรือน , จักรยาน)

โดยนำมูลฝอยจำพวกหนังสือพิมพ์ ขวดแก้วและกระป๋องโลหะไปขาย และเกินกว่าครึ่งหนึ่งนำกลับมาใช้ได้อีก

สำหรับประเทศไทย การคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำไปสู่กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) กำลังเป็นที่กล่าวขาน และได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งๆ ที่การคัดแยกมูลฝอยในบ้านเราผูกพันกับร้านรับซื้อของเก่ามาเนิ่นนานแล้ว ไม่ว่าจะเป็ะชายขวดในอดีตเปลี่ยนแปลงมาเป็นชาเล้ง / รถเข็นรับซื้อของเก่า ซึ่งพบว่านับวันจะเป็นธุรกิจที่มีการกระจายตัวมากขึ้น ในทุกๆ พื้นที่ ในขณะที่การคัดแยกมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด / บ้านเรือนเริ่มมีขึ้นในบางพื้นที่ โดยมีการแยกมูลฝอยเป็น 2 ประเภท คือ มูลฝอยเปียกหรือมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ มีความชื้นสูง และมูลฝอยแห้งซึ่งได้แก่วัสดุที่ย่อยสลายได้ยาก เช่น โลหะ แก้ว กระดาษ พลาสติก เป็นต้น หรือแยกเป็น 3 ประเภท คือ มูลฝอยเปียก กระดาษ พลาสติก เป็นต้น หรือแยกเป็น 4 ประเภท คือ มูลฝอยเปียก กระดาษ พลาสติก โลหะและแก้ว การจัดการในลักษณะเช่นนี้จะสามารถเพิ่มเปอร์เซ็นต์การนำกลับมาใช้ได้อีกได้สูงขึ้น เนื่องจากมูลฝอยทั้งหมดที่นำมาใช้ได้จะไม่มีสารปนเปื้อนจากมูลฝอยเปียก ทำให้ปริมาณมูลฝอยที่จะนำมาใช้ได้อีกมีจำนวนสูงขึ้น การแยกสามารถทำได้ง่าย โดยใช้เวลาน้อยลง ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การคัดแยกและกำจัดมูลฝอย

ที่มา : สุพร คุณตะเทพ (2535)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชลธิชา ตั้งอัน (2534 : 151) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของแม่บ้านในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ศึกษากรณีริมฝั่งคลองแสนแสบ พบว่า แม่บ้านมีความรู้ในการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง มีความเชื่อในการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนอยู่ในระดับสูง การปฏิบัติถูกต้องในการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง

อรวรรณ เย็นใจ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโองอ่าง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนถูกต้องมาก นอกจากนี้พบว่าความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน มีความสัมพันธ์เชิงบวกและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จินตนา ศรีบุญกุล (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ระเบียบวินัยของสังคมด้านการทิ้งมูลฝอย แต่มีพฤติกรรมการทิ้งมูลฝอยไม่เป็นระเบียบ ไม่เหมาะสมขาดระเบียบวินัย

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

เพศ

ณรงค์ ศรีสนิท (2524 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความรู้และเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนกลาง พบว่านักศึกษาหญิงมีความรู้มากกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาชายมีเจตคติทางบวกมากกว่านักศึกษาหญิง

จินตนา ศรีบุญกุล (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมากกว่าเพศชาย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในระบบการศึกษา จังหวัดระยอง พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของเยาวชน

อายุ

จินตนา ศรีบุญกุล (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มอายุ 15 - 29 ปี มีพฤติกรรมการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

อรรรรณ เย็นใจ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโองอ่าง พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การศึกษา

ผ่องศรี ศรีมรกต (อ้างถึงในทิพย์ภา นูรี, 259 : 16 - 17) กล่าวว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยกำหนดความสามารถในการเผชิญปัญหา เพราะการศึกษาที่ดีกว่าจะช่วยให้บุคคล

ตระหนักถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่า สามารถรับรู้ เข้าใจ และใช้การเรียนรู้ ในอดีตตลอดจนพฤติกรรมที่เคยใช้ประสบผลสำเร็จมาแล้วมาใช้ในการเผชิญปัญหา

อรวรรณ เย็นใจ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติ ของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโอง่าง พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อ ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนที่ระดับ 0.01

อาชีพ

ศรัณยา อุฬารศิลป์ (2534 : 94) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พัก อาศัยของสตรีในชุมชนแออัด : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแออัดสองร้อยห้อง กรุงเทพฯ พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้างและบริการ มีพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยในเชิงบวก มากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพแม่บ้าน ค้าขายและธุรกิจ และกลุ่มที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

อรวรรณ เย็นใจ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความรู้และการปฏิบัติ ของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโอง่าง พบว่าอาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติ เกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนที่ระดับ 0.05

รายได้

อรวรรณ เย็นใจ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความรู้และการปฏิบัติ ของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโอง่าง พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับ ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

แหล่งข่าวสารความรู้

งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าสื่อต่างๆ มีผลต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม แต่สื่อต่าง ชนิดกันให้ผลต่อความรู้และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

สมชาย อำพันทอง (2532 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน และพบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขึ้นอยู่กับการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ทางสิ่งแวดล้อม

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่มุ่งศึกษาหาความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลปากแพรง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรเป้าหมาย
2. การสุ่มตัวอย่างและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายในการศึกษานี้ คือ ครัวเรือนของประชาชนทั่วไปที่มีภูมิลำเนาอยู่ภายในเขตเทศบาลตำบลปากแพรง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4,408 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลปากแพรง , 2537) โดยจะมุ่งสัมภาษณ์เฉพาะหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาหรือสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษานาน้อยกว่า 90 วัน

การสุ่มตัวอย่างและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ (Systematic Sampling) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับความถูกต้องแม่นยำ (Precision) ของการคาดคะเน โดยยอมให้เกิดการผิดพลาดได้ไม่เกิน 5 % ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และกำหนดสัดส่วนของตัวอย่างที่สนใจจะศึกษาเท่ากับ 0.5 จากจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 4,408 ครัวเรือน

$$\text{จากสูตร } n_0 = \frac{PQZ^2 \alpha^2}{E^2} \quad (\text{Cochran, 1977 : 75 - 106})$$

$$\text{และ } n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } N &= \text{จำนวนครัวเรือนทั้งหมด} = 4,408 \text{ ครัวเรือน} \\ P &= \text{สัดส่วนของตัวอย่างที่สนใจจะศึกษา} = 0.5 \\ Q &= \text{สัดส่วนของตัวอย่างที่ไม่สนใจศึกษา} = 1 - P \\ \alpha &= \text{นัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95 \%} = 0.05 \\ Z &= \text{ค่า Z ที่ระดับนัยสำคัญ } (\alpha) 0.05 = 1.96 \\ E &= \text{ความผิดพลาดคิดเป็นเปอร์เซ็นต์} = 0.05 \\ \text{จะได้ } n &= 353.41 \end{aligned}$$

ขนาดตัวอย่างที่ใช้ประมาณ 360 ครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนอย่างเป็นระบบโดยใช้สูตร

$$l = \frac{N}{n}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } N &= \text{จำนวนครัวเรือนทั้งหมด} \\ n &= \text{จำนวนครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง} \\ l &= \text{อันตรภาคชั้นของการสุ่ม} \end{aligned}$$

$$\text{จะได้ } l = 12.47$$

$$\text{อันตรภาคชั้นของการสุ่ม} = 12$$

ขั้นตอนที่ 3 หากจุดเริ่มต้นโดยการทำฉลากให้มีจำนวนเท่ากับอันตรภาคชั้นของการสุ่ม แล้วทำการจับฉลากจะได้จุดเริ่มต้น (R)

ขั้นตอนที่ 4 เลือกสุ่มตัวอย่างตามกรอบแผนที่เขตเทศบาล ตั้งแต่จุดเริ่มต้น (R) โดยเว้นทุกๆ 12 ครัวเรือน จนกระทั่งครบ 360 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์และการสังเกตสภาพแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเนื้อหาในแบบสอบถามได้รวบรวมจากหนังสือวารสาร งานวิจัย ตลอดจนคำแนะนำจากคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่เกี่ยวข้อง ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากการทดสอบเบื้องต้น (Pre - test) ถึง 2 ครั้ง เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับความเป็นไปในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย จำนวน 21 ข้อ ดังนี้

- ข้อ 1 - 16 เป็นลักษณะคำถามให้เลือกคำตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ แนวคำถามเกี่ยวข้องกับ ความหมาย ประโยชน์ โทษ ตลอดจนการนำการคัดแยกมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ แบ่งเป็น

- ความรู้ด้านบวก จำนวน 8 ข้อ ถ้าเลือกตอบใช่ ได้ข้อละ 1 คะแนน ถ้าเลือกตอบไม่ใช่ ได้ข้อละ 0 คะแนน

- ความรู้ด้านลบ จำนวน 8 ข้อ ถ้าเลือกตอบไม่ใช่ ได้ข้อละ 1 คะแนน ถ้าเลือกตอบใช่ ได้ข้อละ 0 คะแนน

- ข้อ 17 - 20 เป็นลักษณะกึ่งคำถามปลายเปิด แนวคำถามเกี่ยวข้องกับโครงการคัดแยกมูลฝอยที่ได้ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ ซึ่งได้กำหนดแนวคำตอบไว้ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ คือ

- ข้อ 17 หากตอบถูก ได้ 1 คะแนน

- ข้อ 18 หากตอบถูก ได้ข้อละ 1 คะแนน รวม 4 คะแนน

- ข้อ 19 หากตอบถูก ได้ข้อละ 1 คะแนน รวม 3 คะแนน

- ข้อ 20 หากตอบถูก ได้ข้อละ 1 คะแนน รวม 3 คะแนน

- หากตอบผิด ไม่มี หรือไม่ทราบ ให้ข้อละ 0 คะแนน

- ข้อ 21 จำนวน 18 ข้อย่อย เป็นลักษณะให้จับคู่คำตอบ เพื่อแยกแยะมูลฝอยที่กำหนดให้เป็นมูลฝอยประเภทใด หากตอบถูก ได้ข้อละ 1 คะแนน หากตอบผิด ไม่มี หรือไม่ทราบ ให้ข้อละ 0 คะแนน รวม 18 คะแนน

เมื่อได้คำตอบและทำการให้คะแนนแล้ว ผู้วิจัยได้แบ่งระดับคะแนน ออกเป็น 2 ระดับ คือ

0 - 22 คะแนน ถือว่า ไม่มีความรู้ หรือ มีความรู้น้อย

23 - 45 คะแนน ถือว่า มีความรู้ หรือ มีความรู้มาก

ตอนที่ 3 พฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอย ประกอบด้วยคำถามลักษณะดังนี้

- ข้อ 1 - 3 เป็นลักษณะคำถามเชิงสำรวจข้อมูลการกำจัดมูลฝอยในครัวเรือน
 - ข้อ 4 เป็นลักษณะคำถามที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดมูลฝอยในครัวเรือนด้วยตนเอง มีเกณฑ์ให้คะแนน คือ หากตอบถูก ได้ข้อละ 1 คะแนน หากตอบผิด ไม่มี หรือไม่ทราบ ได้ข้อละ 0 คะแนน รวม 6 คะแนน
 - ข้อ 5 เป็นลักษณะคำถามที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้บริการของเทศบาล หากตอบถูก ได้ 1 คะแนน
 - ข้อ 6 เป็นลักษณะคำถามที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเหลือใช้บางประเภท หากตอบถูก ได้ 1 คะแนน
 - ข้อ 7 - 8 เป็นลักษณะคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอยในครัวเรือนและการให้ความร่วมมือในเรื่องนี้ หากตอบถูก ได้ 1 คะแนน จำนวน 2 ข้อ คิดเป็น 2 คะแนน
 - ข้อ 9 - 10 เป็นลักษณะคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอยในครัวเรือน หากตอบถูก ได้ข้อละ 1 คะแนน รวมข้อละ 4 คะแนน จำนวน 2 ข้อ คิดเป็น 8 คะแนน
 - ข้อ 11 เป็นลักษณะคำถามที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลในการไม่ยินยอมคัดแยกมูลฝอย จากคำถามที่กล่าวมา หากตอบผิด ไม่มี หรือไม่ทราบ ได้ข้อละ 0 คะแนน ซึ่งคำตอบที่ได้ สามารถแบ่งพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอย ออกเป็น
 - กำจัดเอง คะแนนเต็ม 17 คะแนน โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 2 ระดับ คือ
 - 0 - 8 คะแนน ถือว่า ไม่มีพฤติกรรม หรือมีพฤติกรรมคัดแยกน้อย
 - 9 - 17 คะแนน ถือว่า มีพฤติกรรม หรือมีพฤติกรรมคัดแยกมาก
 - ใช้บริการเทศบาล คะแนนเต็ม 12 คะแนน โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 2 ระดับ คือ
 - 0 - 5 คะแนน ถือว่า ไม่มีพฤติกรรม หรือมีพฤติกรรมคัดแยกน้อย
 - 6 - 12 คะแนน ถือว่า มีพฤติกรรม หรือมีพฤติกรรมคัดแยกมาก
- ตอนที่ 4 แบบสังเกตสภาพแวดล้อมของครัวเรือนและบริเวณใกล้เคียง
- ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการคัดแยกมูลฝอย

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทำการทดสอบเบื้องต้น (Pre - test) กับครัวเรือนในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับพื้นที่ที่จะทำการศึกษาจริง ในที่นี้ได้นำไปทดสอบกับครัวเรือนบริเวณชุมชนยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งในเขตเทศบาลตำบลปากแพก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการทดสอบแบบสอบถามจำนวน 30 ชุดตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองพร้อมผู้ช่วยจำนวน 5 คน โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 360 ตัวอย่าง ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2538 จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2539 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมดมาตรวจความถูกต้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาลงรหัส (Coding) จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องในการลงรหัส วิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ตอนที่ 1) , แบบสังเกตสภาพแวดล้อม (ตอนที่ 4) และปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย (ตอนที่ 5) ใช้ค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ความรู้ คะแนนรวมความรู้ พฤติกรรมและคะแนนรวมพฤติกรรมของตัวอย่าง ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean - \bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation - S.D.)
3. การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรม ตามลักษณะตัวแปรต่างๆ
 - ตัวแปรด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแหล่งข่าวสารความรู้ เรื่องการคัดแยกมูลฝอย ใช้ χ^2 -test .
4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) และทดสอบทางสถิติด้วย t - test

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างจำนวน 360 ตัวอย่าง และทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2539 มีผลการศึกษาแสดงดังนี้

1. ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม
2. ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน
3. พฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม กับความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย
6. ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการคัดแยกมูลฝอย

ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม

ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงบ้านเรือนของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 3 และตาราง 5 ตามลำดับดังนี้

ลักษณะทางประชากร

เพศ

จากการสุ่มตัวอย่างพบกลุ่มตัวอย่างเพศชายร้อยละ 41.67 ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงร้อยละ 58.33

อายุ

กลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดคือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26 - 45 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน ร้อยละ 49.72 รองลงมาคือช่วงอายุ 18 - 25 ปี ร้อยละ 22.78 ช่วงอายุ 46 - 60 ปี ร้อยละ 21.67 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 60 ปี เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5.83

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 33.89 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 26.11 และระดับอนุปริญญา ร้อยละ 23.06 ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา และผู้จบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีมีอัตราร้อยละใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 1.39 และ 0.83 ตามลำดับ

อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.05 ไม่ได้ประกอบอาชีพ เช่น พ่อบ้าน แม่บ้าน (ในที่นี้หมายถึงผู้ที่ไม่มียาชีพหลัก) นักศึกษา รองลงมาคือกลุ่มที่ประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 26.11 รับราชการ รัฐวิสาหกิจร้อยละ 23.06 รับจ้างทั่วไปร้อยละ 20.56 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการเกษตรเพียงร้อยละ 2.22 ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอทุ่งสงเป็นแหล่งรวมธุรกิจการค้า ตลอดจนสำนักงานและสถานที่ราชการต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะภายในเขตเทศบาล จึงทำให้พบกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนน้อย

รายได้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 42.22 มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน รองลงมาคือรายได้มากกว่า 9,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 24.72 และมีรายได้ระหว่าง 3,001 - 6,000 บาทต่อเดือนร้อยละ 22.50 และกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 6,001 - 9,000 บาทต่อเดือน พบร้อยละ 10.56

แหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 77.90 ทราบหรือได้รับความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอยจากสื่อของเทศบาล เช่น การกระจายเสียง การติดแผ่นป้ายรณรงค์การคัดแยกมูลฝอย การจัดอบรม การจัดวางถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทไว้ตามบริเวณต่างๆ ในเขตเทศบาล เป็นต้น รองลงมาคือได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ ร้อยละ 30.03 จากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 10.48 ทราบจากวิทยุและเพื่อนบ้านในร้อยละที่เท่ากันคือ ร้อยละ 5.95 ทราบจากโรงเรียนร้อยละ 0.45

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในเรื่องการคัดแยกมูลฝอยจากสื่อต่างๆ ของทางเทศบาล และมีบางส่วนได้รับความรู้ในเรื่องนี้จากสื่ออื่นๆ ประกอบด้วย เช่น ได้รับความรู้จากสื่อของเทศบาลและจากโทรทัศน์ จากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โรงเรียน หรือจากเพื่อนบ้านควบคู่กันไป

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	150	41.67
หญิง	210	58.33
อายุ		
18 - 25 ปี	82	22.78
26 - 45 ปี	179	49.72
46 - 60 ปี	78	21.67
มากกว่า 60 ปี	21	5.83
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	5	1.39
ประถมศึกษา	122	33.89
มัธยมศึกษา	94	26.11
อนุปริญญา	83	23.06
ปริญญาตรี	53	14.72
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.83
อาชีพ		
ค้าขาย	94	26.11
เกษตรกร	8	2.22
รับจ้าง	74	20.56
ราชการ, รัฐวิสาหกิจ	83	23.06
ไม่ได้ประกอบอาชีพ และอื่นๆ	101	28.05
รายได้ (บาทต่อเดือน)		
0 - 3,000 บาท	152	42.22
3,001 - 6,000 บาท	81	22.50
6,001 - 9,000 บาท	38	10.56
มากกว่า 9,000 บาท	89	24.72

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
แหล่งข่าวสารความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
วิทยุ	21	5.95 ¹
โทรทัศน์	106	30.03 ¹
หนังสือพิมพ์	37	10.48 ¹
สื่อจากเทศบาล	275	77.90 ¹
เพื่อนบ้าน	21	5.95 ¹
โรงเรียน	6	1.70 ¹
ไม่ตอบ	7	1.98 ¹

หมายเหตุ 1 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 353 ตัวอย่าง

สื่อที่คิดว่าน่าจะให้ผลดีที่สุดในการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยของทางเทศบาล (ตาราง 4) ได้แก่ ดังหรือภาชนะรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภท ซึ่งมีตัวหนังสือกำกับเอาไว้ที่วางไว้ตามจุดต่างๆ ร้อยละ 55.08 ทั้งนี้เนื่องจากดังหรือภาชนะรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทที่มีตัวหนังสือกำกับโดยระบุชนิด / ประเภทของมูลฝอยที่จะนำทิ้งลงในดังรองรับมูลฝอยนั้นๆ ดังคัดแยก 1 ชุด ประกอบด้วยถึง 4 ใบ คือ ดังสำหรับรองรับมูลฝอยเปียก กระดาษ พลาสติก และโลหะ - แก้ว วางกระจายไว้ตามจุดต่างๆ ในเขตเทศบาล พบเห็นและเข้าใจง่าย ทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถนำมูลฝอยต่างๆ มาทิ้งลงดังแยกประเภทเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและสะดวก และจากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ผู้บริหารเทศบาลตำบลปากแพกแล้ว พบว่า ดังแยกประเภทและการกระจายเสียงจากทางเทศบาลเพื่อให้ความรู้ในเรื่องนี้เริ่มขาดหายไป ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกิดความไม่มั่นใจที่จะทำการคัดแยกมูลฝอยซึ่งความมั่นใจหรือความเชื่อมั่นนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนบางส่วนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมที่จะร่วมรับผิดชอบต่อการกำจัดมูลฝอยส่วนรวม ด้วยการไม่ทิ้งมูลฝอยรวมกัน หันมาทำการคัดแยกมูลฝอยออกเป็นประเภทต่างๆ ก่อนทิ้ง

หากเทียบกับการกระจายเสียงจากทางเทศบาลที่ก่อให้เกิดการรับรู้และเป็นการกระตุ้นเตือนให้เกิดการรับรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ แต่ในขณะเดียวกันกลับเป็นการให้ความรู้กับประชาชนเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่สามารถรับรู้ถึงความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อการคัดแยกมูลฝอย นอกจากนี้การกระจายเสียงในช่วงเวลาเช้าและเย็นยังเป็นช่วงเวลาที่เร่งรีบกับการ

ประกอบอาชีพ ทำให้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่สามารถรับรู้ถึงโครงการนี้ได้อย่างแท้จริงหรือเกิดความกังวล สงสัย มองไม่เห็นภาพว่าหากมีมูลฝอย 1 ช้อน ตนเองจะทิ้ง / จะทำอย่างไร ซึ่งเป็นแรงผลักดันส่วนหนึ่งที่ไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย หรือแม้แต่การจัดฝึกอบรมและให้ความรู้โดยเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลซึ่งกลุ่มตัวอย่างคิดว่ายังมีข้อจำกัดอยู่บ้างเพราะจำเป็นต้องใช้เวลา เหมาะกับกลุ่มตัวอย่างเฉพาะวัย เฉพาะกลุ่ม และไม่ได้เป็นการกระจายการให้ความรู้กับประชาชนอย่างทั่วถึง จะเห็นได้ว่าการจัดสื่อในการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการให้ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยควรผสมผสานระหว่างสื่อทั้ง 3 แบบ โดยเน้นไปที่การจัดวางถังหรือภาชนะรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทให้ครอบคลุมและทั่วถึงเพียงพอกับปริมาณมูลฝอยและความต้องการของประชาชน

ตาราง 4 สื่อที่น่าจะให้ผลดีที่สุดในการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย

สื่อ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ ¹
- ถัง / ภาชนะรองรับมูลฝอยที่วางไว้ตามจุดต่าง ๆ	195	55.08
- การกระจายเสียงจากทางเทศบาล	145	40.96
- การจัดฝึกอบรม และให้ความรู้โดยเจ้าหน้าที่	82	23.16
- แผ่นป้าย แผ่นพับโฆษณา	69	19.49
- โทรทัศน์	22	6.21
- วิทยุ	11	3.11
- หนังสือพิมพ์	8	2.26
- คำตอบอื่น ๆ	8	2.26
- ไม่ตอบ	6	1.69

หมายเหตุ 1 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 354 ตัวอย่าง

ข้อมูลทางสภาพแวดล้อมและบริเวณใกล้เคียงบ้านเรือน

การใช้ประโยชน์ของบ้านเรือน ส่วนใหญ่ใช้อาศัยเพียงอย่างเดียวร้อยละ 63.89 รองลงมาคือ ร้อยละ 33.89 ใช้เป็นที่อยู่อาศัย และประกอบอาชีพ เช่น ค้าขาย เป็นต้น และใช้ทำธุรกิจหรือประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 2.22

บ้านเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 93.61 มีถังรองรับมูลฝอยอยู่บริเวณหน้าบ้านหรือบริเวณใกล้เคียง โดยแบ่งเป็น ถังรองรับมูลฝอยรวมของเทศบาลร้อยละ 48.70 รองลงมาคือถังรองรับมูลฝอยรวมของเจ้าของบ้าน ร้อยละ 32.55 ถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเทศบาล ร้อยละ 8.85 ถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเจ้าของบ้าน ร้อยละ 9.90 (คิดจากจำนวนถังรองรับมูลฝอยทั้งหมด 384 ตัวอย่าง) และบางบ้านมีถังรองรับมูลฝอยมากกว่า 1 ชนิด เช่น ถังรองรับมูลฝอยรวมของเจ้าของบ้าน และถังรองรับมูลฝอยรวมของเทศบาล เป็นต้น ร้อยละ 7.41 (ตาราง 5)

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของถังรองรับมูลฝอย

ถังรองรับมูลฝอย	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ถังรองรับมูลฝอย		
ไม่มีถังรองรับมูลฝอย	23	6.39
มีถังรองรับมูลฝอย	337	93.61
- ถังรองรับมูลฝอยรวมของเทศบาล	187	48.70 ¹
- ถังรองรับมูลฝอยรวมของเจ้าของบ้าน	125	32.55 ¹
- ถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเทศบาล	34	8.85 ¹
- ถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเจ้าของบ้าน	38	9.90 ¹
ลักษณะของมูลฝอยภายในถัง		
- ทั้งรวมกันทุกชนิดในถังรวม	298	95.51 ²
- ทั้งปนกันเล็กน้อยในถังรวม	14	4.49 ²
- ทั้งแยกประเภทชัดเจนในถังแยก	53	73.61 ³
- ทั้งรวมกันในถังแยกประเภท	19	26.39 ³

หมายเหตุ 1 คิดร้อยละจากจำนวนถังรองรับมูลฝอยทั้งหมด 384 ตัวอย่าง

2 คิดร้อยละจากจำนวนถังรองรับมูลฝอยรวม 312 ตัวอย่าง

3 คิดร้อยละจากจำนวนถังรองรับมูลฝอยแยกประเภท 72 ตัวอย่าง

จากการสังเกตมูลฝอยภายในถังรองรับมูลฝอย (ตาราง 5) พบว่า ส่วนใหญ่ใส่มูลฝอยทุกชนิดทิ้งรวมในถังเดียวกัน โดยทิ้งมูลฝอยทุกอย่างรวมกันในถังรองรับมูลฝอยรวมร้อยละ 95.51 และจะสังเกตได้ว่า มีการทิ้งมูลฝอยรวมกันลงในถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทที่เป็นถังของทางเทศบาลถึงร้อยละ 26.39 ถือเป็นกาทิ้งมูลฝอยที่ผิดวัตถุประสงค์ แสดงว่ามีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบต่อการทิ้งมูลฝอยส่วนรวม เพราะนอกจากจะไม่ทำการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งแล้ว ยังทำการทิ้งมูลฝอยโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวมว่าถึงที่ตนนำมูลฝอยไปทิ้งนั้น มีไว้สำหรับใส่มูลฝอยชนิดใด

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการคัดแยกมูลฝอย พบว่า จำนวนถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเจ้าของบ้าน ได้แก่ เชนงสำหรับแยกใส่ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กลังสำหรับใส่กระดาษที่แยกเพื่อนำไปใช้ หรือแยกไว้เพื่อรอการขายต่อไป มีจำนวนมากกว่าถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเทศบาล แม้จะมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก แต่สามารถชี้ให้เห็นว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่กระทำการคัดแยกมูลฝอยออกเป็นมูลฝอยประเภทต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงว่า ณ จุดนั้น ในบริเวณหน้าบ้านหรือพื้นที่ใกล้เคียง มีถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเทศบาลวางอยู่หรือไม่ โดยกลุ่มที่ประกอบอาชีพค้าขายเป็นกลุ่มที่สามารถทำการคัดแยกมูลฝอยได้อย่างชัดเจน เช่น แยกเก็บกลังกระดาษ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระดาษหนังสือพิมพ์ ถุงพลาสติก เพื่อนำมูลฝอยเหล่านี้มาใช้ประโยชน์กับร้านค้าโดยตรง เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ ถุงพลาสติก และมูลฝอยบางประเภทสามารถคัดแยก รวบรวมให้มีปริมาณมากรอการจำหน่าย หรือเทศบาลมาจัดเก็บต่อไป

ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน

ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่ทำการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ
 ส่วนที่ 1 ความรู้ทางด้านบวก ความรู้ทางด้านลบ และประเภทของมูลฝอย
 ส่วนที่ 2 ข้อดี ข้อเสีย และการคัดแยกมูลฝอยของทางเทศบาล

ส่วนที่ 1 ความรู้ทางด้านบวก ความรู้ทางด้านลบ และประเภทของมูลฝอย
 ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่ทำการศึกษา แบ่งออกเป็น ความรู้ทางด้านบวก และความรู้ทางด้านลบ ดังแสดงในตาราง 6 และตาราง 7 ตามลำดับ ดังนี้

ความรู้ทางด้านบวก

ความหมายของมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84.44 มีความรู้ว่า มูลฝอยเปียกหมายถึง มูลฝอยที่ย่อยสลายได้ง่ายและมีน้ำเป็นองค์ประกอบ และร้อยละ 58.61 มีความรู้ว่า มูลฝอยแห้งหมายถึง มูลฝอยที่ย่อยสลายยาก

การแยกมูลฝอย

ร้อยละ 95.56 มีความรู้ว่าวิธีในการคัดแยกมูลฝอยควรเริ่มจากบ้านเรือนหรือภายในครอบครัวก่อน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.89 รู้ว่าการแยกทิ้งมูลฝอยลงตามถังแยกแต่ละประเภททำให้ง่ายต่อการนำมูลฝอยไปกำจัด ร้อยละ 93.61 รู้ว่ามูลฝอยอันตราย เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออโรเรสเซนต์ ควรรวบรวมใส่ถุงแล้วแยกทิ้งต่างหากจากมูลฝอยทั่วไป และร้อยละ 91.67 รู้ว่าการทิ้งมูลฝอยควรแยกมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้งออกจากกัน

การนำกลับมาใช้ใหม่ / การใช้ประโยชน์

ร้อยละ 95.83 รู้ว่า มูลฝอยจำพวกกระดาษ หนังสือพิมพ์ พลาสติก ขวด และโลหะ บางชนิดสามารถแยกเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือนำไปขายได้ และร้อยละ 92.78 รู้ว่า มูลฝอยเปียกสามารถนำมาหมักย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ย ช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดิน

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของผู้มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยทางด้านบวก

ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ด้านบวก	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การทิ้งมูลฝอยควรแยกมูลฝอยแห้งและมูลฝอยเปียกออกจากกัน	330	91.67	30	8.33
2. มูลฝอยเปียกหมายถึงมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ง่ายและมีน้ำเป็นองค์ประกอบ	304	84.44	56	15.56
3. มูลฝอยแห้งหมายถึงมูลฝอยที่ย่อยสลายยาก	211	58.61	149	41.39
4. มูลฝอยเปียกสามารถนำมาหมักย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดิน	334	92.78	26	7.22
5. มูลฝอยจำพวกกระดาษ หนังสือพิมพ์ พลาสติก ขวดและโลหะบางชนิดสามารถแยกเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือนำไปขายได้	345	95.83	15	4.17

ตาราง 6 (ต่อ)

ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ด้านบวก	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6.มูลฝอยอันตราย เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ ควรรวบรวมใส่ถุง แล้วแยก ทิ้งต่างหากจากมูลฝอยทั่วไป	337	93.61	23	6.39
7.วินัยในการคัดแยกมูลฝอย ควรเริ่มจากครัวเรือน ก่อน	344	95.56	16	4.44
8.การทิ้งมูลฝอยลงตามถังแต่ละประเภททำให้ง่าย ต่อการนำมูลฝอยไปกำจัด	338	93.89	22	6.11

จากตารางจะเห็นได้ว่าคำถามความรู้ทางด้านบวกเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบว่า ใช่ หรือ ถูกต้อง ซึ่งไม่มีความสลับซับซ้อนทางความคิดมากเท่าใดนัก ผลคะแนนความรู้แต่ละข้อส่วนใหญ่จึงอยู่ในระดับสูง (ร้อยละของผู้ที่มีความรู้ในแต่ละข้อสูง) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยทางด้านบวก

หากศึกษารายข้อจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจความหมายของคำว่า มูลฝอยเปียก - มูลฝอยแห้งอย่างชัดเจนนัก จากคำถามที่ว่า มูลฝอยแห้งหมายถึงมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ยาก (ข้อ 3) และมูลฝอยเปียกหมายถึงมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ง่ายและมีน้ำเป็นองค์ประกอบ (ข้อ 2) กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้ในระดับต่ำ คือมีผู้มีความรู้เพียงร้อยละ 58.61 และ 84.44 ตามลำดับนอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังไม่มีความรู้ว่า การทิ้งมูลฝอยควรแยกมูลฝอยแห้งและมูลฝอยเปียกออกจากกัน (ข้อ 1) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนอกจากไม่มีความรู้ว่าการทิ้งมูลฝอยควรแยกเป็นมูลฝอยแห้งและมูลฝอยเปียกออกจากกันแล้วยังมีแนวโน้มที่จะทำการทิ้งมูลฝอยทุกชนิดรวมกันโดยไม่มีการแยกมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้งออกจากกันก่อนทิ้ง

ความรู้ทางด้านลบ

ความหมายของมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 32.22 ไม่คิดว่า มูลฝอยหมายถึง ของเหลือใช้ที่ไม่มีประโยชน์ และ ร้อยละ 25.83 ทราบว่า มูลฝอยเปียกได้แก่ เศษอาหาร เศษเนื้อสัตว์ แต่ไม่ได้หมายความว่ารวมถึง เศษกระดาษ

การแยกมูลฝอย

ร้อยละ 89.17 ไม่คิดว่า การทิ้งมูลฝอยรวมกันทุกประเภท จะทำให้มูลฝอยย่อยสลายได้เร็ว ร้อยละ 77.78 ไม่คิดว่า การแยกมูลฝอยก่อนทิ้งลงถัง เป็นการเสียเวลา ร้อยละ 65.28 รู้ว่าการทิ้งมูลฝอยแบบแยกประเภท เป็นการช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัดในแต่ละวัน

ร้อยละ 62.78 ไม่คิดว่า การแยกมูลฝอยจำพวกกระดาษ พลาสติก มากำจัดด้วยการเผา เป็นวิธีการช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และร้อยละ 23.89 ไม่คิดว่า การรวบรวมมูลฝอยทุกชนิดใส่ในถุง แล้วนำไปทิ้งลงถังรองรับมูลฝอย เป็นการกระทำเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บมูลฝอยของเจ้าหน้าที่

การนำกลับมาใช้ใหม่ / การใช้ประโยชน์

ร้อยละ 59.44 ไม่คิดว่า กระดาษ กระดาษห่อของชำร่วย โป๊ย ธิบป็น เป็นวัสดุประเภทใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง

จากการศึกษาคะแนนรายชื่อความรู้ทางด้านลบ (ตาราง 7) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนผู้ที่มีความรู้รายชื่อในร้อยละที่ต่ำ โดยเฉพาะเรื่องความหมายของมูลฝอย มูลฝอยเปียก - มูลฝอยแห้ง จากคำถามว่ามูลฝอยเปียก ได้แก่ เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษเนื้อสัตว์ (ข้อ 3) และมูลฝอยหมายถึง ของเหลือใช้ที่ไม่มีประโยชน์ (ข้อ 1) ที่มีร้อยละของผู้ที่มีความรู้เพียง 25.83 และ 32.22 ตามลำดับเท่านั้น แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจความหมายของคำว่า มูลฝอย มูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้ง อย่างแท้จริง

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องว่าการทิ้งมูลฝอยรวมกันทุกอย่างใส่ในถุง แล้วนำไปทิ้งลงถังรองรับมูลฝอย เป็นการกระทำเพื่อสร้างความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บมูลฝอย ที่มีร้อยละของผู้ที่มีความรู้ต่ำที่สุด เพียงร้อยละ 23.89 (ข้อ 6) เท่านั้น

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของผู้มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยทางด้านลบ

ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ด้านลบ	มีความรู้ ¹		ไม่มีความรู้ ²	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.มูลฝอยหมายถึงของเหลือใช้ที่ไม่มีประโยชน์	116	32.22	244	67.78
2.การทิ้งมูลฝอยรวมกันทุกประเภททำให้ย่อยสลาย ได้เร็ว	321	89.17	39	10.83
3.มูลฝอยเปียก ได้แก่ เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษเนื้อสัตว์	93	25.83	267	74.17
4.กระดาษ กระดาษห่อของขวัญ โปว ธิบป็น เป็น วัสดุประเภทใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง	214	59.44	146	40.56
5.การแยกมูลฝอยจำพวก กระดาษ พลาสติก มา กำจัดด้วยการเผา เป็นวิธีการช่วยลดปริมาณ มูลฝอยที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม	226	62.78	134	37.22
6.การรวมมูลฝอยทุกอย่างใส่ในถุง แล้วนำไปทิ้งลง ถังรองรับมูลฝอย เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ ของเจ้าหน้าที่	86	23.89	274	76.11
7.การทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ไม่เป็นการช่วยลด ปริมาณมูลฝอยที่ต้องจำกัดในแต่ละวัน	235	65.28	125	34.72
8.การแยกมูลฝอยก่อนทิ้งเป็นการเสียเวลา	280	77.78	80	22.22

หมายเหตุ 1 มีความรู้ หมายถึงคำตอบถูกต้อง (ตอบว่า ไม่ใช่) ได้คะแนน

2 ไม่มีความรู้ หมายถึงคำตอบไม่ถูกต้อง (ตอบว่า ใช่) ไม่ได้คะแนน

ประเภทของมูลฝอย

จากคำถามจับคู่ประเภทของมูลฝอยในข้อ 21 จำนวน 18 ข้อย่อย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 12.29 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.12 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถจับคู่ประเภทมูลฝอยที่จะนำทิ้งลงถังรองรับมูลฝอยแต่ละประเภทได้ถูกต้อง และกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความสับสนในการแยกมูลฝอยบางประเภทว่าเป็นมูลฝอยประเภทใด เช่น กระดาษทิชชู กระดาษห่ออาหารที่มีการปนเปื้อนเศษอาหาร กลังอนมยูเอชที หรือแม้แต่ถุงพลาสติกเปียกน้ำ

เป็นที่สังเกตได้ว่าหากพบว่ามูลฝอยมีการปนเปื้อนจากเศษอาหาร น้ำหรือสิ่งปนเปื้อนอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างจะเกิดความสับสน ไม่แน่ใจในการแยกประเภทมูลฝอยเหล่านี้ว่าเป็นมูลฝอยประเภทใด แม้จะทราบว่าเนื้อแท้นั้นเป็นมูลฝอยประเภทใด

ในส่วนที่ 1 นี้จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องความหมาย และมีความสับสนในเรื่องการทิ้งมูลฝอยแบบแยกประเภท เนื่องมาจากการคัดแยกมูลฝอยในบ้านเรายังไม่เป็นที่กว้างขวางนัก การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ทั่วถึง การให้ความรู้ไม่สามารถให้รายละเอียดและสร้างความเข้าใจในเรื่องความหมาย ประเภท และการกำจัดมูลฝอยแต่ละประเภทอย่างถูกต้องให้กับประชาชนอย่างแท้จริง ตลอดจนมูลฝอยที่พบเห็นได้บ่อยในชีวิตประจำวัน บางชนิดไม่สามารถแยกขยะได้ชัดเจน บางชนิดมีการปนเปื้อนสูง และบางชนิดมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจในการนำกลับมาใช้ใหม่ค่อนข้างน้อย จึงทำให้ประชาชนบางส่วนเกิดความสับสนและมองไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญในการแยกมูลฝอยเหล่านี้

ส่วนที่ 2 ข้อดี-ข้อเสียและการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาล

ข้อดี-ข้อเสียและการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาล แสดงในตาราง 8 มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 77.78 ทราบเรื่องที่เทศบาลตำบลปากแพรมีโครงการคัดแยกมูลฝอย โดยร้อยละ 32.14 ทราบว่ามูลฝอยที่ทางเทศบาลคัดแยกไว้มี 4 ประเภท คือ มูลฝอยเปียก กระดาษ พลาสติก โลหะและแก้ว ในขณะที่อีกร้อยละ 61.79 พอจะทราบบ้างว่ามีมูลฝอยประเภทใดบ้าง แต่ทราบไม่หมดทุกประเภท และอีกร้อยละ 6.07 ทราบว่าทางเทศบาลมีโครงการคัดแยกมูลฝอย แต่ไม่ทราบว่าประเภทใดบ้าง และร้อยละ 22.22 ไม่ทราบเรื่องการคัดแยกมูลฝอยของทางเทศบาล แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทราบรายละเอียดของโครงการคัดแยกมูลฝอยอย่างแท้จริง ทราบแต่เพียงว่ามีโครงการคัดแยกมูลฝอยเกิดขึ้นโดยไม่ทราบแน่ชัดว่า มีการคัดแยกมูลฝอยออกเป็นประเภทใดบ้าง

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 71.39 ทราบข้อดีของการคัดแยกมูลฝอย โดยร้อยละ 80.93 คิดว่าการคัดแยกมูลฝอยทำให้สะดวกในการนำมูลฝอยไปกำจัด ร้อยละ 35.41 คิดว่ามูลฝอยบางส่วนยังคงมีประโยชน์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อ หรือแยกไว้ขายได้ และร้อยละ 23.35 คิดว่าการคัดแยกมูลฝอยทำให้ง่ายในการเก็บขนมูลฝอย ไม่สกปรก หรือ เกิดกลิ่นรำคาญ ซึ่งให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดว่าการคัดแยกมูลฝอยมีประโยชน์ คือสามารถแยกมูลฝอยออกเป็นประเภทต่างๆ ก่อนที่จะนำมูลฝอยเหล่านั้นแยกไปกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป ทำให้มูลฝอยไม่รวมปนกัน สะดวกในการนำมูลฝอยไปกำจัด

ขณะที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.06 คิดว่าการคัดแยกมูลฝอยมีข้อเสีย โดยร้อยละ 91.61 คิดว่าการคัดแยกมูลฝอยเป็นการเสียเวลา ร้อยละ 12.26 คิดว่าการคัดแยกมูลฝอยต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็งบประมาณในเรื่องถังรองรับมูลฝอย รถเก็บมูลฝอย หรือแม้แต่บุคคลากร และร้อยละ 3.23 คิดว่าประชาชนบางส่วนยังมีความสับสนและไม่เข้าใจในเรื่องคัดแยกมูลฝอย ด้วยเหตุผลว่ามูลฝอยบางประเภทไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจนว่าเป็นมูลฝอยประเภทใด จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่คิดว่าการคัดแยกมูลฝอยมีข้อเสีย เพราะคิดว่าเป็นการเสียเวลาที่จะต้องแยกมูลฝอยเป็นแต่ละประเภทก่อนนำไปทิ้งลงถังแยก แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวยังขาดความคิดและจิตสำนึกที่จะร่วมรับผิดชอบต่อการทิ้งมูลฝอยที่ตนได้เป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้น โดยไม่คิดว่าการคัดแยกมูลฝอยนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกๆ คน เพียงแค่สละเวลาเพียงเล็กน้อย เพื่อจะแยกมูลฝอยก่อนนำไปทิ้ง เป็นการกระทำที่ไม่ต้องใช้เวลามาก

ตาราง 8 ข้อดี ข้อเสีย และการคัดแยกมูลฝอยของทางเทศบาล

สถานการณ์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
โครงการคัดแยกมูลฝอยของทางเทศบาล		
ทราบ	280	77.78
- 1 - 3 ชนิด	173	61.79
- 4 ชนิด	90	32.14
ไม่ทราบ	80	22.22
ข้อดีของการคัดแยกมูลฝอย	257	71.39
สะดวกในการนำไปกำจัด	208	80.93
มูลฝอยบางอย่างมีประโยชน์	91	35.41
จัดเก็บง่าย ไม่สกปรก	60	23.35
ข้อเสียของการคัดแยกมูลฝอย	155	43.06
เสียเวลา	142	91.61
เปลืองงบประมาณ	19	12.26
สับสน ไม่ชัดเจน	5	3.23

สรุปความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยในส่วนที่ 1 ประกอบด้วยความรู้ทางด้านความหมาย การคัดแยกมูลฝอย การนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ และประเภทของมูลฝอย ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกมูลฝอยและการนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ในอัตราร้อยละของผู้ที่มีความรู้สูง มีเพียงความรู้ด้านความหมายเท่านั้น ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงสับสนและไม่เข้าใจ โดยเฉพาะความหมายของคำว่ามูลฝอยเปียก - มูลฝอยแห้งและมูลฝอยเปียก - มูลฝอยแห้งหมายถึงมูลฝอยประเภทใด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอย ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนักและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง ตลอดจนมูลฝอยที่พบเห็นทั่วไปมีการปนเปื้อนสูง ทำให้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่สามารถแยกได้ชัดเจนว่ามูลฝอยที่พบเห็นนั้นเป็นมูลฝอยประเภทใด

และความรู้ในส่วนที่ 2 เกี่ยวข้องกับข้อดี ข้อเสียและโครงการการคัดแยกมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ แต่ไม่ทราบถึงโครงการคัดแยกมูลฝอยอย่างแท้จริง โดยที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดว่าการคัดแยกมูลฝอยมีประโยชน์ คือสามารถแยกมูลฝอยออกเป็นประเภทต่างๆ ก่อนที่จะนำมูลฝอยเหล่านั้นไปกำจัดอย่างถูกวิธี ทำให้สะดวกในการนำมูลฝอยไปกำจัด และข้อเสียของการคัดแยกมูลฝอย คือ เสียเวลา จากความรู้ทั้ง 2 ส่วน สามารถสรุปคะแนนความรู้ได้ดังตาราง 9

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

คะแนนความรู้	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
กลุ่มคะแนนต่ำ (ไม่มีความรู้)	53	14.72
กลุ่มคะแนนสูง (มีความรู้)	307	85.28

จากตาราง 9 พบว่ามีกลุ่มผู้ที่ไม่มีความรู้เพียงร้อยละ 14.72 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยร้อยละ 85.28 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีคะแนนความรู้สูง แม้ว่าจะมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังมีความสับสนและไม่เข้าใจในเรื่องการคัดแยกมูลฝอยมากนัก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอย ว่ายังไม่เป็นที่แพร่หลายนักและการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ได้อย่างแท้จริง

พฤติกรรมกรคิดแยกมูลฝอยของประชาชน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นว่า มูลฝอยส่วนใหญ่ของครัวเรือนเป็นประเภทพลาสติก เช่น ถุงพลาสติก ขวดบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก ร้อยละ 68.89 รองลงมา ได้แก่ มูลฝอยจำพวกกระดาษ ร้อยละ 56.66 เศษอาหาร ร้อยละ 52.22 และที่เหลือได้แก่ มูลฝอยจำพวกเศษผ้า เศษผม แก้ว ขวดแก้ว และเศษโลหะ ร้อยละ 17.78 จะเห็นได้ว่ามูลฝอยส่วนใหญ่เป็นพลาสติก กระดาษ และเศษอาหารซึ่งเป็นมูลฝอยที่สามารถแยกมาใช้ประโยชน์ภายในครัวเรือนก่อนที่จะนำไปทิ้งได้ และเป็นมูลฝอยสามารถแยกไว้รอการจำหน่ายหรือแยกทิ้ง ให้เจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลมาเก็บ และพบว่าบทบาทหน้าที่ที่จะนำมูลฝอยเหล่านี้ไปกำจัดหรือไปทิ้ง เป็นของหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยา เพียงร้อยละ 22.22 นอกนั้นจะเป็นหน้าที่ของบุตร บิดา-มารดา ตลอดจนญาติ - พี่น้อง หรือคนอื่น ๆ ในครัวเรือน ถึงร้อยละ 77.78 แสดงว่าการนำมูลฝอยไปกำจัดหรือไปทิ้ง ไม่ได้เป็นหน้าที่ของพ่อบ้าน - แม่บ้านหรือหัวหน้าครอบครัวเท่านั้น แต่ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของทุกๆ คน คือจะเป็นใครก็ได้ไม่ระบุว่าจะต้องเป็นหน้าที่ของใคร ย่อมชี้ให้เห็นว่าคนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยภายในครัวเรือน คือ คนทุกกลุ่ม ดังนั้นเป้าหมายในการรณรงค์ให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ จนกลายเป็นพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยอย่างต่อเนื่องได้นั้น คือคนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นพ่อบ้าน - แม่บ้าน นักเรียน นักศึกษาหรือคนในหลายๆ อาชีพ โดยเฉพาะเพศหญิงหรือแม่บ้านเป็นกลุ่มที่ไม่ควรมองข้าม เพราะยังคงมีหน้าที่หลักในการดูแลรับผิดชอบงานเกี่ยวกับความสะอาดเรียบร้อยภายในครัวเรือนนั่นเอง

การกำจัดมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 11.94 กำจัดมูลฝอยด้วยตนเอง ในขณะที่ร้อยละ 84.73 ใช้บริการของทางเทศบาล และอีกร้อยละ 3.33 ใช้ทั้ง 2 วิธี คือ กำจัดมูลฝอยเองและใช้บริการของทางเทศบาล

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 11.94 ที่กำจัดมูลฝอยด้วยตนเอง โดยไม่ใช้บริการของทางเทศบาล และอีกร้อยละ 3.33 ที่ใช้ทั้งบริการของทางเทศบาลและกำจัดมูลฝอยเองนั้น มีวิธีการกำจัดมูลฝอยต่างๆ ดังแสดงในตาราง 10 ดังนี้

ตาราง 10 การกำจัดมูลฝอยชนิดต่างๆ ด้วยตนเอง

ชนิดของมูลฝอย	วิธีการกำจัด	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
มูลฝอยเปียก	ชุดหลุมฝัง	15	29.41 ¹
	ให้สัตว์เลี้ยง	12	23.53 ¹
	อื่นๆ	24	47.06 ¹
กระดาษ	เผา	35	70.00 ²
	แยกไว้ขาย	8	16.00 ²
	อื่นๆ	7	14.00 ²
พลาสติก	เผา	30	69.77 ³
	ชุดหลุมฝัง	7	16.28 ³
	อื่นๆ	6	13.95 ³
ขวดแก้ว	แยกไว้ขาย	16	37.21 ³
	กองทิ้งไว้	8	18.60 ³
	อื่นๆ	19	44.19 ³
โลหะ	แยกไว้ขาย	21	56.75 ⁴
	ชุดหลุมฝัง	6	16.22 ⁴
	อื่นๆ	10	27.03 ⁴
วัตถุอันตราย	ชุดหลุมฝัง	16	51.61 ⁵
	กองทิ้งไว้	11	35.48 ⁵
	อื่นๆ	4	12.91 ⁵

หมายเหตุ 1 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 51 ตัวอย่าง

2 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 50 ตัวอย่าง

3 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 43 ตัวอย่าง

4 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 37 ตัวอย่าง

5 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 31 ตัวอย่าง

จากตาราง 10 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 29.41 กำจัดมูลฝอยเปียก เศษอาหาร โดยวิธีชุดหลุมฝัง รองลงมาคือ ร้อยละ 23.53 นำไปให้สัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข สุกร เป็ด ไก่ เป็นต้น

ร้อยละ 70.00 กำจัดมูลฝอยจำพวกกระดาษ โดยวิธีเผา รองลงมาคือ ร้อยละ 16.00 กำจัดโดยวิธีแยกไว้ขาย

ร้อยละ 69.77 กำจัดมูลฝอยจำพวกพลาสติก โฟม โดยวิธีเผา รองลงมาคือ ร้อยละ 16.28 กำจัดโดยวิธีขุดหลุมฝัง

ร้อยละ 37.21 กำจัดมูลฝอยจำพวกขวดแก้ว โดยการแยกไว้ขาย รองลงมาคือ ร้อยละ 18.60 กองทิ้งไว้เฉย ๆ

ร้อยละ 56.76 กำจัดมูลฝอยจำพวกโลหะ โดยการแยกไว้ขาย รองลงมาคือ ร้อยละ 16.22 กำจัดโดยวิธีขุดหลุมฝัง

ร้อยละ 51.61 กำจัดมูลฝอยจำพวกวัตถุอันตราย โดยวิธีขุดหลุมฝัง รองลงมาคือ ร้อยละ 35.48 กองทิ้งไว้เฉย ๆ

จากการศึกษาถึงวิธีการกำจัดมูลฝอยชนิดต่างๆ ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่กำจัดมูลฝอยประเภทกระดาษและพลาสติกด้วยตนเอง ใช้วิธีการเผามูลฝอยเหล่านี้ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้องเพราะนอกจากจะเป็นการทำลายทรัพยากรที่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่แล้วยังเป็นวิธีการทำลายที่ก่อให้เกิดก๊าซมีพิษ เช่น ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ และ dioxin จากการเผาสารอินทรีย์ที่มีคลอรีน ทำลายระบบทางเดินหายใจและระบบประสาทอีกด้วย

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่กำจัดมูลฝอยโดยใช้บริการของทางเทศบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 46.88 เทมูลฝอยใส่ในถุงรวมกัน แล้วนำไปใส่ในถังรองรับมูลฝอย รองลงมาคือ นำมูลฝอยใส่ในถังโดยตรงร้อยละ 41.97 แยกเป็นมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้งก่อนทิ้งลงถังร้อยละ 16.72 และแยกเป็นมูลฝอยประเภทต่างๆ แล้วนำไปทิ้งลงในถังแยกแต่ละประเภท ร้อยละ 13.77 (ตาราง 11)

ตาราง 11 การกำจัดมูลฝอยโดยใช้บริการของเทศบาล

การกำจัดมูลฝอยโดยใช้บริการของเทศบาล ¹	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ ²
เทมูลฝอยใส่ถุงรวมกัน ก่อนนำทิ้งถังรองรับมูลฝอย	143	46.88
ทิ้งใส่ถังรองรับมูลฝอยโดยตรง	128	41.97
แยกเป็นมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้งก่อนทิ้งลงถัง	51	16.72
แยกเป็นมูลฝอยแต่ละประเภทก่อนทิ้งลงถังแยก	42	13.77
นำไปทิ้ง กอง วางไว้ในที่ว่าง	5	1.64

หมายเหตุ 1 เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 305 ตัวอย่าง

แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะกำจัดมูลฝอยด้วยการให้บริการของทางเทศบาล มาทำการเก็บขนเพื่อนำมูลฝอยเหล่านั้นไปกำจัด แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงทิ้งมูลฝอยทุกชนิดรวมกัน โดยใช้วิธีทิ้งมูลฝอยใส่ในถุงรวมกัน แล้วนำไปทิ้งในถังรองรับมูลฝอย และนำมูลฝอยใส่ในถังโดยตรง มีเพียงส่วนน้อยที่ได้มีการแยกมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้งหรือแยกเป็นแต่ละประเภท ออกจากกันก่อนนำไปทิ้งในถังแยก ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่ทำการคัดแยกส่วนใหญ่จะทำการคัดแยกมูลฝอยออกเป็นมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้งมากกว่าที่จะแยกทิ้งมูลฝอยเป็น 4 ประเภทที่ก่อให้เกิดความสับสน ยุ่งยาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังมีความเข้าใจในเรื่องนี้ไม่ชัดเจนนัก จากพฤติกรรมดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ยังคงทิ้งมูลฝอยทุกชนิดรวมกันโดยไม่มีการแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง และบางกลุ่มทิ้งมูลฝอยใส่ในถังโดยตรง ไม่มีการห่อหุ้ม อาจทำให้มีมูลฝอยบางส่วนปลิวหล่นออกจากถังได้ เช่น ถุงพลาสติก เศษอาหาร อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดกลิ่น ทำให้มีสุนัขมาคุ้ยเขี่ยหาเศษอาหารในถัง และมีมูลฝอยหกเลอะเทอะตามมา วิธีการทิ้งมูลฝอยรวมกันดังกล่าวนี้นอกจากจะทำให้มูลฝอยทุกอย่างเกิดการปนเปื้อนกันแล้วยังทำให้การนำมูลฝอยไปกำจัดอย่างถูกวิธีมีความยุ่งยาก ซับซ้อนขึ้นอีก ทั้งนี้เนื่องจากมูลฝอยแต่ละชนิดมีคุณลักษณะที่จะนำไปสู่วิธีการกำจัดที่แตกต่างกัน

หากมีของเหลือใช้ภายในบ้าน เช่น กระดาษ หนังสือพิมพ์ ขวดแก้ว พลาสติก เศษเหล็ก เศษโลหะ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 44.72 จะแยกของเหล่านี้ออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อนำไปขายต่อ รองลงมาคือ ร้อยละ 24.17 ทิ้งของเหล่านี้ลงในถังรองรับมูลฝอยร่วมกับมูลฝอยอื่นๆ ร้อยละ 21.67 แยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มาเก็บ และร้อยละ 18.61 แยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อภายในครัวเรือน (ตาราง 12) นั้นหมายถึงหากมีของเหลือใช้เกิดขึ้นภายในบ้าน โดยเฉพาะของเหลือใช้ที่มีค่าสามารถแยกไว้ขายได้ ส่วนใหญ่จะถูกรวบรวมเพื่อนำไปขายให้กับคนรับซื้อของเก่า เพื่อนำของเหล่านี้ไปสู่กระบวนการแปรูปนำกลับมาใช้ประโยชน์ต่อไปได้อีก ในขณะที่บางส่วนถูกทิ้งรวมกับมูลฝอยอื่นๆ และแยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มาเก็บ มีเพียงส่วนน้อยที่ได้มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ต่อภายในครัวเรือน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทำการคัดแยกของเหลือใช้เฉพาะบางอย่างที่สามารถขายได้ สิ่งใดที่ขายไม่ได้จะนำไปทิ้งรวมกัน โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคบางอย่างในปัจจุบันที่มีหีบห่อบรรจุภัณฑ์ต่างๆ จำพวกกระดาษ พลาสติก ถุงพลาสติก ขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระป๋องอลูมิเนียมจำนวนมาก ซึ่งยังไม่มีมารับซื้อที่แน่นอน ทำให้ในแต่ละวันมีบรรจุภัณฑ์หรือของเหลือใช้เหล่านี้ถูกนำไปทิ้งรวมกันเป็นจำนวนมาก ทั้งๆ ที่สามารถแยกทิ้งก่อนถูกนำไปกำจัดหรือนำไปสู่กระบวนการแปรูปต่อไปได้

ตาราง 12 การใช้ประโยชน์จากของเหลือใช้

วิธีการจัดการกับของเหลือใช้	เช่น	กระดาษ	จำนวน	ร้อยละ ²
หนังสือพิมพ์ พลาสติก ขวดแก้ว เศษเหล็ก ¹			(ตัวอย่าง)	
แยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อนำไปขายต่อ			161	44.72
ทิ้งลงถังรองรับมูลฝอยรวมกับมูลฝอยอื่นๆ			87	24.17
แยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มาเก็บ			78	21.67
แยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อ			67	18.61

หมายเหตุ 1 เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 360 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 99.72 ยินดีให้ความร่วมมือในการคัดแยกมูลฝอย หากมีโครงการคัดแยกมูลฝอยเพื่อทิ้งแบบแยกประเภท ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 รายเท่านั้นที่ไม่ยินดีให้ความร่วมมือ เนื่องจากเกรงว่าจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการจัดการมูลฝอยเพิ่มขึ้น และคิดว่ามูลฝอยจากครัวเรือนมีปริมาณไม่มาก จึงไม่สะดวกในการแยกประเภทมูลฝอย

ในปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48.33 ได้มีการคัดแยกมูลฝอยภายในครัวเรือนอยู่แล้ว โดยพบว่า มูลฝอยส่วนใหญ่ที่ทำการคัดแยก มีดังนี้ คือกระดาษร้อยละ 60.92 โลหะร้อยละ 55.75 มูลฝอยเปียกร้อยละ 51.15 และพลาสติกร้อยละ 41.95 แต่การคัดแยกที่ผ่านมานั้นมิได้เป็นการคัดแยกอย่างต่อเนื่อง จะแยกเฉพาะมูลฝอยที่สามารถแยกทิ้งได้อย่างชัดเจนหรือที่มีรถมารับซื้อเท่านั้น ในจุดนี้เองหากมีแรงจูงใจให้เกิดความรู้และพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยอย่างต่อเนื่องและชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะการแยกมูลฝอยเปียก เศษอาหารออกจากมูลฝอยอื่นๆ จะช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่มีการปนเปื้อนที่ต้องนำไปทิ้งหรือนำไปสู่กระบวนการผลิตใหม่ได้

สำหรับเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48.33 ได้คัดแยกมูลฝอย พบว่า ร้อยละ 46.55 คิดว่ามูลฝอยหรือของเหลือใช้บางอย่างมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ รองลงมาคือร้อยละ 39.08 คิดว่า การคัดแยกมูลฝอยเป็นการช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องนำไปทิ้ง หรือนำไปกำจัดในแต่ละวัน และร้อยละ 31.61 มีรายได้เสริมจากการขายของเหลือใช้ เช่น กระดาษ ขวด เป็นต้น มักจะเป็นร้านขายของ (ตาราง 13) ซึ่งมีรายได้จากการรวบรวมกล่องบรรจุสินค้า เช่น ลัง กระดาษ ขวดแก้ว ขวดพลาสติกได้ในปริมาณครั้งละมากๆ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16.09 คิดว่า ทำเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บของเจ้าหน้าที่ และเกรงว่ามูลฝอยบางประเภท เช่น กระจก เศษแก้ว ขวดแก้ว หากมีการทิ้งรวมกันอาจจะอันตรายต่อเด็ก (ตาราง 14)

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีการคัดแยกมูลฝอยแยกตามอาชีพ

กลุ่มอาชีพที่มีการคัดแยกมูลฝอย	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ ¹
ค้าขาย	48	27.59
เกษตร	3	1.72
รับจ้าง	35	20.12
ราชการ, รัฐวิสาหกิจ	39	22.41
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	49	28.16

หมายเหตุ 1 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบที่มีการคัดแยกมูลฝอย 174 ตัวอย่าง

ตาราง 14 การให้ความร่วมมือในการคัดแยกมูลฝอย

การคัดแยกมูลฝอยในครัวเรือน	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
- ยินดีให้ความร่วมมือ	359	99.72
- ไม่ยินดีให้ความร่วมมือ	1	0.28
การคัดแยกมูลฝอยในปัจจุบัน		
- ไม่มี	186	51.67
- มี เพราะ	174	48.33
- ช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องทิ้งในแต่ละวัน	68	39.08
- มีรายได้เสริมจากการขายของเหล่านี้	55	31.61
- สะดวกต่อเจ้าหน้าที่และเป็นอันตรายต่อเด็ก	28	16.09

สรุปพฤติกรรมการกำจัดมูลฝอย

พฤติกรรมการกำจัดมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่กำจัดมูลฝอยด้วยตนเอง กลุ่มที่กำจัดมูลฝอยโดยใช้บริการของทางเทศบาล และกลุ่มที่กำจัดมูลฝอยโดยใช้ทั้ง 2 วิธี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการกำจัดมูลฝอยไม่ถูกต้องโดยเฉพาะกลุ่มที่กำจัดมูลฝอยด้วยตนเอง มีการกำจัดกระดาษและพลาสติกด้วยการเผา และยังคงทิ้งมูลฝอยทุกชนิดรวมกันโดยทิ้งมูลฝอยทุกชนิดใส่ในถุงรวมกัน แล้วนำไปทิ้งในถังรองรับมูลฝอยหรือ นำมูลฝอยใส่ในถังรองรับมูลฝอยโดยตรง

หากมีของเหลือใช้เกิดขึ้นภายในบ้าน ส่วนใหญ่จะถูกรวบรวมเพื่อนำไปขายให้กับคนรับซื้อของเก่า เพื่อนำของเหล่านี้ไปสู่กระบวนการแปรรูป นำกลับมาใช้ประโยชน์ต่อไปได้อีก ในขณะที่บางส่วนถูกทิ้งรวมกับมูลฝอยอื่นๆ ทำให้ในแต่ละวันมีมูลฝอยถูกทิ้งรวมกันและถูกนำไปกำจัดอย่างไม่เหมาะสมเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการสูญเสียประโยชน์ในการใช้ที่ดินและทรัพยากร นอกจากนี้พฤติกรรมดังกล่าวยังชี้ให้เห็นถึงการขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการทิ้งและกำจัดมูลฝอยของประชาชนที่มีต่อสังคมส่วนรวม

สามารถสรุปคะแนนพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้คะแนนสูง จัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอย มีจำนวน 137 ตัวอย่างและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยน้อยหรือไม่มีพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีจำนวนถึง 223 ตัวอย่าง แสดงในตาราง 15

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

พฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
กลุ่มคะแนนต่ำ (ไม่มีการคัดแยก)	223	61.94
กลุ่มคะแนนสูง (มีการคัดแยก)	137	38.06

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม กับความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยโดยนำตัวแปรทางเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และแหล่งข่าวสารความรู้ของกลุ่มตัวอย่างมาทำการศึกษาหาความสัมพันธ์กับความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย มีผลการศึกษาดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแหล่งข่าวสารความรู้ กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย พบว่าตัวแปรอายุมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ระดับการศึกษาและแหล่ง

ข่าวสารความรู้มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ส่วนตัวแปรทางเพศ อาชีพ และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ที่ระดับ 0.05 แสดงในตาราง 16 และ ตาราง 17 มีรายละเอียดดังนี้

เพศ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเพศกับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า เพศกับความรู้ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เพศที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้เกิดความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ จะมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มว่ามีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากเพศหญิงส่วนใหญ่มิหน้าที่รับผิดชอบ และมีความเอาใจใส่ต่อการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในครัวเรือน ซึ่งรวมถึงการทิ้งและการกำจัดมูลฝอยภายในครัวเรือน เพศหญิงจึงมีความสนใจต่อข่าวสารความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดมูลฝอย จึงมีแนวโน้มว่าเพศหญิงมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าเพศชาย

อายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางอายุกับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรทางอายุออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอายุ 18 - 25 ปี อายุ 26 - 45 ปี และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 45 ปี เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า อายุกับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านอายุ จะมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

โดยมีแนวโน้มว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 - 25 ปี มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากขึ้น กลับมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยน้อยลง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 - 25 ปี เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น วัยศึกษา วัยหนุ่มสาว ซึ่งส่วนใหญ่กำลังศึกษา จึงมีโอกาสได้รับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมาจากการศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่มีความสนใจใฝ่รู้ต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มี

อายุ 18 - 25 ปี มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ที่อาจมีข้อจำกัดในการรับรู้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26 - 45 ปี และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 45 ปี เป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยทำงาน สร้างฐานะครอบครัว จึงมีความสนใจต่อความมั่นคงในชีวิตและครอบครัวมากกว่าเรื่องอื่น ประกอบกับข้อจำกัดด้านอายุจึงทำให้กลุ่มดังกล่าวมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยน้อยกว่า

ระดับการศึกษา

การทดสอบได้แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาและกลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา กลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา กลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับอนุปริญญา และกลุ่มที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่าระดับการศึกษากับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านการศึกษา จะมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

โดยมีแนวโน้มว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูง จึงมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ที่มีข้อจำกัดทางด้านการศึกษา ซึ่งทำให้มีโอกาสรับรู้และเข้าใจข้อมูลข่าวสารน้อยลง

อาชีพ

การทดสอบได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ประกอบอาชีพค้าขาย กลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง กลุ่มที่รับราชการ รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งได้แก่ พ่อบ้านแม่บ้าน นักศึกษา เป็นต้น เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันไม่ส่งผลให้เกิดความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านการประกอบอาชีพ จะมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่ากลุ่มที่รับราชการ รัฐวิสาหกิจมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพที่มั่นคง ประกอบกับมีแนวโน้มว่าเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงพอควร จึงมีโอกาสให้ความสนใจต่อข่าวสารความรู้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ

รายได้

การทดสอบได้แบ่งรายได้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้ 0 - 3,000 บาทต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 3,001 - 6,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาทต่อเดือน เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันไม่ส่งผลให้เกิดความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านรายได้ จะมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่ากลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาทต่อเดือน มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

แหล่งข่าวสารความรู้

แหล่งข่าวสารความรู้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ แหล่งข่าวสารความรู้จากสื่อของทางเทศบาล ซึ่งได้แก่ สื่อต่างๆ จากทางเทศบาล เช่น การกระจายเสียง การติดแผ่นป้ายรณรงค์การคัดแยกมูลฝอย การจัดอบรม การพบปะชุมชนเพื่อให้ความรู้ การจัดวางถังแยกประเภทไว้ตามบริเวณต่างๆ ในเขตเทศบาล และแหล่งข่าวสารความรู้จากสื่ออื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อของทางเทศบาล

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่าแหล่งข่าวสารความรู้กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านแหล่งข่าวสารความรู้ จะมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

โดยมีแนวโน้มว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความรู้จากสื่อของทางเทศบาลมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้จากสื่ออื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อของทางเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากสื่อในการให้ความรู้ของเทศบาลเป็นสื่อที่ใกล้ตัว โดยเฉพาะการจัดวางถังสำหรับใส่มูลฝอยแยกประเภทและการอบรม การให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นสื่อที่ใช้ในการให้ความรู้ได้ดี (ผลจากตาราง 4) นอกจากนี้ยังใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ เน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจบ่อยๆ อย่างต่อเนื่องจากสิ่งใกล้ตัว เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในวงกว้าง

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้แยกตามตัวแปร

ตัวแปร	จำนวนทั้งหมด (ตัวอย่าง)	จำนวนที่มีความรู้ (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	150	122	81.33
หญิง	210	185	88.09
อายุ			
18 - 25 ปี	82	72	87.80
26 - 45 ปี	179	159	88.83
มากกว่า 45 ปี	99	76	76.77
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	127	99	77.95
มัธยมศึกษา	94	81	86.17
อนุปริญญา	83	71	85.54
ปริญญาตรีและสูงกว่า	56	56	100.00
อาชีพ			
ค้าขาย	94	78	82.98
เกษตรและรับจ้าง	82	65	79.27
ราชการ, รัฐวิสาหกิจ	83	74	89.16
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	101	90	89.11
รายได้ (บาทต่อเดือน)			
0 - 3,000 บาท	152	130	85.53
3,001 - 6,000 บาท	81	66	81.48
มากกว่า 6,000 บาท	127	111	87.40
แหล่งข่าวสารความรู้			
สื่อจากเทศบาล	238	238	100.00
ไม่ใช่สื่อจากเทศบาล	122	69	56.56

ตาราง 17 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

ตัวแปร	มีความรู้ (ตัวอย่าง)	ไม่มีความรู้ (ตัวอย่าง)	รวม	ค่าสถิติ χ^2
เพศ				
ชาย	122	28	150	
หญิง	185	25	210	
รวม	307	53	360	Sig= 0.074
อายุ				
18 - 25 ปี	72	10	82	
26 - 45 ปี	159	20	179	
มากกว่า 45 ปี	76	23	99	
รวม	307	53	360	Sig= 0.019*
การศึกษา				
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	99	28	127	
มัธยมศึกษา	81	13	94	
อนุปริญญา	71	12	83	
ปริญญาตรีและสูงกว่า	56	0	56	
รวม	307	53	360	Sig= 0.001**
อาชีพ				
ค้าขาย	78	16	94	
เกษตรและรับจ้าง	65	17	82	
ราชการ, รัฐวิสาหกิจ	74	9	83	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	90	11	101	
รวม	307	53	360	Sig= 0.177

หมายเหตุ Sig หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่แสดงไว้

* หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ตาราง 17 (ต่อ)

ตัวแปร	มีความรู้ (ตัวอย่าง)	ไม่มีความรู้ (ตัวอย่าง)	รวม	ค่าสถิติ χ^2
รายได้ (บาทต่อเดือน)				
0 - 3,000 บาท	130	22	152	
3,001 - 6,000 บาท	66	15	81	
มากกว่า 6,000 บาท	111	16	127	
รวม	307	53	360	Sig= 0.497
แหล่งข่าวสารความรู้				
สื่อจากเทศบาล	238	0	238	
ไม่ใช่สื่อจากเทศบาล	69	53	122	
รวม	307	53	360	Sig= 3.36E-28**

หมายเหตุ Sig หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่แสดงไว้

* หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแหล่งข่าวสารความรู้กับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า เพศและแหล่งข่าวสารความรู้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย ที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ โดยมีแนวโน้มว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าเพศชาย และแหล่งข่าวสารความรู้ โดยเฉพาะสื่อจากเทศบาลมีแนวโน้มว่ามีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าแหล่งข่าวสารความรู้อื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อจากทางเทศบาล

ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ตัวแปรทางอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติกับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย ที่ระดับ 0.05 แสดงในตาราง 18 และ ตาราง 19 มีรายละเอียดดังนี้

เพศ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเพศกับพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอย เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า เพศกับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ จะมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

โดยมีแนวโน้มว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้เพราะหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในครัวเรือน การทิ้งและการกำจัดมูลฝอยภายในครัวเรือน ส่วนใหญ่ยังคงเป็นหน้าที่ของเพศหญิง ประกอบกับเพศหญิงมักให้ความสนใจต่อข่าวสารความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะข่าวสารความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภายในครัวเรือน จึงทำให้เพศหญิงมีพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าเพศชาย

อายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางอายุกับพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอย ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรทางอายุออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอายุ 18 - 25 ปี อายุ 26 - 45 ปี และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 45 ปี เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า อายุกับพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านอายุ จะมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

แต่มีแนวโน้มว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26 - 45 ปี มีพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26 - 45 ปี เป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยทำงาน สร้างฐานะ สร้างครอบครัว ซึ่งเป็นวัยที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องภายในครัวเรือน จึงมีโอกาสที่ทำการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ระดับการศึกษา

การทดสอบได้แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาและกลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา กลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา กลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับอนุปริญญา และกลุ่มที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่าระดับการศึกษากับพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า กลุ่ม

ตัวอย่างที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านระดับการศึกษา จะมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

แต่มีแนวโน้มว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูง มีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์และความจำเป็นที่ต้องมีการคัดแยกมูลฝอย สมควรจะมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รวมถึงการทิ้งและการกำจัดมูลฝอย จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

อาชีพ

การทดสอบได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ประกอบอาชีพค้าขาย กลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง กลุ่มที่รับราชการ รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งได้แก่ พ่อบ้านแม่บ้าน นักศึกษา เป็นต้น เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า อาชีพกับพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันไม่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านประกอบอาชีพ จะมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

แต่อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่ากลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ เช่น พ่อบ้านแม่บ้าน นักศึกษา มีพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่กับบ้าน ไม่ต้องออกไปทำงาน มีหน้าที่รับผิดชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย และงานภายในครัวเรือนโดยตรง จึงมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

รายได้

การทดสอบได้แบ่งรายได้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้ 0 - 3,000 บาทต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 3,001 - 6,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาทต่อเดือน เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่า รายได้กับพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันไม่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ

สมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านรายได้ จะมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่ากลุ่มที่มีรายได้ 0 - 3,000 บาทต่อเดือน มีพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย สภาพรายได้ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือย ทำให้รู้จักใช้ของอย่างคุ้มค่า โดยแยกของเหลือใช้บางอย่างกลับมาใช้ หรือแยกไว้ขายเมื่อมีของเหลือใช้ในปริมาณมาก

แหล่งข่าวสารความรู้

แหล่งข่าวสารความรู้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ แหล่งข่าวสารความรู้จากสื่อของทางเทศบาล ซึ่งได้แก่ สื่อต่างๆ จากทางเทศบาล เช่น การกระจายเสียง การตีพิมพ์ป้ายรณรงค์การคัดแยกมูลฝอย การจัดอบรม การพบปะชุมชนเพื่อให้ความรู้ การจัดวางถังแยกประเภทไว้ตามบริเวณต่างๆ ในเขตเทศบาล และแหล่งข่าวสารความรู้จากสื่ออื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อของทางเทศบาล

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์ (χ^2) พบว่าแหล่งข่าวสารความรู้กับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1) ที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความแตกต่างทางด้านแหล่งข่าวสารความรู้ จะมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกัน

โดยมีแนวโน้มว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความรู้จากสื่อของทางเทศบาลมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้จากสื่ออื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อของทางเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากสื่อในการให้ความรู้ของเทศบาลเป็นสื่อที่ใกล้ตัว ใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการจัดวางถังแยกประเภทไว้ตามบริเวณต่างๆ ในเขตเทศบาล จะเป็นตัวรองรับมูลฝอยที่ถูกแยกเป็นแต่ละประเภท ทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถกระทำพฤติกรรมดังกล่าวได้อย่างชัดเจนขึ้น

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมแยกตามตัวแปร

ตัวแปร	จำนวนทั้งหมด (ตัวอย่าง)	จำนวนที่มีพฤติกรรม (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	150	51	34.00
หญิง	210	96	45.71
อายุ			
18 - 25 ปี	82	35	42.68
26 - 45 ปี	179	79	44.13
มากกว่า 45 ปี	99	32	32.32
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	127	42	33.07
มัธยมศึกษา	94	34	36.17
อนุปริญญา	83	35	42.17
ปริญญาตรีและสูงกว่า	56	26	46.43
อาชีพ			
ค้าขาย	94	37	39.36
เกษตรและรับจ้าง	82	26	31.71
ราชการ, รัฐวิสาหกิจ	83	31	37.35
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	101	43	42.57
รายได้ (บาทต่อเดือน)			
0 - 3,000 บาท	152	61	40.13
3,001 - 6,000 บาท	81	32	39.51
มากกว่า 6,000 บาท	127	44	34.64
แหล่งข่าวสารความรู้			
สื่อจากเทศบาล	238	114	47.90
ไม่ใช่สื่อจากเทศบาล	122	23	18.85

ตาราง 19 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆกับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

ตัวแปร	มีพฤติกรรม (ตัวอย่าง)	ไม่มีพฤติกรรม (ตัวอย่าง)	รวม	ค่าสถิติ ²
เพศ				
ชาย	46	104	150	
หญิง	91	119	210	
รวม	137	223	360	Sig= 0.014*
อายุ				
18 - 25 ปี	32	50	82	
26 - 45 ปี	73	106	179	
มากกว่า 45 ปี	32	67	99	
รวม	137	223	360	Sig= 0.372
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	42	85	127	
มัธยมศึกษา	34	60	94	
อนุปริญญา	35	48	83	
ปริญญาตรีและสูงกว่า	26	30	56	
รวม	137	223	360	Sig= 0.291
อาชีพ				
ค้าขาย	37	57	94	
เกษตรและรับจ้าง	26	56	82	
ราชการ, รัฐวิสาหกิจ	31	52	83	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	43	58	101	
รวม	137	223	360	Sig= 0.285

หมายเหตุ Sig หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่แสดงไว้

* หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ตาราง 19 (ต่อ)

ตัวแปร	มีพฤติกรรม (ตัวอย่าง)	ไม่มีพฤติกรรม (ตัวอย่าง)	รวม	ค่าสถิติ ²
รายได้ (บาทต่อเดือน)				
0 - 3,000 บาท	61	91	152	
3,001 - 6,000 บาท	32	49	81	
มากกว่า 6,000 บาท	44	83	127	
รวม	137	223	360	Sig= 0.613
แหล่งข่าวสารความรู้				
สื่อจากเทศบาล	114	124	238	
ไม่ใช่สื่อจากเทศบาล	23	99	122	
รวม	137	223	360	Sig= 7.73E-08**

หมายเหตุ Sig หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่แสดงไว้

* หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยด้วยสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) โดยนำคะแนนความรู้และคะแนนพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของแต่ละคนมาทำการศึกษา พบว่า ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.12 นำไปทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติด้วย t - test พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 2) ที่ว่าความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก

โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยส่วนใหญ่มีแนวโน้มมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ สามารถรับรู้ และเข้าใจในเรื่องนี้ ก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยอย่างชัดเจนได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการคัดแยกมูลฝอย

ปัญหาในการกำจัดมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.33 ไม่มีปัญหาในการกำจัดมูลฝอย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 41.67 มีปัญหาในการกำจัดมูลฝอย (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ดังแสดงในตาราง 20

ตาราง 20 จำนวนและร้อยละของปัญหาในการกำจัดมูลฝอย

ปัญหา	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ ¹
มีคน / สัตว์คุ้ยเหยี่ยมูลฝอยในถัง	68	45.33
ไม่มีถังรองรับมูลฝอยของทางเทศบาลมารองรับ	65	43.33
เจ้าหน้าที่ทิ้งช่วงนานในการมาเก็บมูลฝอย	49	32.67
เจ้าหน้าที่ไม่มาเก็บมูลฝอย	16	10.67
ปัญหาเรื่องกลิ่น / แฉง / ความสะอาด	9	6.00

หมายเหตุ 1 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 150 ตัวอย่าง

จากตารางจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องมีคนมาคุ้ยเหยี่ยหาสิ่งของ หรือมีสัตว์มาคุ้ยเหยี่ยหาเศษอาหารในถังรองรับมูลฝอย ทำให้มีมูลฝอยสกปรก เลอะเทอะ โดยจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงมีการทิ้งมูลฝอยรวมกันทุกประเภท ไม่มีการแยกทิ้งเป็นมูลฝอยเปียก มูลฝอยแห้งออกจากกัน หรือแยกเป็นมูลฝอยแต่ละประเภท โดยเฉพาะมูลฝอยจำพวกเศษอาหารเศษผัก เปลือกผลไม้ต่างๆ ที่มีได้มีการแยกทิ้งต่างหากจากมูลฝอยอื่นๆ ประกอบกับถังรองรับมูลฝอยที่ใช้สำหรับใส่มูลฝอยส่วนมากมักไม่มีฝาปิดอย่างมิดชิด จึงเป็นสาเหตุให้มีสัตว์มาคุ้ยเหยี่ยหาเศษอาหาร

ขณะที่ปัญหารองลงมาได้แก่เรื่องไม่มีถังรองรับมูลฝอยของทางเทศบาลมารองรับ และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลทิ้งช่วงนานในการมาเก็บขนมูลฝอย ซึ่งจะมีส่วนทำให้เกิดปัญหาในเรื่องมีคนมาคุ้ยเหยี่ยหาสิ่งของ หรือมีสัตว์มาคุ้ยเหยี่ยหาเศษอาหารในถัง โดยเฉพาะถังรองรับมูลฝอยที่บรรจุมูลฝอยเปียก เศษอาหารที่เกิดการหมักหมมรวมกันเป็นเวลานานหลายวัน เกิดการย่อยสลาย เป็นแหล่งสะสมของแมลงพาหะ และกลิ่นรบกวนต่างๆ

ปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย

สำหรับปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.28 ไม่มีปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย โดยส่วนหนึ่งเนื่องจากไม่มีการคัดแยกมูลฝอยนั่นเอง กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการคัดแยกมูลฝอยและไม่มีปัญหาในการคัดแยกมูลฝอยคิดเป็นร้อยละ 33.89 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 360 ตัวอย่าง รายละเอียดแสดงในตาราง 21

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาในการคัดแยกมูลฝอยแยกตามการคัดแยกมูลฝอย

สถานการณ์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ ¹
ไม่มีปัญหาและไม่มีการคัดแยก	122	33.89
มีปัญหา แต่ไม่มีการคัดแยก	64	17.78
มีปัญหาและมีการคัดแยก	79	21.94
ไม่มีปัญหา แต่มีการคัดแยก	95	26.39

หมายเหตุ 1 คิดร้อยละจากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 360 ตัวอย่าง

ในขณะที่ร้อยละ 39.72 มีปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ดังแสดงในตาราง 22 ดังนี้ คือ

ตาราง 22 จำนวนและร้อยละของปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย

ปัญหา	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ ¹
ไม่มีถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทมารองรับมูลฝอย	121	84.62
เจ้าหน้าที่ไม่มาเก็บมูลฝอยที่แยกไว้ให้	22	15.38
ไม่ค่อยมีเวลาในการแยกมูลฝอย	9	6.29
ความสับสน / ไม่เข้าใจในการแยกประเภทมูลฝอย	7	4.89
ไม่มีคนมารับซื้อ	1	0.70

หมายเหตุ 1 คิดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 143 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องไม่มีถังรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทของทางเทศบาลมารองรับมูลฝอย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีถังแยกประเภทมาวางบริเวณหน้าบ้านหรือพื้นที่ใกล้เคียง เสมือนว่าถังรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทคือปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการคัดแยกมูลฝอยขึ้น และเป็นเหมือนเครื่องมือที่จะช่วยยืนยันว่ามูลฝอยที่ผ่านการคัดแยกทิ้งลงสู่ถังรองรับมูลฝอยแบบแยก ประเภท จะไม่ถูกนำไปกองทิ้งรวมกัน ณ สถานที่กำจัดมูลฝอย ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ ความเข้าใจถึงประโยชน์และความจำเป็นที่ต้องมีการคัดแยกมูลฝอย โดยแยกนำมูลฝอยหรือของเหลือใช้บางอย่างมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า หรือหากไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก สามารถเก็บรวบรวมเป็นประเภทต่างๆ นำไปขายหรือทิ้งลงถังแยกเพื่อไปสู่การกำจัดที่ถูกต้องต่อไป ช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่จะนำไปกำจัดในแต่ละวันให้มีปริมาณน้อยลงและน้อยที่สุด ทั้งยังเป็นการสร้างและปลูกฝังระเบียบวินัยในการใช้และทิ้งสิ่งของอย่างรู้คุณค่าเพื่อเป็นการประหยัดการใช้ทรัพยากร

ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการคัดแยกมูลฝอย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการคัดแยกมูลฝอยของทางเทศบาลตำบลปากแพรก มีดังนี้ คือ ต้องการให้เพิ่มจำนวนถังรองรับมูลฝอย / ถังแบบแยกประเภทที่มีฝาปิดมิดชิดให้เพียงพอต่อปริมาณมูลฝอยและความต้องการของประชาชน วางถังกระจายอย่างทั่วถึงร้อยละ 74.34 รองลงมาคือ ปรับปรุงเรื่องวินัยของเจ้าหน้าที่ในการมาเก็บมูลฝอยโดยให้เจ้าหน้าที่มาทำการเก็บมูลฝอยตรงเวลาและสม่ำเสมอร้อยละ 23.56 ให้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ความรู้ ความเข้าใจถึงประโยชน์และความจำเป็นในการคัดแยกมูลฝอยแก่ประชาชนอย่างแท้จริงร้อยละ 16.23 และต้องการให้มีการคัดแยกมูลฝอยที่ชัดเจนร้อยละ 8.38 (ตาราง 23)

ตาราง 23 ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการคัดแยกมูลฝอย

ข้อเสนอแนะ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ ¹
เพิ่มถังรองรับมูลฝอย / ถังแยกประเภทให้เพียงพอและทั่วถึง	286	74.34
ให้เจ้าหน้าที่และรถเก็บมูลฝอยมาอย่างสม่ำเสมอและตรงเวลา	45	23.56
ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องนี้	31	16.23
ต้องการให้มีการคัดแยกมูลฝอยที่ชัดเจน	16	8.38
ไม่ตอบ	169	46.94

หมายเหตุ 1 คัดร้อยละจากจำนวนผู้ตอบ 191 ตัวอย่าง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษา เฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย และเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย ตามตัวแปรทางเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และแหล่งข่าวสารความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วง 26 - 45 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน ว่างสร้างฐานะ สร้างครอบครัว จบการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงร้อยละ 33.89 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ เช่น พ่อบ้าน แม่บ้าน รับผิดชอบทำงานบ้าน หรือเป็น นักเรียน นักศึกษา เป็นต้น และมีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาทต่อเดือน

ข้อมูลสภาพแวดล้อมและบริเวณใกล้เคียงบ้านเรือน

บ้านเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวและมีถังรองรับมูลฝอยเป็นของตนเองอยู่บริเวณหน้าบ้านหรือบริเวณใกล้เคียง ถังรองรับมูลฝอยที่พบส่วนใหญ่เป็นถังรองรับมูลฝอยรวมของทางเทศบาลที่มีการทิ้งมูลฝอยทุกชนิดรวมกันในถังรองรับใบเดียว และพบถังรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทของทางเทศบาลที่มีมูลฝอยหลากชนิดทิ้งรวมกันร้อยละ 26.39

ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องการแยกมูลฝอย การนำมูลฝอยหรือของเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ และทราบถึงโครงการคัดแยกมูลฝอยในเขตเทศบาลและทราบข้อดี ข้อเสียของการคัดแยกมูลฝอย โดยรู้ว่า วินัยในการคัดแยกมูลฝอยควรเริ่มต้นจากภายในบ้านเรือนของตนเองก่อน การทิ้งมูลฝอยควรแยกมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้งออกจากกันก่อนนำทิ้งลงถังรองรับ

มูลฝอย ไม่คิดว่าการแยกมูลฝอยก่อนทิ้งเป็นการเสียเวลา เพราะเป็นการช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัดในแต่ละวัน นอกจากนี้ยังทำให้ง่ายต่อการนำมูลฝอยไปกำจัดอีกด้วย และรู้ว่าการทิ้งมูลฝอยรวมกันทุกประเภท ไม่ทำให้มูลฝอยย่อยสลายได้เร็ว

รู้ว่า การทิ้งมูลฝอยอันตราย เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออโรเรสเซนต์ ครอบรวมใส่ถุงแล้วแยกทิ้งต่างหากจากมูลฝอยทั่วไป มูลฝอยเปียกสามารถนำมาหมักย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ย ช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดิน มูลฝอยจำพวกกระดาษ หนังสือพิมพ์ พลาสติก ขวด และโลหะ สามารถแยกเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือนำไปขายได้ และไม่คิดว่า กระดาษ กระดาษห่อของขวด ใย ฟิล์ม เป็นวัสดุประเภทใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง รวมทั้งไม่คิดว่า การแยกมูลฝอยจำพวกกระดาษ พลาสติก มากำจัดด้วยการเผา เป็นวิธีการช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องความหมาย ตัวอย่าง เช่น ความหมายของคำว่ามูลฝอยเปียก มูลฝอยแห้ง ซึ่งมูลฝอยเปียก หมายถึงมูลฝอยที่ย่อยสลายง่ายและมีน้ำเป็นองค์ประกอบ และมูลฝอยแห้ง หมายถึง มูลฝอยที่ย่อยสลายได้ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ เป็นต้น แต่มูลฝอยที่พบเห็นทั่วไป มักมีการปนเปื้อนจากน้ำ เศษอาหาร หรือสารอื่นๆ จึงอาจทำให้เกิดความสับสนในการทิ้งมูลฝอยลงในถังรองรับมูลฝอยแยกประเภท นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่า มูลฝอยที่พบเห็นนั้น เป็นมูลฝอยประเภทใด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมูลฝอยที่พบมากและพบเห็นได้ทั่วไป เช่น กล่องนมยูเอชที กระดาษห่ออาหาร เป็นต้น นอกจากนี้มูลฝอยบางชนิดมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจในการนำกลับมาใช้ใหม่ค่อนข้างน้อย จึงทำให้ประชาชนบางส่วนยังมองไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญรวมถึงความจำเป็นที่จะแยกมูลฝอยเหล่านี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบเรื่องที่เทศบาลตำบลปากแพรกมีโครงการคัดแยกมูลฝอย โดย 1 ใน 3 ทราบว่ามูลฝอยที่ทางเทศบาลคัดแยกไว้มี มูลฝอยเปียก กระดาษ พลาสติก โลหะ และแก้ว ในขณะที่ส่วนใหญ่พอจะทราบว่ามีมูลฝอยประเภทไหนบ้าง แต่ทราบไม่หมดทุกประเภท และมีเพียงส่วนน้อยที่ทราบว่าทางเทศบาลมีโครงการคัดแยกมูลฝอย แต่ไม่ทราบว่าประเภทไหน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าข้อดีของการคัดแยกมูลฝอย คือ ทำให้สะดวกในการนำมูลฝอยไปกำจัด และคิดว่ามูลฝอยบางส่วนยังคงมีประโยชน์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อหรือแยกไว้ขายได้ ขณะเดียวกันส่วนใหญ่คิดว่าข้อเสียของการคัดแยกมูลฝอยคือเสียเวลา

สรุปความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ในการคัดแยก มูลฝอยถึงร้อยละ 85.28 แม้ว่าจะมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่เข้าใจความหมายของคำว่ามูลฝอย เบี่ยง - มูลฝอยแห้งและการแยกประเภทมูลฝอยอยู่บ้าง

พฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำจัดมูลฝอยโดยใช้บริการของเทศบาล นำมูลฝอยใส่ถุงรวมกัน แล้วนำไปทิ้งในถังรองรับมูลฝอย รองลงมาคือทิ้งมูลฝอยในถังรองรับมูลฝอยโดยตรง โดยภาพรวม พบว่าร้อยละ 48.33 ได้มีการแยกมูลฝอยจากครัวเรือนหรือที่พักอาศัย ส่วนใหญ่จะแยกมูลฝอย เบี่ยงและมูลฝอยแห้งออกจากกัน รองลงมาคือ แยกกระดาษ ขวดแก้ว เศษเหล็ก โลหะออกจาก มูลฝอยอื่นๆ ไม่ได้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จะคัดแยกเมื่อมีของที่สามารถคัดแยกได้อย่างชัดเจน หรือมีรถมารับซื้อ และจะกระทำควบคู่กันหลายๆ วิธี

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่กำจัดมูลฝอยด้วยตนเอง หรือใช้ทั้ง 2 วิธี ในการกำจัดมูลฝอย ส่วนใหญ่กำจัดมูลฝอยจำพวก มูลฝอยเบี่ยง เศษอาหารด้วยการขุดหลุมฝัง และนำไปเป็นอาหาร สัตว์เลี้ยง กำจัดมูลฝอยจำพวกกระดาษ พลาสติกด้วยการเผา มีเพียงบางส่วนที่แยกมูลฝอยเหล่านี้ไว้ขายหรือขุดหลุมฝัง ส่วนมูลฝอยประเภทแก้วและโลหะจะถูกแยกไว้ขาย มีบางส่วนที่ถูกนำ มากองทิ้งหรือขุดหลุมฝัง และกำจัดมูลฝอยประเภทวัตถุอันตราย เช่น ระเบิดสารเคมี ถ่านไฟฉาย ด้วยการขุดหลุมฝัง

จากการศึกษาถึงวิธีการกำจัดมูลฝอยชนิดต่างๆ ด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ที่กำจัดมูลฝอยประเภทกระดาษและพลาสติกด้วยตนเอง ใช้วิธีการเผามูลฝอยเหล่านี้ซึ่ง เป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง เพราะจะเป็นการทำลายทรัพยากรที่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่และเป็น วิธีการเผาทำลายที่ก่อให้เกิดก๊าซมีพิษต่อระบบทางเดินหายใจและระบบประสาท เช่น ก๊าซ คาร์บอนมอนอกไซด์ และ dioxin จากการเผาพลาสติกที่ไม่สมบูรณ์

มูลฝอยในครัวเรือน ที่พบส่วนใหญ่เป็นถุงพลาสติก ขวดพลาสติก กระดาษ เศษอาหาร โดยบุตร หรือบิดา - มารดา ญาติพี่น้อง หรือคนอื่นๆ ในครัวเรือน เป็นผู้นำมูลฝอยเหล่านี้ไปทิ้ง หรือนำไปกำจัด หากมีของเหลือใช้ เช่น กระดาษ หนังสือพิมพ์ ขวดแก้ว พลาสติก เศษเหล็ก เศษ โลหะ กลุ่มตัวอย่างจะแยกมูลฝอยเหล่านี้ออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อนำของเหลือใช้เหล่านี้ไปขาย รองลงมาคือ ทิ้งมูลฝอยหรือของเหลือใช้เหล่านี้ลงในถังรองรับมูลฝอยรวมกับมูลฝอยอื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยินดีให้ความร่วมมือในการคัดแยกมูลฝอย ด้วยเหตุผลว่า ของ เหลือใช้บางอย่างมีประโยชน์ สามารถนำมาเลือกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้

สรุปพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีระดับคะแนนในการคัดแยกมูลฝอยต่ำ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย มีจำนวน 215 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 61.94 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มที่ทำการคัดแยกมูลฝอยมักเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้านขายของชำ และกลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถคัดแยกมูลฝอยบางชนิดออกมาใช้ประโยชน์ภายในร้านค้า ในครัวเรือนหรือคัดแยกมูลฝอยเพื่อรอการจำหน่ายต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กับความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

จากการทดสอบด้วยไคสแควร์ (χ^2 - test) พบว่า ตัวแปรทางด้านอายุมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $\alpha = 0.05$ ตัวแปรด้านการศึกษา และแหล่งข่าวสารความรู้มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $\alpha = 0.01$ โดยมีแนวโน้มว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 - 25 ปี กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปและกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยจากสื่อต่างๆ ของทางเทศบาลมีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ส่วนตัวแปรทางเพศ อาชีพและรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ กับ ความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ที่ระดับ $\alpha = 0.05$

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

ตัวแปรทางเพศและแหล่งข่าวสารความรู้ มีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย ที่ระดับ $\alpha = 0.05$ และ 0.01 ตามลำดับ โดยมีแนวโน้มว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าเพศชาย และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอยจากสื่อต่างๆ ของทางเทศบาลมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มที่ได้รับข่าวสารความรู้จากสื่ออื่นๆ ที่มีชื่อเสียงของทางเทศบาล

ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ตัวแปรทางอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติกับพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย ที่ระดับ $\alpha = 0.05$

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการคัดแยกมูลฝอยและพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยด้วยสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation) พบว่า ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ ($r = 0.12$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$ โดยมีแนวโน้มว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยส่วนใหญ่มาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความหมาย ประเภทของมูลฝอย รวมถึงประโยชน์และความจำเป็นในการคัดแยกมูลฝอย จึงมีโอกาสให้สามารถทำการคัดแยกมูลฝอยได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.67 มีปัญหาในการกำจัดมูลฝอย โดยส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องคนหรือสัตว์เลี้ยงมาคุ้ยเขี่ยมูลฝอยในถังรองรับ ทำให้มีมูลฝอยออกมาเลอะเทอะ รองลงมาคือ ไม่มีถังรองรับมูลฝอยของทางเทศบาลมารองรับ และเจ้าหน้าที่เว้นช่วงเวลานานในการมาเก็บมูลฝอย

สำหรับปัญหาในการคัดแยกมูลฝอยพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการคัดแยกมูลฝอย ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการคัดแยกมูลฝอยนั่นเอง ส่วนกลุ่มที่มีปัญหามักมีปัญหาในเรื่องไม่มีถังแบบแยกประเภทของทางเทศบาลมารองรับมูลฝอย

ข้อเสนอแนะสำหรับการคัดแยกมูลฝอย มีดังนี้

1. ต้องการให้เพิ่มจำนวนถังรองรับมูลฝอยหรือถังแบบแยกประเภทที่มีฝาปิดมิดชิด จัดวางกระจายอย่างทั่วถึง และเพียงพอต่อปริมาณมูลฝอยและความต้องการของประชาชน
2. ต้องการให้เจ้าหน้าที่และรถเก็บมูลฝอยเข้ามาเก็บมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอและตรงเวลา
3. ให้มีการประชาสัมพันธ์ ณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการคัดแยกมูลฝอยแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าปัญหาหรืออุปสรรคที่สำคัญในการคัดแยกมูลฝอยมีดังนี้

1. เทศบาล

1.1 การประชาสัมพันธ์ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ แม้ว่าโครงการคัดแยกมูลฝอยดำเนินการมาก่อนหน้านี้เป็นระยะเวลาพอสมควร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการคัดแยก

มูลฝอย แต่กลับไม่สามารถกระทำพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เนื่องมาจากการใช้สื่อต่างๆ ในการให้ความรู้กับประชาชน ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างแท้จริง จนสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมจากการทิ้งมูลฝอยแบบรวมกันมาเป็นพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยได้

1.1.1 การจัดวางถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทไว้ตามจุดต่างๆ ในเขตเทศบาล

ข้อดี - รับรู้และเข้าใจได้ง่าย เพราะมีตัวหนังสือระบุประเภทมูลฝอยที่ทิ้งไว้ที่ถัง

- สะดวกในการนำมูลฝอยมาทิ้ง เพราะมีถังวางกระจายอยู่ทั่วไปตามจุดต่างๆ

ข้อจำกัด - ปริมาณถังรองรับมูลฝอยไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

- การจัดวางถังรองรับแบบแยกประเภทไม่ทั่วถึงและครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาล

1.1.2 การกระจายเสียงตามสายในช่วงเวลาเช้าและเย็นของทุกวัน วันอย่างสม่ำเสมอ

ข้อดี - เป็นการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารทางด้านนี้อย่างสม่ำเสมอทุกวัน

ข้อจำกัด - เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างผิวเผิน ไม่ก่อให้เกิดการรับรู้ เข้าใจที่ลึกซึ้งเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

- การกระจายเสียงนำเสนอบางช่วงเวลาที่เราไม่รับ โดยเฉพาะช่วงเวลาเช้าของเทศบาลตำบลปากแพรกที่เต็มไปด้วยความรีบเร่ง พลุกพล่านไปด้วยการสัญจรไปมาของผู้คน ไม่มีเวลาใส่ใจกับข่าวสารในการกระจายเสียงนี้เท่าที่ควร

1.1.3 การจัดฝึกอบรมตามสถานที่ต่างๆ และชุมชนในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ การออกพื้นที่ของเทศบาลในการให้ความรู้หมุนเวียนไปแต่ละชุมชนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง การจัดอบรมกลุ่มแม่บ้าน การอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น เพื่อให้ความรู้ คำแนะนำและการปฏิบัติอันจะนำไปสู่การจัดการและการแก้ไขปัญหามูลฝอยในพื้นที่ เช่นการทำบุญหมักจากการฝังมูลฝอยจำพวกเศษอาหารต่างๆ

ข้อดี - เป็นกระบวนการในการสร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างใกล้ชิด ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้และสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

- สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่จริง เพราะนอกจากช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัดและมีมูลฝอยแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์แล้วผลพวงที่ตามมาคือชื่อเสียง การได้รับรางวัล หรือคำชมเชย

ข้อจำกัด - การจัดฝึกอบรมในสถานที่ราชการอาจไม่เห็นผลในการปฏิบัติได้ชัดเจน

- ตัวแทนในการเข้ารับการฝึกอบรมจะไม่กระจายได้มากเท่ากับในระดับหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากข้อจำกัดในเรื่องเวลาและวิถีการดำรงชีวิตที่ต่างกัน

1.1.4 การโฆษณาณรงค์ด้วยแผ่นพับ แผ่นป้ายใหญ่ๆ ตามหัวมุมถนนหรือจุดตัดของถนนที่มีการสัญจรไปมาอย่างหนาแน่น

ข้อดี - เห็นได้ชัดเจน แม้อันบางครั้งจะไม่ทราบถึงรายละเอียดต่างๆ ของข้อมูลข่าวสาร

ข้อจำกัด - เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างผิวเผิน ไม่ก่อให้เกิดการรับรู้ เข้าใจที่ลึกซึ้งเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

- สิ้นเปลืองงบประมาณและอาจเป็นการเพิ่มปริมาณมูลฝอยประเภทกระดาษแผ่นพับในการโฆษณารณรงค์

1.2 นโยบายในการดำเนินงานด้านการรักษาความสะอาดขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากการปรับเปลี่ยนทีมผู้บริหาร ทำให้มุมมอง ความสนใจและนโยบายในการบริหารเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับระยะเวลาที่โครงการคัดแยกมูลฝอยดำเนินมาไม่ยาวนานเพียงพอที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยที่ชัดเจนได้

2. ประชาชน ขาดความพร้อมและความเข้าใจในการคัดแยกมูลฝอย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ดังแสดงในตาราง 24 นี้

ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

ตาราง 24 ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดผลในการคัดแยกมูลฝอยที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

เรื่อง	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ลักษณะงาน	วิธีการ	สถานที่	ระยะเวลา
1. จัดทำโครงการ รณรงค์การมีส่วนร่วม ของประชาชน	กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม และงาน ประชาสัมพันธ์	- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ คัดแยกมูลฝอย	- อาศัยสื่อต่างๆ เช่น กระจายเสียงตามสาย รถกระจายเสียง สปอตโฆษณา รณรงค์ทางวิทยุ โทรทัศน์	กระจายทั่วพื้นที่ ในเขตเทศบาล	ช่วงแรกของการ ดำเนินงาน
		- ประชุมชี้แจง พนักงานเทศบาล ทุกฝ่าย	- จัดประชุมชี้แจงให้พนักงานเทศบาลทุกฝ่าย มีความรู้ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับโครงการ คัดแยกมูลฝอย เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์	สำนักงานเทศ บาล	ช่วงแรกของการ ดำเนินงาน
		- ขอความร่วมมือ ไปยังหน่วยงาน และเอกชน	- ออกหนังสือขอความร่วมมือในการคัดแยก มูลฝอยไปยังหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียน สถานที่ราชการ สำนักงาน ร้านอาหาร เป็นต้น	ชุมชน หน่วยงาน และสถานที่ต่างๆ ทั่วพื้นที่ในเขต เทศบาล	ช่วงแรกของการ ดำเนินงาน
		- จัดประชุม สัมมนา เชิงปฏิบัติการ แยกตามกลุ่มเป้า	- เน้นให้มีการคัดแยกมูลฝอยจากแหล่ง กำเนิด และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแล กันเอง จากการศึกษาพบว่าเพศหญิงมีพฤติ กรรมคัดแยกมูลฝอยมากกว่าเพศชาย ควร	ชุมชน หน่วยงาน และสถานที่ต่างๆ ทั่วพื้นที่ในเขต เทศบาล	หมุนเวียนไปตาม ชุมชนหรือสถานที่ ต่างๆ เดือนละ 1 ครั้ง

ตาราง 24 (ต่อ)

เรื่อง	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ลักษณะงาน	วิธีการ	สถานที่	ระยะเวลา
		<p>หมายกระจาย ตามชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ</p>	<p>จัดให้มีอบรมเชิงปฏิบัติการในกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มแม่ค้า อาสาสมัครสาธารณสุข ใช้การ พูดคุย บรรยาย ฉายสไลด์ วิดีโอ หนังสือ คู่มือ เอกสาร ถึงรองรับมูลฝอยแยกประเภท และมีการสาธิตการปฏิบัติจริง</p>		
	ทุกหน่วยงานใน เทศบาล	- ช่วยกันประชา สัมพันธ์โครงการ คัดแยกมูลฝอย	กระจายข่าวโครงการผ่านทางตัวบุคคล	ทั่วพื้นที่เขตเทศ บาล	ต ล อ ด ระยะเวลา ดำเนินงาน
2. การจัดเก็บและรวบรวมมูลฝอย	กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม และงาน รักษาความสะอาด เทศบาลตำบลปาก แพรง	- จัดวางถังแยก ประเภท	- จัดวางถังแยกประเภทให้มีขนาดและ ปริมาณพอเพียงกับปริมาณมูลฝอย พร้อม ระบุประเภทมูลฝอยที่รองรับอย่างชัดเจน - จัดวางชุดถังรองรับมูลฝอยแห้งไว้ในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลคัดแยก โดยจัดตั้งกลุ่มเพื่อรับแลกชื่อมูลฝอยแห้งหรือ ของเหลือใช้เหล่านี้	วางกระจายใน จุดที่เหมาะสมทั่ว พื้นที่ในเขตเทศ บาล	ต ล อ ด ระยะเวลา ดำเนินงาน

ตาราง 24 (ต่อ)

เรื่อง	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ลักษณะงาน	วิธีการ	สถานที่	ระยะเวลา	
		- จัดระบบการเก็บให้สอดคล้องกับการคัดแยก เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ	- เก็บมูลฝอยแยกตามประเภท และชี้แจงวัน เวลาในการจัดเก็บโดยเฉพาะมูลฝอยแห้ง บางชนิดที่มีปริมาณไม่มากและไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก เศษเหล็ก เป็นต้น	- เก็บมูลฝอยแยกตามประเภท และชี้แจงวัน เวลาในการจัดเก็บโดยเฉพาะมูลฝอยแห้ง บางชนิดที่มีปริมาณไม่มากและไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก เศษเหล็ก เป็นต้น	ทั่วประเทศ	ตลอดระยะดำเนินงาน
		- ปรับปรุงระบบการจัดเก็บให้มีประสิทธิภาพ	- มีระบบแยกมูลฝอยเพื่อนำไปสู่การกำจัด และการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ชัดเจน	- อบรมพนักงานจัดเก็บให้มีความรู้และมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน	ทั่วประเทศ	ตลอดระยะดำเนินงาน
		- มีการติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ และโครงการอย่างสม่ำเสมอ	ติดตามประเมินผล หลังการใช้สื่อแต่ละชนิด เพื่อจะได้รับทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการและประสิทธิภาพของสื่อแต่ละชนิดที่นำมาใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป	ทั่วประเทศ	ตลอดระยะดำเนินงาน	

ตาราง 24 (ต่อ)

เรื่อง	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ลักษณะงาน	วิธีการ	สถานที่	ระยะเวลา
3. นโยบายและแผน	กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลปากแพ	กำหนดโครงการ	กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวให้	ทั่วพื้นที่ในเขตเทศบาล	ตลอดระยะดำเนินงาน
		คัดแยกมูลฝอยเป็นส่วนหนึ่งของแผนและนโยบายในการจัดการมูลฝอย	มีการคัดแยกและนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่า 10 และ 15 % ของปริมาณมูลฝอยทั้งหมดตามลำดับ สอดคล้องกับมาตรการและแผนปฏิบัติการในการจัดการมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษด้านการคัดแยกมูลฝอยและนำกลับมาใช้ประโยชน์		
		หามาตรการเสริมในการสร้างแรงจูงใจหรือกำหนดบทลงโทษ	ผลตอบแทนจากการขายมูลฝอยหรือของเหลือใช้	ทั่วพื้นที่ในเขตเทศบาล	ตลอดระยะดำเนินงาน
			จัดระบบถัง การวางถัง การเก็บและขนส่งมูลฝอยให้สอดคล้องกับการคัดแยกในพื้นที่ เพื่อเป็นการชักชวนและสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับประชาชน		
			ส่งเสริมให้มีการคัดแยกในระดับชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ นอก		

ตาราง 24 (ต่อ)

เรื่อง	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ลักษณะงาน	วิธีการ	สถานที่	ระยะเวลา
			<p>เนื่องจากการจัดประชุม อบรม / เชิงปฏิบัติ การภายในชุมชน โดยอาจจะทำควบคู่ไปกับการได้รับการยกเว้นค่าบริการในการจัดเก็บพร้อมประกาศเกียรติคุณสำหรับบุคคลกลุ่มหรือองค์กรที่ให้การสนับสนุนให้สาธารณชนรับทราบ</p> <p>- ขอความร่วมมือจากโรงเรียนประถม มัธยม และอุดมศึกษา ให้มีส่วนช่วยสนับสนุนกิจกรรมคัดแยกทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อปลูกฝังความคิดและความตระหนักในการคัดแยก- โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุ 18 - 25 ปี และกลุ่มที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาเป็นต้นไป มีการจัดนิทรรศการ ประชุมบรรยาย กระจายเสียงตามสายในโรงเรียน ทุกวันทำการจัดแข่งขันตอบปัญหาชิงรางวัล และมีการวางถังแยกประเภทไว้</p>	<p>ทั่วพื้นที่ในเขตเทศบาล</p>	<p>ตลอดระยะดำเนินงาน</p>

ตาราง 24 (ต่อ)

เรื่อง	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ลักษณะงาน	วิธีการ	สถานที่	ระยะเวลา
			<p>- ขอความร่วมมือและสนับสนุนด้านวิชาการ และเงินทุนกิจกรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมาคมสร้างสรรค์ไทย (ตาวิเศษ) เป็นต้น</p> <p>- ออกกฎหมายเพื่อใช้เป็นข้อกำหนดของท้องถิ่น ให้มีการคัดแยกมูลฝอยบังคับใช้ในพื้นที่ และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน เช่น ปรับหรือนำหลักการผู้ใดก่อให้เกิดมลพิษ ผู้ นั้นต้องรับผิดชอบมาใช้ โดยผู้ใดมีส่วนในการผลิตมูลฝอยที่นำไปกำจัดออกสู่สภาพแวดล้อมในปริมาณมาก ผู้ นั้นต้องเสียค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บและการกำจัดมากตามไปด้วย และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับทราบและแสดงความคิดเห็นก่อนประกาศใช้</p>		

บรรณานุกรม

กสิกรไทย, ธนาคาร. 2534. "เศรษฐกิจทั่วไป", สรุปข่าวธุรกิจ. 22, 21 (พย. 34), 19.

✓ คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. 2535. ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในระบบการศึกษา จังหวัดระยอง. ศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (สำเนา)

✓ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2524. รายงานการสำรวจข้อมูลด้านการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาล. งานขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล กองมาตรฐานคุณภาพและสิ่งแวดล้อม.

✓ โครงการจัดทำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง. 2535. การจัดการมูลฝอย.

งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม, เทศบาลตำบลปากแพรก. 2536. สรุปรายงานสภาพการและข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก.

✓ วิจารณ์ ทับเที่ยง. 2536. "ศักยภาพของการประหยัดพลังงานจากการนำวัสดุบางชนิดจากมูลฝอยของโรงแรมกลับมาใช้ประโยชน์ : กรณีศึกษาโรงแรมกลุ่ม 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อการพัฒนาทรัพยากร มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา)

✓ จินตนา ศรีบุญกุล. 2535. "พฤติกรรมทางขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร" , วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา)

ชม ภูมิภาค. 2516. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

๒๖๓

ชลธิชา ตั้งอัน. 2534. "ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของแม่บ้านในการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ศึกษากรณีริมฝั่งคลองแสนแสบ", วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา)

ชัยพร วิชชาวุธ. 2523. การวิจัยเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุดา จิตพิทักษ์. 2525. พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สารมวลชน.

ณรงค์ ศรีสนิท. 2524. "ความรู้และเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนกลาง", วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทิพย์ภา บุรี. 2529. "ความรู้และการปฏิบัติด้านสุขภาพจิตของประชาชนในชุมชนแออัดบริเวณวัดโคกสमानคุณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทิพวรรณ แก้วสกุล. 2538. "วิธีการทำลายขยะ", ว.กองสุขภาพนิบาล. 22, 1 (ตค. - ธค. 38) 35 - 45.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2531. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิช.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. ทศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ปรีดา แยมเจริญวงศ์. 2531. การจัดการมูลฝอย. ภาควิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพนิบาล คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พยอม แพรกม่วง. 2537. "ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี", วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. สำนักงานทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พัฒนา สุจำนงค์. 2522. สุขศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ไพโรจน์ พรหมสาสน์ และประสูตร เหลืองสมานกุล. 2539. "แนวคิดการกำจัดขยะสมัยใหม่"
, น.ท้องถิ่น. 36 , 2 (กพ. 39) 4.

ไพศาล หวังพานิช. 2526. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

วิชาญ มณีโชติ. 2535. "พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในจังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
มหิดล.

ศรัณยา อู่สารศิลป์. 2534. "พฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยของสตรีในชุมชน
แออัด : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแออัดสองร้อยห้อง กรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์
ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมชาย อำพันทอง. 2532. "ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย", วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

สิทธิชัย ตันธนะสุภะดี. ม.ป.ป. การจัดการมูลฝอย. เอกสารประกอบการสอนวิชาอนุรักษ์วิทยา 583 การจัดการสิ่งแวดล้อม โครงการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา)

สุนทร จินธรรม. 2531. "การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้านโครงการปรูมอโศก ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม", วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพร คุตตะเทพ. 2535. "การจัดการมูลฝอยโดยวิธีการนำเอามูลฝอยมาขายเป็นของเก่า", สิ่งแวดล้อม 35, 522 - 528.

สุเมธ แสงนิมมวล. 2537. "ไปอเมริกากันดีกว่า (เที่ยวกันนิดๆ และดูงานกันชะหน่อย) ตอนที่ 4 ดูงานไร่ไรเคิลที่มอนท์โกเมรี เคาน์ตี", น.ท้องถิ่น. 34 : 1 (มค. 37) 51 - 59.

สุพหล กาญจนจิตรา. 2530. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ กรมการพัฒนชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

สุวีพร ธเนศธาดา. 2537. "เศษกระดาษจากสำนักงานธุรกิจ : คุณค่าที่ไม่ควรมองข้าม", จ.สภาวะแวดล้อม. 13 , 3 (พค. - มีย. 37) 35.

สุวรรณ เตียรธสุวรรณ. 2533. "สถานการณ์การจัดการมูลฝอยของประเทศไทย", การอนามัยและสิ่งแวดล้อม. 13 , 2 (พค. - สค. 33) 22 - 27.

เสนีย์ กาญจนวงศ์, สมใจ กาญจนวงศ์ และ Takashi Ikeguchi. 2535. "ลักษณะขยะมูลฝอยและวิธีการกำจัด" เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเอ็นเทคอาเซีย 92. บริษัทไทยแลนด์อิเล็กทรอนิกส์ แอนแมนเนจเม้นท์ จำกัด และสมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อมไทย ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ 18 - 21 มีย. 35.

อนามัยและสิ่งแวดล้อม, กองเทศบาลตำบลปากแพรง. 2537. แผนงานโครงการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย. เทศบาลตำบลปากแพรง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

อรวรรณ เย็นใจ. 2535. "ความรู้และการปฏิบัติของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโอง่าง", วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยมหิดล.

อุษณีย์ อุยะเสถียร. 2533. "ขยะมูลฝอย", วารสารอนามัยและสิ่งแวดล้อม. 13 : 2 (พค. - ศค. 33) 39.

Cochran, William G.. 1977. Sampling Techniques. Third Edition. A Wiley Publication in Applied Statistics. John Wiley & Sons, Inc. : United States of America.

Good, C.V.. 1959. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill.

Metcalf and Eddy. 1979. Wastewater Engineering : Treatment Disposal Reuse. 2 nd Edition. Metcalf & Eddy, Inc. McGraw-Hill Book Company : United States of America.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของประชาชน

กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง : แบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน ขอให้ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลให้ครบถ้วนและ
ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนทุกครั้ง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย

ตอนที่ 3 พฤติกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย

ตอนที่ 4 แบบสังเกตสภาพแวดล้อมและบริเวณใกล้เคียง

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการคัดแยกมูลฝอย

ปัญหาและอุปสรรคในการสัมภาษณ์

1.
2.
3.

รหัสผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ _____ 1. ชาย _____ 2. หญิง _____
2. อายุ _____ ปี
3. ความสัมพันธ์กับครอบครัว
 1. หัวหน้าครอบครัว / ภรรยา _____
 2. สมาชิกคนอื่นในครอบครัว (ระบุ) _____
4. ระดับการศึกษา
 1. ไม่ได้รับการศึกษา _____
 2. ประถมศึกษา _____
 3. มัธยมศึกษา _____
 4. อาชีวศึกษา , อนุปริญญา _____
 5. ปริญญาตรี _____
 6. สูงกว่าปริญญาตรี _____
5. อาชีพ

<ol style="list-style-type: none"> 1. ค้าขาย _____ 2. ธุรกิจส่วนตัว _____ 3. พนักงานบริษัท _____ 4. รับจ้างทั่วไป _____ 5. พ่อบ้านแม่บ้าน _____ 	<ol style="list-style-type: none"> 6. รับราชการ _____ 7. พนักงานรัฐวิสาหกิจ _____ 8. ไม่ได้ประกอบอาชีพ _____ 9. อื่นๆ (ระบุ) _____
--	--
6. รายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อเดือน _____ บาท

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย

ความรู้	ใช่	ไม่ใช่
1. มูลฝอย หมายถึง ของเหลือใช้ที่ไม่มีประโยชน์		
2. การทิ้งมูลฝอยรวมกันทุกประเภท ทำให้มูลฝอยย่อยสลายได้เร็ว		
3. การทิ้งมูลฝอยควรแยกมูลฝอยเปียก และมูลฝอยแห้งออกจากกัน		
4. มูลฝอยเปียก หมายถึง มูลฝอยที่ย่อยสลายได้ง่าย และมีน้ำเป็นองค์ประกอบ		
5. มูลฝอยแห้ง หมายถึง มูลฝอยที่ย่อยสลายยาก	✓	
6. มูลฝอยเปียก ได้แก่ เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษเนื้อสัตว์		✗
7. มูลฝอยเปียกสามารถนำมาหมักย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ย ช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดิน		
8. กระดาษ กระดาษห่อของขวด ใย ฟิล์ม ฟิล์ม เป็นวัสดุประเภทใช้เพียงครั้งเดียวแล้วทิ้ง		
9. มูลฝอยจำพวกกระดาษ หนังสือพิมพ์ พลาสติก ขวด และโลหะ บางชนิดสามารถแยก เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือนำไปขายได้		
10. การแยกมูลฝอยจำพวกกระดาษ พลาสติก มากำจัดด้วยการเผา เป็นวิธีการช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม		✗
11. มูลฝอยอันตราย เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออโรเรสเซนต์ ควรรวบรวมใส่ถุงแล้วแยกทิ้งต่างหากจากมูลฝอยทั่วไป		
12. การรวบรวมมูลฝอยทุกอย่างใส่ในถุง แล้วนำไปทิ้งลงถังรองรับมูลฝอย เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บมูลฝอยของเจ้าหน้าที่		
13. วินัยในการคัดแยกมูลฝอย ควรเริ่มจากครัวเรือนก่อน		
14. การทิ้งมูลฝอยแบบแยกประเภท ไม่เป็นการช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องกำจัดในแต่ละวัน		
15. การทิ้งมูลฝอยลงตามถังแยกแต่ละประเภท ทำให้ง่ายต่อการนำมูลฝอยไปกำจัด		
16. การแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง เป็นการเสียเวลา		

17. ท่านทราบเรื่องที่ว่าทางเทศบาลมีโครงการแยกมูลฝอย หรือไม่

- _____ 1. ทราบ _____ 2. ไม่ทราบ

18. หากทราบ มูลฝอยที่ทางเทศบาลแยกไว้ มีกี่ประเภท อะไรบ้าง

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

19. ข้อดีของการแยกมูลฝอย

1. _____
2. _____
3. _____

20. ข้อเสียของการแยกมูลฝอย

1. _____
2. _____
3. _____

21. หากท่านมีมูลฝอยเหล่านี้ ท่านจะทิ้งลงในถังใด

_____ กิ่งไม้ เศษใบไม้	1.	☐ มูลฝอยเปียก
_____ กระดาษหนังสือพิมพ์		
_____ กระดาษทิชชู	2.	☐ กระดาษ
_____ ถูงใส่น้ำแข็ง		
_____ กระป๋องน้ำอัดลม	3.	☐ พลาสติก
_____ ถูงใส่ขนมขบเคี้ยว		
_____ กล่องนม U.H.T.	4.	☐ โลหะและแก้ว
_____ กล่องโฟมบรรจุอาหาร (มีเศษอาหาร)		
_____ กระดาษห่อข้าว / ห่อกล้วยเดี่ยว (มีเศษอาหาร)		
_____ กระดาษห่อกล้วยทอด		
_____ กระดาษห่อเนื้อ / ห่อปลา		
_____ ผ้าขี้ริ้วเปียกน้ำ		
_____ ขวดแชมพูสระผม		
_____ กระป๋องอาหารกระป๋อง		
_____ เปลือกผลไม้		
_____ ขวดน้ำมันพืช		
_____ ตัวรถเมล์		
_____ เปลือกลูกอม / ห่อฟี		

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย

1. ครัวเรือนของท่าน บุคคลใดเป็นผู้รับผิดชอบในการนำมูลฝอยไปทิ้ง / ใส่ในถังรองรับมูลฝอย

1. หัวหน้าครอบครัว / ภรรยา _____
2. สมาชิกอื่นในครอบครัว (ระบุ) _____

2. มูลฝอยส่วนใหญ่ของครัวเรือน ประกอบด้วย

1. _____
2. _____
3. _____

3. ท่านกำจัดมูลฝอยเหล่านั้นเองหรือไม่

1. กำจัดเอง (ไป 4.) _____
2. ไม่ได้กำจัดเอง (ไป 5.) _____

4. หากท่านกำจัดเอง ท่านกำจัดโดยวิธีใด *

	อันดับ 1	อันดับ 2	หมายเหตุ
-มูลฝอยเปียก : เศษอาหารในครัวเรือน	_____	_____	_____
-กระดาษ กลังกระดาษ หนังสือพิมพ์	_____	_____	_____
-พลาสติก โฟม	_____	_____	_____
-ขวดแก้ว	_____	_____	_____
-เศษโลหะ	_____	_____	_____
-วัตถุอันตราย : กระป๋องสารเคมี	_____	_____	_____
ถ่านไฟฉาย	_____	_____	_____

* วิธีการกำจัดในที่นี้ ได้แก่ ขุดหลุมฝัง เผา กองทิ้งไว้ แยกมูลฝอยบางส่วนไว้ขาย เป็นต้น

5. หากท่านใช้บริการของทางเทศบาล ท่านทิ้งมูลฝอยอย่างไร

- _____ 1. นำไปใส่ถังรองรับมูลฝอยโดยตรง
- _____ 2. เทใส่ถุงรวมกัน แล้วนำไปใส่ในถังรองรับมูลฝอย
- _____ 3. แยกเป็นมูลฝอยเปียก และมูลฝอยแห้ง ก่อนทิ้งลงถังรองรับมูลฝอย
- _____ 4. แยกเป็นมูลฝอยประเภทต่างๆ แล้วทิ้งลงในถังแต่ละประเภท
- _____ 5. นำไปทิ้ง วางกองไว้ในที่ว่าง / ที่สาธารณะ
- _____ 6. อื่น ๆ (ระบุ) _____

6. หากในครัวเรือนของท่าน มีของเหลือใช้จำพวกกระดาษ หนังสือพิมพ์ ขวดแก้ว พลาสติก เศษเหล็ก โลหะ ท่านทำอย่างไร

- _____ 1. ใส่ลงในถังรองรับมูลฝอยรวมกับมูลฝอยอื่นๆ
- _____ 2. แยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อนำไปขายต่อ
- _____ 3. แยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่เก็บมูลฝอยมาเก็บ
- _____ 4. แยกออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆ ต่อในครัวเรือน
- _____ 5. อื่น ๆ (ระบุ) _____

7. ท่านคิดว่าหากมีโครงการทิ้งมูลฝอยแบบแยกประเภท ท่านยินดีจะให้ความร่วมมือหรือไม่

- _____ 1. ยินดีให้ความร่วมมือ
- _____ 2. ไม่ยินดีให้ความร่วมมือ (ไป 11.)

8. ในปัจจุบัน ครัวเรือนของท่าน ได้มีการแยกมูลฝอยหรือไม่

- _____ 1. มี (ไป 9.)
- _____ 2. ไม่มี

9. มูลฝอยส่วนใหญ่ที่ท่านแยก เป็นมูลฝอยประเภทใด

1. _____
2. _____
3. _____

10. ท่านแยกมูลฝอยเพราะเหตุใด

- _____ 1. มีรายได้เสริมจากการขายของเหลือใช้ เช่น กระดาษ ขวด
- _____ 2. มูลฝอย/ของเหลือใช้บางอย่างมีประโยชน์ สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้
- _____ 3. ช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องทิ้งในแต่ละวัน
- _____ 4. อื่น ๆ (ระบุ) _____

11. ในกรณีที่ท่านไม่ยินดีให้ความร่วมมือในการแยกมูลฝอย

- _____ 1. ไม่เห็นประโยชน์จากการแยกมูลฝอย
- _____ 2. ไม่มีถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทมารองรับอย่างเพียงพอ
- _____ 3. อื่น ๆ (ระบุ) _____

ตอนที่ 4 แบบสังเกตสภาพแวดล้อมและบริเวณใกล้เคียง

1. การใช้ประโยชน์ของบ้าน

- _____ 1. ใช้เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียว
 _____ 2. ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและค้าขาย
 _____ 3. ทำธุรกิจอย่างเดียว
 _____ 4. แบ่งให้เช่า
 _____ 5. อื่น ๆ (ระบุ) _____

2. ถังรองรับมูลฝอย

- _____ 1. มี () 2. ไม่มี

ถ้ามี ถังรองรับมูลฝอยแบบใด

- _____ 1. ถังรองรับมูลฝอยรวมของเทศบาล
 _____ 2. ถังรองรับมูลฝอยรวมของเจ้าของบ้าน
 _____ 3. ถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเทศบาล ได้แก่
 _____ 4. ถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทของเจ้าของบ้าน ได้แก่

3. ลักษณะของมูลฝอยภายในถัง

_____ 1. ใส่รวมกันทุกอย่าง	_____ รวม	_____ แยก
_____ 2. มีปะปนกันบ้างเล็กน้อย	_____ รวม	_____ แยก
_____ 3. แยกประเภทชัดเจน		

ตอนที่ 5 ปัญหา และ ข้อเสนอแนะในการคัดแยกมูลฝอย

1. ในครัวเรือนของท่านมีปัญหาในการทิ้งมูลฝอยหรือไม่

_____ 1. มี (ไป 2.)

_____ 2. ไม่มี (ไป 3.)

2. ท่านมีปัญหาในเรื่องใดมากที่สุด

_____ 1. เจ้าหน้าที่ไม่มาเก็บมูลฝอย

_____ 2. เจ้าหน้าที่ทิ้งช่วงนานในการมาเก็บมูลฝอย

_____ 3. คน / สัตว์เลี้ยงมาคุ้ยเขี่ยมูลฝอยในถัง ทำให้มูลฝอยหกเรี่ยราดอยู่เสมอ

_____ 4. ไม่มีถังรองรับมูลฝอยของทางเทศบาลมารองรับ

_____ 5. อื่น ๆ (ระบุ) _____

3. ท่านมีปัญหาในการแยกมูลฝอยหรือไม่

_____ 1. มี (ไป 4.)

_____ 2. ไม่มี (ไป 5.)

4. หากมี ท่านมีปัญหาในเรื่องใดมากที่สุด

_____ 1. ไม่มีถังรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทมารองรับมูลฝอย

_____ 2. เจ้าหน้าที่ไม่มาเก็บมูลฝอยที่แยกไว้ให้แล้ว

_____ 3. ไม่มีคนมารับซื้อ

_____ 4. ไม่ค่อยมีเวลาในการแยกมูลฝอย

_____ 5. ความสับสนไม่เข้าใจในการแยกประเภทมูลฝอย

_____ 6. อื่น ๆ (ระบุ) _____

5. หากเทศบาลต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกมูลฝอย ท่านคิดว่าสิ่งใดจะให้ได้ผลดีที่สุด

_____ 1. หนังสือพิมพ์

_____ 2. วิทยุ

_____ 3. โทรทัศน์

_____ 4. การกระจายเสียงจากทางเทศบาล

_____ 5. แผ่นป้าย แผ่นพับ

_____ 6. การจัดฝึกอบรมและให้ความรู้โดยเจ้าหน้าที่

_____ 7. ดัง/ ภาชนะรองรับที่วางไว้ตามจุดต่างๆ

_____ 8. อื่น ๆ (ระบุ) _____

6. ท่านได้รับความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอย จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- _____ 1. วิทยุ
- _____ 2. โทรทัศน์
- _____ 3. หนังสือพิมพ์
- _____ 4. สื่อจากเทศบาล : กระจายเสียง แผ่นป้าย ถังรองรับมูลฝอย
- _____ 5. เพื่อนบ้าน

7. ข้อเสนอแนะ สำหรับการปรับปรุงการคัดแยกมูลฝอยของทางเทศบาลตำบลปากแพรก

ภาคผนวก ข

โครงการรณรงค์แยกถังรองรับมูลฝอยและนำมูลฝอยมาใช้ซ้ำโดยการ recycle ประจำปี 2536

หลักการและเหตุผล

มูลฝอยนับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของชุมชนในเขตเมืองที่มีการขยายตัว มีการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ค่อนข้างเร็ว ทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลฝอย การเปลี่ยนแปลงลักษณะของมูลฝอยมีอัตราที่สูงขึ้น สิ่งที่มาคือปัญหาของการจัดการ ส่วนของมูลฝอยที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้วิธีการต่างๆ ในการจัดการมีความยากขึ้น การจัดการเกี่ยวกับมูลฝอยถ้าทำให้ถูกหลักวิชาการ จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การป้องกันการปนเปื้อนของน้ำใต้ดินในการฝังกลบการมีระบบขจัดก๊าซพิษในกรณีเตาเผามูลฝอย หรืออาจจะมีการนำของเหลือใช้มาเป็นวัตถุดิบของงานอีกชนิดได้ ทำให้เกิดประโยชน์ นั่นคือมีการ recycle ซึ่งการ recycle มีอยู่ 2 ช่วง คือ ก่อนที่จะทิ้งเป็นมูลฝอยก็อาจเก็บของบางอย่างนำไปขาย หรือมีผู้มารับซื้อถึงบ้าน ช่วงที่ 2 หลังจากที่มูลฝอยถูกนำมาทิ้งรวมกันในถังรองรับมูลฝอยแล้ว จะมีผู้มาคอยเก็บของเหลือใช้ไปขาย ซึ่งจะมีของจำนวนมากไม่สามารถจะขายได้เนื่องจากมีการปนเปื้อนเศษอาหารหรือสิ่งสกปรก ดังนั้น ความเป็นไปได้ในการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ โดยการจัดการเกี่ยวกับการจัดเก็บมูลฝอยอย่างเป็นระบบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดการแยกชนิดของมูลฝอย
2. เพื่อป้องกันเชื้อโรค และพิษที่อาจจะเกิดจากมูลฝอยแต่ละชนิด เช่น มูลฝอยจากโรงพยาบาล เศษเหล็ก แบตเตอรี่ที่ไม่ใช้แล้ว
3. เพื่อนำมูลฝอยแต่ละชนิดกลับไปใช้ประโยชน์อีก ดังนี้
 - มูลฝอยที่ย่อยสลายตัวได้ เช่น เศษอาหาร พืชผัก ผลไม้ นำกลับไปใช้เป็นปุ๋ยหมัก
 - กระดาษนำกลับมาทำกล่องหรือกระดาษเพาะเลี้ยงต้นไม้
 - มูลฝอยที่ย่อยสลายตัวได้ยาก เช่น กระจก เศษแก้ว เศษเหล็ก อลูมิเนียม นำกลับไปขายโรงงานแล้วโรงงานนำไปหลอมเป็นของใช้ใหม่ต่อไป
4. เพื่อช่วยลดอุบัติเหตุจากพวกเศษแก้ว กระจก และของแหลมคมอื่นๆ

5. เพื่อให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกในเรื่องการรักษาความสะอาดของบ้านเรือน เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทิ้งมูลฝอย ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสวยงามของบ้านเมือง

สถานที่ดำเนินโครงการ

ครอบคลุมเขตเทศบาลตำบลปากแพรก ดังนี้

1. อาคารสถานที่ราชการ โรงพยาบาล โรงแรม โรงงาน
2. อาคารบ้านเรือน
3. สถานที่ประกอบการค้า เช่น
 - ตลาดสด
 - ภัตตาคาร
 - ร้านอาหารทั่วไป
 - แผงลอย
 - รถเข็น
 - อื่นๆ

ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2536 เป็นต้นไป

15 กุมภาพันธ์ 2536 - เริ่มต้นโครงการ

- สำรวจปริมาณมูลฝอย จำนวนร้านค้าของเก่า ปริมาณรับซื้อของเก่าต่อวันในเขตเทศบาล

มีนาคม 2536 - ดำเนินการตามโครงการนำร่อง โดยเริ่มต้นจากสถานที่ราชการของเทศบาล โรงเรียนเทศบาล ตลาดสด โรงฆ่าสัตว์

กันยายน 2536 - ดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาล

กิจกรรมเป้าหมายโครงการ

1. รณรงค์แยกถังรองรับมูลฝอยและนำมูลฝอยมาใช้ซ้ำโดยการ recycle ซึ่งมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

- จัดทำถังรองรับมูลฝอยให้เพียงพอเพื่อวางไว้ตามจุดต่างๆ จุดละ 4 ถัง โดยเขียนและทำเครื่องหมายของมูลฝอยแยกเป็น 4 ถัง คือ

- ถังรองรับมูลฝอยเปียก เช่น เศษอาหาร
- ถังรองรับมูลฝอยแห้ง กระดาษ
- เศษแก้ว เศษเหล็ก และอลูมิเนียม
- พลาสติก
- จัดทำเอกสาร แผ่นพับ เพื่อการประชาสัมพันธ์ในการแยกมูลฝอยออกเป็นชนิดต่างๆ
- ออกเสียงตามสายเพื่อประชาสัมพันธ์เรื่องการแยกเก็บมูลฝอย
- ให้ความรู้เรื่องการแยกเก็บมูลฝอยกับคนงานที่เกี่ยวข้อง
- ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นๆ
- แยกรถเก็บมูลฝอย 1 คัน ต่อมูลฝอย 1 ชนิด
- สร้างโรงงานแยกมูลฝอยและการจัดเก็บเพื่อนำกลับมาใช้
- ดำเนินการสร้างโรงงานทำกระดาษจากเศษกระดาษที่ใช้แล้วจำนวน 1 โรงงาน โดยจะสร้างที่บริเวณที่กำจัดมูลฝอยลุ่มพ้อ

งบประมาณที่ใช้

- งบของท้องถิ่น งบประมาณปี 2536 กองอนามัยและสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม 100,000 บาท
- งบส่วนกลางปี 2537 จำนวน 530,000 บาท